

СТРАТЕГИЯ ЗА ПАРТНЬОРСТВО С БЪЛГАРИЯ

2011 - 2013

ПАРТНЬОРСТВО В ПОДКРЕПА НА ЕВРОПЕЙСКОТО БЪДЕЩЕ НА СТРАНАТА

THE WORLD BANK GROUP

**МЕЖДУНАРОДНА БАНКА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И
РАЗВИТИЕ
И
МЕЖДУНАРОДНА ФИНАНСОВА КОРПОРАЦИЯ**

**СТРАТЕГИЯ ЗА ПАРТНЬОРСТВО
С
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

за периода 2011-2013 г.

20 април 2011 г.

СВЕТОВНА БАНКА

©2011 The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank
1818 H Street NW
Washington DC 20433
Telephone: 202-473-1000
Internet: www.worldbank.org
Отпечатано в Република България
Първо издание: юни, 2011 г.

Доклад No.60604-BG

В случай на несъответствие водещ е английският текст на материала.

Дизайн на корицата: Борис Балабанов

Дата на последната Стратегия за партньорство с България: 16 май 2006 г.

ВАЛУТНИ РАВНОСТОЙНОСТИ

(Валутен курс към 5 април 2011 г.)
Валутна единица = Български лев (BGN)
1 щатски долар = 1.37348 лв.

ФИСКАЛНА ГОДИНА НА ПРАВИТЕЛСТВОТО

1 януари - 31 декември

СЪКРАЩЕНИЯ

АКД	Аналитична и консултантска дейност	МиО	Мониторинг и оценяване
АПИ	Агенция "Пътна инфраструктура"	МНД	Многоцелево наблюдение на домакинствата
АПТД	Активни програми на пазара на труда	МОМН	Министерство на образованието, младежта и науката
BGN	Български лев	МОСВ	Министерство на околната среда и водите
БВП	Брутен вътрешен продукт	МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
БДЖ ЕАД	Български държавни железници	МСП	Механизъм за сътрудничество и проверка
БНБ	Българска народна банка	МСП	Малки и средни предприятия
БНД	Брутен национален доход	МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
ГЕРБ	Граждани за европейското развитие на България	МФ	Министерство на финансите
ГЕФ	Глобален екологичен фонд	МФИ	Международни финансови институции
ГМД	Гарантиран минимален доход	МФК	Международна финансова корпорация
ГНО	Група за независимо оценяване	НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
ГП	Главна прокуратура	НКЖИ	Национална компания "Железопътна инфраструктура"
ДСНД	Държава със средно ниво на доходи	НОИ	Национален осигурителен институт
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие	НПО	Неправителствена организация
ЕЕ	Енергийна ефективност	НПР	Национална програма за реформи
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони	НСИ	Национален статистически институт
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка	НТИ	Научни технологии и иновации
ЕИЗ	Европейски икономически зони	ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ЕК	Европейска комисия	ОП	Оперативна програма
ЕС	Европейски съюз	ОСП	Обща селскостопанска политика
ЕС-15	Държави-членки на ЕС преди 2004 г.	ПГ	Парникови газове
ЕС-25	Държави-членки на ЕС от 2004 г.	ПМОУ PISA	Програма за международно оценяване на учениците "PISA"
ЕС-27	Държави-членки на ЕС от 2007 г.	ПРОИ	Проект за развитие на общинската инфраструктура
ЕСС 95	Европейска система от сметки '95	ПСВ	Проект за социално включване
ЕСФ	Европейски социален фонд	ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
ЕФРД	Европейски фонд за регионално развитие	РРДВ	Развитие в ранна детска възраст
ERM-2	Европейски валутен механизъм 2	СЗИ	Схема за зелени инвестиции
ЕЦА	Европа и Централна Азия	СИФВ	Съвет по икономически и финансови въпроси (ЕКОФИН)
ЗКИ	Заем за конкретни инвестиции (SIL)	СПБ	Стратегия за партньорство с България
ЗОАРАКСД	Закон за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.	СПС	Стратегия за подпомагане на страната
ЗПРСС	Заеми за подпомагане на реформите в социалния сектор (SIR DPL)	СТЕЕС	Схема за търговия с емисии на ЕС
ЗРП	Заем за развитие на политиките (DPL)	ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
ИПЦ	Индекс на потребителските цени	ТП	Техническа помощ
ИСВПР	Инструментариум за симулиране на варианти при пенсионната реформа	УЗ	Услуги по заетостта
JASPERS	Съвместна помощ за подпомагане на проекти в европейските региони	УИС	Управленски информационни системи
МБВР	Международна банка за възстановяване и развитие	УСЗ	Услуги срещу заплащане
МВФ	Международен валутен фонд	ЧР	Човешко развитие
МЗХ	Министерство на земеделието и храните		

МБВР	МФК
Вицепрезидент: Филип Х. Льо Уру	Вицепрезидент: Рашад Р. Калдани
Директор за страната: Питър Харолд	Директор операции: Димитрис Цицирагос
Ръководители на екипи: Маркус Репник, Сирийн Джума	Ръководители на екипи: Мариико Хигаши, Владимир Михайловски

СТРАТЕГИЯ ЗА ПАРТНЬОРСТВО С РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2011-2013 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Резюме	6
I. Национален контекст и постижения	8
А. Политически контекст и членство в ЕС.....	8
Б. Икономически постижения и перспективи.....	9
В. Условия на живот и демографски тенденции.....	14
Г. Предизвикателства пред усвояването на средства от фондовете на ЕС в България .	14
II. Национални приоритети и предизвикателства	16
А. Правителствена програма и Стратегията „Европа 2020“.....	16
Б. Интелигентен растеж – Предизвикателства и приоритети на правителството	18
В. Устойчив растеж – Предизвикателства и приоритети на правителството.....	19
Г. Приобщаващ растеж – Предизвикателства и приоритети на правителството	21
III. Партньорство между Република България и Групата на Световната банка	24
А. Опит и поуки	24
Б. Принципи на действие на СПБ	27
В. Стълбове за действия и резултати от СПБ.....	27
(i) Първи стълб: Реформи на политиката за прилагане на Националната програма за реформи за осъществяване на Стратегията „Европа 2020“.....	29
(ii) Втори стълб: Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средствата от ЕС	32
(iii) Трети стълб: Допълване на финансирането от ЕС	35
Г. Програма на СПБ	36
(i) Програма на Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР)	36
(ii) Програма на Международна Финансова Корпорация (МФК).....	36
IV. Рискове	38
Анекс 1: Рамка на резултатите	39
Анекс 2: Доклад за изпълнението на Стратегията за партньорство с България	45
Анекс 3: Консултации по разработването на Стратегията за партньорство с България (СПБ)	85
Анекс 4: Условия на живот и демографски тенденции	87
Анекс 5: Структурните фондове и Кохезионният фонд на ЕС	90
Анекс 6: Стандартни анекси на СПБ	92
A2: България с един поглед	92
B2: Избрани показатели от изпълнението и управлението на портфейла	95
на Световната банка	95
B3: Инвестиционни програми на МБВР и МФК	96
B4: Обобщение на аналитичната и консултантска дейност	97
B5: Социални показатели.....	98
B6: България – основни икономически показатели.....	99
B7: Основни показатели на експозицията	101
B8: Портфейл на МБВР	102
B9: Инвестиционен портфейл на МФК	103

Карета

Карета 1: България и ЕС: Усилия за усъвършенстване на съдебната система, за борба с престъпността и корупцията.....	9
Карета 2: Стратегията „Европа 2020“ и Националната програма за реформи на България ...	16
Карета 3: Инвестициите на МФК подкрепят комасацията на земята в България	37

Таблицы

Таблица 1:	България: Подбрани показатели 2007-13	13
Таблица 2:	НПР 2011-2015: Мерки за насърчаване на икономическия растеж	17
Таблица 3:	Стратегията „Европа 2020“ - Основни и национални цели	18
Таблица 4:	Текущи и обсъждани дейности по СПБ за 2011-2012 фин. г.	28
Таблица 5:	Програма на текущото и планираното финансиране за 2011-2012 фин. г.	36

Таблицы (Анекс 2: Доклад за изпълнението на Стратегията за партньорство)

Таблица 1:	Кратък обзор на постигането на стратегическите цели на България	47
Таблица 2:	Планирани и реализирани кредитни операции на МБВР за ФГ07- ФГ10	50
Таблица 3:	Национална цел 1 - Показател (i): Бизнес-среда	50
Таблица 4:	Национална цел 1 - Показател (ii): Човешки капитал и умения	51
Таблица 5:	Национална цел 1 - Показател (iii): Заетост	53
Таблица 6:	Национална цел 1 - Показател (iv): Транспорт	54
Таблица 7:	Национална цел II - Показател (i): Финансиране на образованието	55
Таблица 8:	Национална цел II - Показател (ii): Финансиране на здравеопазването	56
Таблица 9:	Национална цел II - Показател (iii): Социална закрила	57
Таблица 10:	Национална цел II - Показател (iv): Усвояване на еврофондовете	58
Таблица 11:	Национална цел III – Показател (i): Здравеопазване	60
Таблица 12:	Национална цел III - Показател (ii): Социално включване.....	61
Таблица 13:	Национална цел III - Показател (iii): Бедност.....	61
Таблица 14:	Обобщение на оценките и рейтинг	63
Таблица 15:	Общ обзор на портфейла за България за 2007-2010 финансови години	64
Таблица 16:	Оценки на проектите от Групата за независимо оценяване (IEG), 2007 - 2010 финансови години.....	65
Таблица 17:	Годишен коефициент на усвояемост на средствата за България и за Европа и Централна Азия (ЕЦА)	65
Таблица 18:	Изпълнена програма за аналитична и консултантска дейност	67
Таблица 19:	Финансиране на МФК (ФГ07-ФГ10)	68

СТРАТЕГИЯ ЗА ПАРТНЬОРСТВО
С РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2011-2013 г.

РЕЗЮМЕ

- i. България измина дълъг път от бурния си политически и икономически преход през 90-те години до приемането ѝ за член на Европейския съюз през януари 2007 г. Днес тя е икономика с доход над средния при население от 7,6 млн. души и БВП на глава от населението от 6423 щ.д. през 2009 година.**
- ii. До началото на кризата през 2009 г. България се радваше на много бързо нарастване на БВП.** Стабилните макроикономически политики и дълбоките структурни реформи подпомогнаха растежа със средно нарастване на БВП от над 6 процента годишно за периода 2004–2007 г. и достигнаха 6,2 процента през 2008 г. Глобалната финансова криза и тенденцията към спад в САЩ и ЕС оказаха тежко въздействие върху България. През 2009 г. растежът намалю с 4,9 процента и остана почти нулев за 2010 г.
- iii. Буферите, натрупани през добрите времена, спомогнаха за смекчаване на въздействието на кризата.** Фискалните излишъци, натрупани в периода 2004–2008 г., бяха запазени във фискалния резерв. През този период общият публичен дълг намалю наполовина до 15,5 процента от БВП. По тази причина, когато фискалните приходи през 2009 и 2010 г. се влошиха, България разчиташе на вътрешни източници за финансиране на възникващите фискални дефицити. Растежът започна да се възстановява през 2010 г., подпомогнат от възстановяващото се външно търсене. Средносрочните перспективи на България са положителни при очаквано повишение на растежа до 3,5 процента до 2013 г.
- iv. Текущата макроикономическа рамка на България е адекватна, но все още съществуват рискове.** Те включват по-бавното икономическо възстановяване сред търговските и инвестиционните партньори, допълнителни финансови сътресения, водещи до по-високи лихвени проценти и позатегнати глобални финансови условия, и повишаване на цените на енергийните източници. Високата междуфирмена задлъжнялост също е причина за тревога. Въпреки това тези рискове се смекчават от стабилното поведение на България по отношение на фискалната дисциплина и непрекъснатите реформи за фискална консолидация, от добре капитализирания банков сектор, както и от големия дял на междуфирмените заеми в частния външен дълг.
- v. На политическия фронт съществува цялостна широка подкрепа за ключовите институционални, икономически и монетарни политики.** При встъпването си в длъжност през 2009 г. министър-председателят Борисов формира еднопартийно правителство без абсолютно мнозинство в Парламента, обещавайки реформи и по-бързо сближаване с ЕС, както и съсредоточаване върху борбата с корупцията, размразяване на спряното финансиране от ЕС и повишаване на качеството на обществените услуги. Нито едно правителство след политическите промени през 1989 г. досега не е било преизбирано за два последователни мандата, но всички водещи партии изразяват пълна подкрепа за паричния съвет, сближаването с ЕС и за реформите за присъединяване към Европейския валутен механизъм като предпоставка за влизане в еврозоната.
- vi. Основните средносрочни цели на България са ускоряването на евроинтеграцията и повишаването на стандарта на живот.** Българската национална програма за реформи за 2011-2015 г. е фокусирана основно върху повишаване на конкурентоспособността, с което да се постигнат изискванията на Стратегията „Европа 2020“. Четирите основни приоритета на националната програма включват подобрена инфраструктура, конкурентоспособна младеж, създаване на най-добрата бизнес-среда в ЕС и по-голямо доверие в държавните институции. Освен това правителството определя ефективното усвояване на европейските средства като основна възможност за финансиране на публичните инвестиции и ускоряване на евроинтеграцията.
- vii. През последните години България се сблъска с по-бавно от очакваното усвояване на средствата за безвъзмездно финансиране от ЕС.** Повече от три години след приемането си в ЕС България е усвоила само около 11 процента от 6,7 млрд. евро от Структурния и Кохезионния фонд в текущия програмен цикъл за 2007–2013 г. Освен това страната загуби около 200 милиона евро във вид на неизползвани предприединителни фондове, чийто срокове изтекоха в края на 2010 година.

viii. Основната цел на настоящата Стратегия за партньорство с Република България (СПБ) е да подкрепи страната в укрепването на институциите и политиките, за да се постигне интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. СПБ е фокусирана единствено върху европейските приоритети на България и се основава на Националната програма за реформи, приета в изпълнение на Стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Освен това СПБ отразява изразения от българското правителство интерес към подкрепата на Световната банка за подобряване на усвояването на европейските средства с фокус върху транспорта и водния сектор.

ix. За постигането на тази основна цел настоящата СПБ предлага тристълбова рамка на подкрепа. Първият стълб ще има за цел осигуряването на знания и предоставяне на консултантска помощ за реформи на политиките в изпълнение на избрани области от Националната програма за реформи. По втория стълб Банката ще се стреми да предостави знания и консултантски услуги за укрепване на институциите и капацитета за подобряване усвояемостта на европейските фондове. Третият стълб предвижда допълнително и избиращо осигуряване на финансиране. Освен това съществуващият портфейл от кредитни операции на Банката се преориентира с цел разширяване на подкрепата за усвояване на европейските средства.

x. Целта е знания и консултантски услуги да се предоставят все повече чрез механизми за предоставяне на услуги срещу заплащане, които понастоящем се обсъждат с правителството и Европейската комисия. Предоставяните срещу заплащане услуги ще се фокусират върху секторните стратегии и укрепването на институционалния капацитет – в частност в областта на транспорта, водния сектор, социалното включване и енергийната ефективност - за подобряване управлението и усвояването на европейските фондове по време на текущия финансов цикъл за 2007–2013 г. Тези услуги ще разширят мащаба на финансираните от Световната банка знания и консултантски услуги, а също ще окажат подкрепа за подготовката на следващия финансов период от 2014 до 2020 г. Имайки предвид ограничените ресурси на Световната банка, правителството и Банката проучиха възможностите за подкрепа, която ще се финансира от средствата за институционално изграждане и техническа помощ от Структурните фондове на ЕС. Предоставянето на такива услуги срещу заплащане е предмет на договаряне между правителството, Европейската комисия и международните финансови институции относно начините за тяхното финансиране чрез европейските фондове. Казано накратко, настоящата СПБ предлага нова схема за дейностите, съобразена с уникалните предизвикателства, стоящи пред България в европейски контекст; тя ще представлява значима програма за консултантски услуги и предоставяне на знания, осъществявана във все по-голяма степен чрез услуги срещу заплащане, допълвани от скромна заемна програма.

xi. Скромната финансова подкрепа от страна на Световната банка ще се съсредоточи върху сложните реформи и дейности, които не могат да бъдат финансирани с безвъзмездни средства от европейските Структурни фондове или чрез заеми от европейски и международни финансови институции. В индикативния план за предоставяне на заемно финансиране са включени пакет от реформи в железопътния сектор, съставен от серия от три заема за развитие на политиките, и един инвестиционен заем в подкрепа на поддръжката на железопътната инфраструктура. Предвид приоритетите на България за ефективно използване на ограничените фискални ресурси, Банката предлага подкрепа за институционалните реформи чрез един иновативен финансов инструмент, при който отпускането на средствата се обвързва с постигането на предварително договорени резултати. Възможно е също така да бъдат обсъдени и нетрадиционни инструменти като финансиране на въглеродни емисии или гаранции по тях.

xii. Международната финансова корпорация (МФК) ще съставлява важен елемент от стратегията за партньорство на Групата на Световна банка в България. МФК ще фокусира инвестициите си в частния сектор върху следните приоритетни области: възобновяеми енергийни източници; инфраструктура и индустрия, свързани с климатичните промени; частни инвестиции в социалния сектор и – селективно - в земеделието. В краткосрочен план МФК ще решава проблеми, свързани с въздействието на кризата в България, чрез подкрепа за възстановяването на частния сектор и намаляване на безработицата.

СТРАТЕГИЯ ЗА ПАРТНЬОРСТВО С БЪЛГАРИЯ - 2011-2013

Основната цел на настоящата Стратегия за партньорство с България е да бъдат подкрепени стремежите на страната за пълна интеграция в Европейския съюз и за сближаване с европейските стандарти на живот. В този смисъл СПБ се съсредоточава върху максималното извличане на ползи за България от членството ѝ в ЕС. Тя има за цел да партнира на страната в укрепването на националните институции и капацитет, за да бъдат изпълнени планираните задачи по членството в ЕС и за повишаване на усвояването на средствата по европейските грантове. СПБ предлага програма, доминирана от знания и консултантски услуги, които се предвижда да бъдат предоставяни във все по-голяма степен чрез платени услуги, допълвани от скромна заемна програма. Нарастването на обема на платените услуги зависи от финализирането на механизъм, който ще позволи на правителството частично да използва безвъзмездно финансиране за техническа помощ от ЕС като допълнение на финансираните от Световната банка знания и консултантски услуги. В съответствие с европейската ориентация периодът на действие на СПБ е съобразен с текущата европейска финансова рамка за 2007 – 2013 г. По време на изготвянето на междинния доклад за напредъка Групата на Световната банка ще реши - след консултации с правителството на Република България - дали настоящата СПБ съответства на следващата европейска финансова перспектива, започваща от 2014 г., и дали има основания за удължаване на срока ѝ.

I. НАЦИОНАЛЕН КОНТЕКСТ И ПОСТИЖЕНИЯ

A. Политически контекст и членство в ЕС

1. България измина дълъг път от ранните години на политическия си и икономически преход до приемането си за член на Европейския съюз (ЕС) през януари 2007 година. В трудните години на прехода България премина през рязък спад в реалния БВП между 1990 и 1995 г., както и през тежка икономическа криза през 1996–1997 г., довела до допълнителен спад в БВП от още 15 процента, както и до трицифрена инфлация. Този развой на събитията доведе до въвеждането на съществуващия изключително полезен режим на паричен съвет¹. Благодарение на по-късната разумна макроикономическа политика и дълбоките структурни реформи, годините на криза бяха последвани от десетилетие на икономическо развитие с годишни темпове на растежа на БВП над 5 процента, достигнало своята кулминация с приемането на България в Европейския съюз.

2. Новото правителство встъпи в длъжност през юли 2009 г. след решителна победа на националните избори с обещания за реформи и ускоряване на евроинтеграцията. За разлика от предишните правителства, съставени от многопартийни коалиции, министър-председателят формира еднопартийно малцинствено правителство, основавайки се на относителния изборен успех на неговата партия Граждани за европейско развитие на България (ГЕРБ). ГЕРБ спечели 39,7 процента от пропорционалния вот и 116 от общо 240 места в Парламента. Докато липсата на парламентарно мнозинство би могла да създаде някои рискове в дългосрочен план, това също така позволи на министър-председателя да назначи реформаторски кабинет с мандат да осъществи приоритетни мерки за смекчаване на въздействието на глобалната криза върху България и да постави икономиката на пътя на устойчивото сближаване с ЕС.

3. В момента България има енергията да осъществи структурни реформи с фокус върху възстановяването на общественото доверие в правителството и постигането на бързи резултати. Настоящото правителство се съсредоточава по-специално върху подобряване на управлението и на обществените услуги, върху по-доброто оползотворяване на средствата от еврофондовете, както и върху възстановяване на икономическия растеж и нетното създаване на работни места. Възможно най-бързото присъединяване към Европейския валутен механизъм (ERM-2) и последващото приемане

¹ Виж Ан-Мари Гулд, "Ролята на паричния съвет в стабилизирането, финансите и развитието на България, септ. 1999, том 36, №3 (Anne-Marie Gulde: The Role of the Currency Board in Bulgaria's Stabilization, Finance & Development, Sept. 1999, Volume 36, #3); <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/1999/09/gulde.htm>

на еврото продължават да са основна цел, която е в основата на консервативния фискален подход на България. Осъществяването на тази задача представлява сериозно предизвикателство предвид ограничения фискален и институционален капацитет. Същевременно глобалната икономическа криза създаде възможност за ускоряване на реформите с още по-голям натиск от страна на общественото мнение и благодарение на европейската подкрепа за реформите.

4. Въпреки ясно изразените политически различия между партиите, представени в Парламента, сред всички политически сили е налице широка подкрепа за ключовите институционални, икономически и монетарни политики. Нито едно правителство не е било преизбирано за два последователни мандата от политическите промени през 1989 г. досега. Въпреки това всички водещи партии, представени в Парламента от 1997 г. насам, са изразили пълна подкрепа за механизма на паричния съвет, за приемането на вече установените общи правни норми на Европейския съюз (*Acquis Communautaire*) и за членството в ЕС, както и за осъществяване на реформите за присъединяване към Европейския валутен механизъм ERM-2.

Каре 1: България и ЕС: Усилия за усъвършенстване на съдебната система, за борба с престъпността и корупцията

Когато България и Румъния се присъединиха към ЕС през 2007 г., сред европейските институции съществуваха тревоги относно бавния напредък на съдебните реформи, борбата с корупцията и организираната престъпност. Тези недостатъци бяха изтъквани като сериозно препятствие пред способността на двете държави да прилагат ефективно европейските политики за гарантиране на основните права на населението като граждани на ЕС. За да помогне на най-новите си членове да продължат да работят по тези проблеми, Европейската комисия (ЕК) въведе един безпрецедентен механизъм – Механизма за сътрудничество и проверка (МСП) - за да следи напредъка чрез шестмесечни доклади. Бяха определени шест критерия за съдебните реформи и за справяне с организираната престъпност и корупцията. В отговор на изводите на докладите, че България страда от слаба съдебна система, корупция и организирана престъпност, през юли 2008 г., ЕК изпрати на България силен сигнал, като замрази около 500 млн. евро финансова подкрепа от Структурните фондове и отне правата на две български агенции да управляват средствата от фондовете на ЕС. Когато дясно-центристкото правителство встъпи в длъжност през 2009 г., то бързо предприе стъпки към поправяне на отношенията с ЕС и в края на същата година Съюзът разблокира част от замразените средства. Последният доклад от МСП (от февруари 2011 г.) отчита постигнатия напредък и признава, че България е подобрила работата на прокуратурата си, започнала е структурни реформи в приходната и митническа агенции и е започнала работа върху антикорупционна стратегия. Въпреки това докладът призовава към „стъпки за допълнително подобряване на съдебната практика и непрекъснато усъвършенстване на структурирането, управлението и сътрудничеството между съдебната власт, полицията и другите разследващи органи.“ Като се има предвид водещата роля на Комисията сред партньорите по въпроси на държавното управление, Световната банка ще оказва подкрепа само в някои сектори в тази област в съответствие с исканията, като например, работа в железопътния сектор (виж параграф 89 като пример по предложения подход към управлението на сектора).

Б. Икономически постижения и перспективи²

5. Глобалната финансова криза от 2008 – 2009 г. оказва отрицателно въздействие върху България. След десетилетие на устойчив растеж България навлезе в дълбока рецесия, с намаление в БВП от 4,9 процента през 2009 г. Със засилването на рецесията в основните търговски партньори на България, износът рязко намаля, като същевременно безработицата през четвъртото тримесечие на 2009 г. бързо се покачи до 8 процента от рекордно ниските си нива от 5,1 процента през четвъртото тримесечие на 2008 г. Инвестиционният и потребителски бум от миналото, който беше основният двигател на растежа, беше прекъснат внезапно с рязкото свиване на външното финансиране, главно под формата на преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ). Инвестициите намаляха с 33 процента през 2009 г. Тъй като приливът от ПЧИ намаля и вътрешното търсене се сви, вносът спадна рязко и търговският дефицит намаля, дефицитът по текущата сметка се сви до 9,9 процента от БВП през 2009 г. в сравнение с 23,1 процента през 2008 г. Със задълбочаването на рецесията търсенето на кредити спадна, банките затегнаха условията на кредитирането, а несигурността нарасна. Инфлацията спадна до 2,5 процента през 2009 г. от 12 процента през 2008 г., тъй като международните цени спаднаха и натискът от нарастването на заплатите намаля с намаляването на търсенето на работна ръка в производството, строителството и

² Оценки и прогнози на Световната банка към края на януари 2011 г.

недвижимите имоти. Тези сектори бяха тежко засегнати от резките колебания на глобалното търсене и бързото намаляване на използването на заеман капитал.

6. Резервите, натрупани през добрите години, помогнаха за смекчаване въздействието на кризата. Фискалните излишъци, натрупани за периода 2004-2008 г., бяха запазени във фискалния резерв, който достигна 12,1 процента от БВП през 2008 г. Общият публичен дълг (външен и вътрешен) през този период намаля наполовина до 15,5 процента от БВП. Затова, когато фискалните приходи се влошиха през 2009 и 2010 г., България разчиташе на вътрешни източници, за да финансира възникващите фискални дефицити. Доста големите фискални резерви и по-строгите изисквания към резерва на банките в България в сравнение с останалата част от ЕС допринесоха за натрупването на международни резерви до 35 процента от БВП в края на 2008 г. По-високите капиталови изисквания към банките и споразуменията с банките-майки да реинвестират банковите печалби спомогнаха за заздравяването на банковата система в условията на висока нестабилност на финансовите пазари.

7. През 2010 г. растежът започна да се възстановява, подпомогнат от силното външно търсене. За пръв път от началото на кризата БВП нарасна през второто тримесечие на 2010 г. с 0,5 процента в сравнение с предходната година, като растежът се увеличи до 1 процент през третото тримесечие на 2010 г. Икономическото възстановяване беше предвождано от износа, който до третото тримесечие на 2010 г. се беше възстановил до нивата от преди кризата. Подобреното външно търсене обаче не се изрази в повишаване и на вътрешното търсене. Потреблението, възпрепятствано от високата безработица и затегнатия кредитен пазар, се свиваше през първите три тримесечия на 2010 г., а и инвестициите продължаваха да намаляват, макар и с по-бавен темп. Секторите на преработвателната промишленост, търговията и туризма се възползваха от подема в глобалното търсене, докато строителството и недвижимите имоти, които бяха водещи по растеж в предкризисния период, продължиха да се свиват. Годишното нарастване на БВП през 2010 г. остана почти нулево и се очаква да се повиши до около 2,5 процента през 2011 г. Правителството счита, че растежът на БВП през 2011 г. може да стигне до 3,6 процента.

8. Нарастването на износа и по-нататъшното отслабване на притока на частни капитали бяха в подкрепа на така нужната корекция на външните дисбаланси. Дефицитът по текущата сметка намаля до 1 на сто от БВП през 2010 г. от близо 10 на сто през 2009 г. като търговското салдо спадна до историческо дъно, а усвояването на средствата от ЕС нарасна значително. Растежът на износа в сравнение с предходната година през 2010 г. се ускори до около 33 процента, отразявайки силното външно търсене, особено извън ЕС, и по-високите цени на металите и нефта. Възстановяването на вноса беше по-малко впечатляващо и се определяше главно от повишаването на цените. При спадащо ползване от банките и фирмите на заемно финансиране от чужбина, нетният приток на капитали през 2010 г. стана отрицателен. Фирмите се колебаеха да вземат заеми от чужди кредитори в условията на забавена икономическа активност и несигурност по отношение на темпа на възстановяване. Това доведе до спадане на нетния приток на ПЧИ до почти една трета от равнището им преди една година.

9. При отслабващо трансгранично финансиране от банките-майки и спадане на вътрешното търсене, растежът на кредитирането почти замря, а състоянието на портфейлите на банките се влоши, но въпреки това банковата система остава стабилна. Кредитирането на частния сектор рязко намаля от над 30-процентен растеж през 2008 г. до едва 1,3 процента през 2010 г. Депозитите, основно на домакинствата от страната, нарастваха стабилно, компенсирайки напълно намаляващите депозити на чуждите граждани. Същевременно търсенето на кредити спадна и дялът на необслужваните заеми се увеличи от 2,5 процента в края на 2008 г. до 11,9 процента в края на 2010 г. Въпреки това съществуващите строги правила за капиталова адекватност поддържаха банките добре капитализирани и ликвидни. Капиталовата адекватност в България в края на 2010 г. беше 17,5 процента, т.е., значително по-висока от изискваните 12 процента в България и 8 процента в повечето държави от ЕС. Българската народна банка (БНБ) допълнително засили банковия надзор, както и следенето на ликвидността и стрес-тестовите на банките – обменът на информация с надзорниците от банките-майки се подобри, а в БНБ беше създадено Звено за финансова стабилност.

10. Затягането на фискалната дисциплина запази бюджетния дефицит през 2010 г. при 3,9 процента от БВП на касова основа. В бюджета беше заложено замразяване на пенсиите и заплатите,

продължаваща оптимизация на публичната администрация, 20-процентно намаляване на държавните и 15-процентно намаляване на общинските разходи. Макар и бавно, придвижено беше обслужването на просрочените плащания, натрупани през 2009 г., и към края на 2010 г. просрочените плащания съставляваха 0,6 процента от БВП, т.е. наполовина от нивото им отпреди година. Намаляването на държавните приходи беше забавено в резултат на постепенното възстановяване на вноса и засилените мерки за повишаване на събираемостта на данъците. Вследствие на това фискалният дефицит беше ограничен до 3,9 процента от БВП в сравнение с първоначално планираните 4,8 процента.

11. В средносрочен план се очаква ускоряване на растежа в България. Прогнозира се обемът на производството през 2011 г. да се увеличи с 2,5 процента, като до 2013 г.³ растежът да се ускори до 3,5 процента. Положителната разлика в темповете на растеж, която България имаше спрямо Евроразоната, спадна значително през 2009 г. и 2010 г., но се очаква да се възстанови в средносрочен план. Нарастването на обема на производството се очаква да дойде от подобрените възможности за износ и от постепенното възстановяване на вътрешното търсене. Текущите и планираните реформи,⁴ насочени към повишаване на качеството на инфраструктурата и бизнес-средата, както и към подобряване на образователната среда и иновациите, вероятно ще допринесат за повишаване на конкурентоспособността на българските фирми. Устойчивото подобряване на износа ще бъде в подкрепа на пазара на труда и на кредитния пазар, което ще спомогне за възстановяване на свитото частно потребление. Инвестициите през 2011 г. вероятно ще се засилят, макар и със скромнен темп, тъй като ще бъдат ограничени от все още слабия приток на капитали от чужбина и по-рестриктивните условия за кредитиране на местния пазар. Вече подготвените големи инвестиции и планираните подобрения на инфраструктурата, финансирани основно със средства от Структурните фондове на ЕС, вероятно ще подкрепят възстановяването на частните инвестиции.

12. Прогнозира се инфлацията в средносрочен план да остане около 3 процента. Поддържането на относително ниски нива на инфлация и подобряването на състоянието на продуктивния пазар и пазара на труда ще подкрепят постигането на целта, заложена от правителството за встъпване в ERM-2 в средносрочен план, и последващото влизане в Евроразоната (като по този начин се прекрати действието на механизма на паричния съвет). Инфлацията се очаква да се повиши до около 4 процента през 2011 г., отразявайки глобалното повишение на цените на храните и на енергийните източници, след което да спадне до около 3 процента.

13. Очаква се започналата през 2009 г. бърза корекция на външните дисбаланси да се забави в процеса на достигането на останалите европейски страни. Дефицитът по текущата сметка се очаква да се повиши до 3 процента от БВП през 2011 и 2012 г. и до 2013 г. да достигне около 3,9 процента в съответствие с очакваното постепенно възстановяване на капиталовите потоци от чужбина. Очаква се потоците от ПЧИ да останат основен източник за финансиране на платежния баланс, докато финансирането от банките-майки вероятно ще остане ограничено поради опасения, свързани със суверенния дълг и стабилността на финансовия сектор в редица държави от Евроразоната. Това би довело до постепенно намаляване на брутния външен дълг. Очаква се със засилване усвояването на средствата от европейските структурни фондове да се увеличат текущите и капиталовите трансфери от ЕС. Освен това разполагаемите големи вътрешни спестявания ще оказват подкрепа за очертаващото се възстановяване без прибягване до значително външно финансиране в средносрочен план.

14. С реструктурирането на публичните разходи в средносрочен план се очаква фискалната консолидация да продължи. Правителствената средносрочна фискална рамка предвижда намаляване на фискалния дефицит до под 3 процента от БВП през 2011 г. и постигане на приблизително балансиран бюджет до 2013 г. Законът за бюджета за 2011 г. цели дефицит от 2,5 процента от БВП. За постигането на фискалната цел за 2011 г. се разчита на подобрена събираемост на приходите – както на приходите от данъци, така и на подобро усвояване на средства от европейските фондове – но също така и на непрекъснато ограничение на разходите. Що се отнася до разходите, мерките за фискална консолидация предвиждат задържане на нарастването на заплатите и разходите за пенсии, подобрение в управлението на финансирани от ЕС проекти и във финансирането на здравеопазването.

³ Национална програма за реформи за периода 2010–2015 г., подкрепяща осъществяването на стратегията „Европа 2020“, ноември 2010 г.

⁴ Национална програма за реформи за периода 2010–2015 г., подкрепяща осъществяването на стратегията „Европа 2020“, ноември 2010 г.

15. Очаква се съотношението между общия брутен външен дълг и БВП да продължи низходящата си тенденция от 101 процент през 2010 г. до 88,8 процента към 2013 г. Публичният и публично гарантираният външен дълг е на ниски нива от 11,5 процента от БВП през 2010 г. и се очаква да остане почти непроменен до 2013 г. в съответствие с планираната средносрочна фискална корекция. Общото ниво на държавния дълг (външен и вътрешен, по дефиницията ESA 95) остава с адекватна валутна, лихвена и матуритетна структура, и през 2011 г. се очаква да бъде едно от най-ниските нива в ЕС. Очаква се частният външен дълг, който през 2010 г. възлизаше на 89,4 процента от БВП, да намалее значително, тъй като несигурността, която съществува в еврозоната и световните финансови пазари, служи също и като ограничение за действието на каналите за финансиране на дълга, наблюдавани в предкризисния период. Почти две трети от дълга в частния сектор представляват или междуфирмена задлъжнялост или задължения към банките-майки от страна на българските им дъщерни филиали. Междуфирмената задлъжнялост възлиза на 43 процента от външния частен дълг, докато заемите на банките, основно от техните централи и под формата на краткосрочни депозити, представляват други 20 процента. Следователно немеждофирменият дълг тогава възлиза на около 30 процента от БВП.

16. Продължаващото глобално намаляване на съотношението между заемния и собствения капитал и проблемите със суверенния дълг в някои от държавите от Еврозоната вероятно ще ограничи или дори може да обърне посоката на финансирането от банките-майки. Продължаващите финансови затруднения на банките-майки биха могли да утежнят този риск. Съществува също и риск фирмите все по-често да не успяват да обслужват своите дългове, в случай че възстановяването на икономиката се развива по-бавно от очакваното, или претърпи сътресения.

17. Въпреки това тези рискове се смекчават от съществуващите буфери в банковата система, както и от структурата на частния външен дълг. Така например Международният валутен фонд (МВФ) отбелязва в последния си анализ на устойчивостта на дълга на България (юни 2010 г.), че съществуващите капиталови буфери и по-строгийт банков надзор на макро-равнище вероятно ще продължи да оказва подкрепа на стабилността на банковия сектор. Според оценката на Световната банка тези условия остават в сила. Освен това банките-майки вероятно ще запазят експозицията си в България, тъй като - макар че намалява – доходността в страната остава по-висока от тази в Еврозоната. МВФ отбелязва също така, че големите брутни външни резерви, които възлизаха на 36 процента от БВП през 2010 г., осигуряват надеждност в случай, че външната среда се влоши. Високите нива на трансграничните заеми от банките, наблюдавани по време на бума, са били свързани с бързата кредитна експанзия на вътрешния пазар. Това не е вероятно да се повтори в средносрочен план, тъй като световната финансова система продължава да намалява използването на привлечен заеман капитал. Брутният външен дълг на банките намалява, като вече възлиза на 70 процента от нивото си по време на кризата и се очаква да продължи да спада. Тъй като външният приток на капитали остава слаб, банките разчитат на вътрешния пазар за привличане на депозити, които напълно компенсират спада на чуждестранното финансиране. По-конкретно - докато лихвените проценти продължават да спадат, депозитите на домакинствата са се увеличавали всеки месец след края на 2008 г. (от 11,3 млрд. евро на 13,3 млрд. евро в края на ноември 2010 г.), което отразява силното доверие в банковия сектор. Що се отнася до небанковия корпоративен сектор, рисковете от разсрочването на междуфирмените задлъжнялост, включително тази към банките-майки, се смекчават от трайните интереси на чуждестранните инвеститори и възможността за предлагане на по-гъвкави срокове за погасяване на задлъжнялостта на техните дъщерни дружества или дори за трансформирането на задлъжнялостта в акции.

Таблица 1: България: Подбрани показатели 2007-13

	Действителни			Приблизителни	Прогнозирани		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Национални сметки и цени							
Реален растеж на БВП (процентна промяна)	6.5	6.2	-4.9	0.0	2.5	3.0	3.5
ИПЦ (процентна промяна)	7.6	12.0	2.5	3.0	3.7	3.0	3.0
Дефлатор на БВП (процент)	9.2	8.4	4.1	3.0	3.1	2.2	2.3
Растеж на номиналната заплата (процент)	20.6	22.7	8.5	9.7	5.0	4.5	5.0
Публичен сектор	17.4	25.4	9.3	5.1	3.0	2.0	2.5
Частен сектор	23.3	22.3	7.4	11.8	5.8	5.3	5.8
Инвестиции (процент от БВП)	34.1	37.5	25.6	22.1	20.8	19.4	18.0
Публични инвестиции (процент от БВП)	5.9	6.1	5.0	4.8	5.0	5.0	5.0
Частни инвестиции (процент от БВП)	28.2	31.4	20.6	17.3	15.8	14.4	13.0
Монетарни показатели							
Широки пари (МЗ, годишна промяна в проценти)	31.2	8.8	4.2	6.2	5.3	5.3	5.9
Вътрешен неправителствен кредит (годишна промяна в проценти)	62.5	31.6	3.8	1.3	4.8	6.8	7.3
Фискална политика							
Общ правителствен приход* (процент от БВП)	40.0	39.4	36.5	33.9	35.3	35.1	34.7
Общ правителствен разход* (процент от БВП)	36.7	36.5	37.4	37.8	37.8	36.6	35.8
Общ фискален баланс*	3.3	2.9	-0.9	-3.9	-2.5	-1.5	-1.0
Брутен публичен и публично гарантиран дълг/ БВП (процент)	18.6	15.5	15.5	16.7	19.3	19.2	17.6
Платежен баланс							
Баланс по текущата сметка (процент от БВП)	-25.2	-23.1	-9.9	-0.8	-3.2	-3.6	-3.9
Преки чуждестранни инвестиции, нетни (процент от БВП)	28.7	17.5	9.6	3.4	3.4	4.8	4.9
Условия на търговия със стоки (процентна промяна)	-1.5	-1.4	-1.9	2.6	0.6	-1.2	-0.9
Обем на износа (процентна промяна)	11.1	12.5	-9.0	9.7	6.3	6.2	6.1
Обем на вноса (процентна промяна)	14.9	13.0	-23.1	-1.7	6.6	6.2	6.0
Управление на дълга							
Външен дълг (процент от БВП)	94.3	104.7	107.9	102.3	97.9	93.8	88.8
Краткосрочен външен дълг (процент от БВП)	30.5	37.2	35.3	31.6	29.8	28.9	28.3
Брутен международен резерв (в месеци от вноса за следващата година)	5.9	5.5	8.0	7.4	7.8	7.6	7.4
Брутен международен резерв (в млн. евро)	11,937	12,713	12,919	12,977	12,920	13,513	14,011

Източник: Министерство на финансите, НСИ, БНБ, МВФ и Световна банка – данни и прогнози към края на м. ян. 2011 г.

* Национална класификация, на касова основа.

18. В заключение - текущата макроикономическа рамка е общо взето благоприятна, но остават и рискове. Големите вътрешни и външни дисбаланси от последните няколко години бързо намаляха, главно поради резкия спад в капиталовите потоци и рецесията от 2009 г. Освен това правителството взема по-нататъшни мерки за укрепване на публичните финанси и за намаляване на фискалния дефицит под референтната стойност от 3 процента от БВП до 2011 г., както се препоръчва в процеса на сближаване с ЕС⁵. През февруари 2011 г. Съветът на Министрите на икономиката и финансите от държавите-членки на Европейския съюз (ЕКОФИН) оцени положително напредъка на България в коригирането на дефицита през 2010 г. и мерките, които бяха заложили в бюджета за 2011 г., за да се преустанови прекомерният дефицит. Въпреки това някои макроикономически рискове се запазват, включително бавният темп на икономическо възстановяване сред основните търговски и инвестиционни партньори на България и свързаната с това несигурност на капиталовите потоци, допълнителните неочаквани финансови сътресения, които биха могли да доведат до по-високи лихвени проценти и по-затегнати

⁵ Препоръка на Съвета към България с оглед прекратяване на състоянието на държавен свръхдефицит, Брюксел, 9.7.2010 г.

глобални финансови условия, и продължаващо повишаване на цените на енергийните източници. Вътрешните рискове са свързани с дисбалансите, натрупани в частния сектор, по-специално, с високата междуфирмена задлъжнялост. Както беше отбелязано по-горе, обаче, тези рискове се смекчават от: (i) солидният опит на България в сферата на фискалната дисциплина и продължаващите реформи за фискална консолидация; и (ii) добрата капитализация и солидното ниво на провизиите в банковия сектор.

В. Условия на живот и демографски тенденции

19. Икономическите и социални политики в България през последното десетилетие доведоха до значително подобряване на социалното благосъстояние, но напредъкът в намаляването на бедността беше прекъснат през 2009 г. от глобалната икономическа криза. Въпреки значителното подобрене в социалното благосъстояние в цялата страна, както и растежът, насочен до голяма степен в полза на бедните, някои групи бяха по-облагодетелствани от други. В резултат все още съществуват големи и значителни различия. Домакинствата усетиха кризата основно чрез съкращенията на работни места и намаляването на заплатите. Рецесията доведе до увеличена безработица и непълна заетост на работната ръка, което е обрат в десетгодишната тенденция, както и до намаляване на доходите в неформалния сектор. След като кризата достигна дъното в първата половина на 2010 г., стандартът на живот на домакинствата започна да показва признаци на подобрене във втората половина на 2010 г. В Анекс 4 е представен подробен анализ на условията на живот преди и след кризата.

20. Също като други държави в Източна и Централна Европа България е изправена пред демографски преход. Между 2000 г. и 2025 г. се очаква населението на България да намалее с 18 процента или с около 1,5 млн. души⁶. За този период това е второто по величина намаляване на население в процентни пунктове сред държавите от бившия социалистически блок и бившия Съветски съюз. Освен това населението на България застарява бързо: очаква се делът на българите на възраст над 65 години да се увеличи от 16 процента през 2000 г. до 21 процента през 2025 г. – т.е. на четвърто място в региона. Двата вероятни риска от демографския преход са ограничаване на икономическия растеж поради намаляване на числеността на населението в работоспособна възраст и увеличен натиск върху фискалния баланс от почти неизбежно покачващите се разходи за пенсии, здравни и дългосрочни грижи.

Г. Предизвикателства пред усвояването на средства от фондовете на ЕС в България

21. България е важен бенефициент на кохезионната политика на Европейския съюз, която има за цел да постигне по-голяма икономическа и социална съгласуваност в рамките на ЕС чрез прехвърляне на ресурси от по-напредналите към най-малко развитите региони. Основните финансови инструменти, които подкрепят тази политика, са Кохезионният и Структурните фондове. Средствата по тези фондове за безвъзмездно финансиране се допълват с национално съфинансиране и са предвидени за финансиране на дейности по Оперативните програми (ОП) на всяка държава-членка, отразяващи нейните национални приоритети. Вж. Анекс 5, където са разгледани Кохезионният и Структурните фондове на ЕС.

22. Според текущата финансова програма на ЕС за периода 2007–2013 г. приблизително 6,7 млрд. евро от Кохезионния и Структурните фондове са предназначени за България. Тези средства представляват приблизително една пета от българския БВП и - в среда на фискални ограничения - те представляват огромен потенциал за стимулиране на растежа чрез публични инвестиции.

23. Въпреки това повече от три години след присъединяването на страната към ЕС, степента на усвояване на средства от структурните фондове в България остава много ниска: усвоени са едва 10,9 процента от безвъзмездното финансиране на ЕС по седемте оперативни програми за страната. Степента на усвояване варира от 2 до 25 процента за седемте ОП. Степента на изпълнение, която разглежда само плащанията по проекти и изключва авансовите плащания, направени в началото на програмния цикъл, е още по-ниска.

⁶ From Red to Grey. The “Third Transition” of Aging Populations in Eastern Europe and the former Soviet Union, World Bank, 2007.

24. След десетгодишно действие предприєдинителните фондове на обща стойност 2,7 млрд. евро за програмния период 2000 – 2006 г. също остават недооползотворени. Въпреки значителните усилия от страна на правителството да активизира дейностите през 2010 г. – последната година за усвояване на предприєдинителни средства, степента на изпълнение не оправдава очакванията. Дори с удължаването на срока на някои от проектите до 2011 г. и 2012 г., България ще загуби около 200 млн. евро от предприєдинителните средства. Освен това някои проекти бяха опорочени от нередности във финансовото им управление.

25. Изпълнението на финансирани от ЕС проекти се оказва особено предизвикателство. България продължава да се сблъсква с проблеми на ниво осъществяване на проектите. Ниската степен на договорени и изплатени средства може да бъде отдадена на процедурите за кандидатстване, изготвянето, оценяването и подбора на проектите, тяхното изпълнение на ниво бенефициент, както и на законови и институционални проблеми. Правителството предприе мерки за укрепване на капацитета за управление и усвояване на средства от ЕС, в това число, назначаване на министър, отговарящ за управлението на европейските средства.

26. През юни 2010 г. министър-председателят на България поиска спешна подкрепа от страна на Банката за ускоряване на усвояването на средства от ЕС с особено внимание към транспорта и водния сектор. От особена важност е подготовката и изпълнението на текущите програми, финансирани от ЕС, както и подготовката за следващия финансов период от 2014 до 2020 г. В резултат на това искане през август 2010 г. беше подписан Меморандум за разбирателство между министър-председателя и президента на Групата на Световната банка за активизиране на сътрудничеството за развитие на инфраструктурата в България и за подкрепа при ускореното използване на средствата по фондовете на ЕС чрез техническа помощ и финансова подкрепа.

II. НАЦИОНАЛНИ ПРИОРИТЕТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

A. Правителствена програма и Стратегията „Европа 2020“

27. Ускоряването на сближаването на стандартите на живот с тези в ЕС е основна средносрочна цел⁷ на България. Програмата на ГЕРБ за 2009–2013 г. поставя ударение върху „категоричния ангажимент на българското правителство да модернизира България и да отведе държавата към нов етап на развитие, много по-близо до стандартите на ЕС“. Крайъгълните камъни, върху които правителството гради стратегията си за постигане на тези цели, са: (i) трайна макроикономическа стабилност, базирана върху разумна фискална политика; (ii) поддържане на механизма на паричния съвет при настоящия обменен курс до влизането на страната в Еврзоната; (iii) ускорени структурни реформи за подобряване производителността и конкурентоспособността на икономиката, на ефективността и качеството на публичните услуги; и (iv) добро управление, прозрачност и диалог със социалните партньори. Освен това правителството вижда ефикасното използване на средствата от европейските фондове като възможност, която България не може да пропусне по пътя на ускорената евроинтеграция. По този начин правителството се надява не само да ускори процеса на възстановяване от настоящата икономическа криза, но и да заложи основите за устойчив икономически растеж.

Каре 2: Стратегията „Европа 2020“ и Националната програма за реформи на България

През март 2010 г. Европейската комисия - изпълнителният орган на ЕС - обяви Стратегията „Европа 2020“ с основна цел излизане от кризата и стимулиране на растежа до края на десетилетието. Новата стратегия заменя приетата през 2000 г. Лисабонска стратегия, която до 2010 г. така и не успя да превърне ЕС в най-динамичната и основана на знанието икономика в света. Оповестена като последица от разгръщането на глобалната криза, Стратегията „Европа 2020“ призовава 27-те държави членки да концентрират усилията си върху три приоритетни области:

- ✓ **Интелигентен растеж:** развитие на икономика, основаваща се на знание и иновации.
- ✓ **Устойчив растеж:** насърчаване на ефективно използваща ресурсите, по-зелена и по-конкурентоспособна икономика.
- ✓ **Приобщаващ растеж:** създаване на благоприятни условия за икономика на високата заетост, осигуряваща социално и териториално равенство.

В съответствие с новите механизми за финансово управление на ЕС България трябва да представи своя собствена Национална програма за реформи (НПР) и да се ангажира с постигането на национални цели, които ще допринесат за постигането на главните цели на Стратегията „Европа 2020“. Като част от европейските механизми НПР също така дава възможност на ЕК и на Съвета да осъществяват надзор върху икономическите политики на държавите-членки. Националната програма за реформи на България 2011-2015* определя средносрочни приоритети, които включват следното:

- ✓ **По-добра инфраструктура** – по-добра свързаност с Европа, устойчиви и конкурентоспособни градове, осигуряващи достъпни услуги и по-добра връзка с по-малко развитите региони, запазване и развитие на българското природно, културно и историческо богатство;
- ✓ **Конкурентоспособна младеж** – намаляване дела на рано отпадащите от училище, повишаване на броя на младите хора с висше образование, насърчаване на младите учени и пълна реализация на потенциала на младите хора в България;
- ✓ **Най-добрата бизнес среда в ЕС** – най-ниска данъчна тежест за бизнеса и домакинствата в ЕС, по-висока заетост, повече инвестиции (включително в сферата на НИРД и иновациите), фискална стабилност и членство в Еврзоната;
- ✓ **По-голямо доверие в държавните институции** – ефективна съдебна система и върховенство на закона, защита на интересите на гражданите и бизнеса, социална справедливост и сигурност.

* Националната програма за реформи 2011-2015 и Конвергентната програма 2011-2014, и двете приети от правителството през април 2011 г., заедно с оценката на Комисията и препоръките ѝ, ще бъдат представени за одобрение на Европейския съвет през м. юни.

⁷ Въз основа на следните основни стратегически документи на правителството: Програма на правителството за европейско развитие на България 2009 – 2013 г.; Национална стратегическа референтна рамка (2007 – 2013 г.); Национална програма за реформи (2011-2015) и Програмата на ЕС за сближаване (2011-2014).

28. За да ускори възстановяването от кризата, българската Национална програма за реформи е фокусирана основно върху повишаване на конкурентоспособността, за да може страната да се възползва от икономическото възстановяване, както в Европа, така и в световен мащаб. В нея са посочени шест основни фактора за поощряване на растежа и мерките за реформи. Както е посочено в Таблица 2, НПР ще разчита на финансиране от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС чрез Оперативните програми, разработени за насърчаване на конвергенцията в ЕС с участие на националния бюджет в справянето с тези предизвикателства.

Таблица 2: НПР 2011-2015: Мерки за насърчаване на икономическия растеж

Основни фактори за растежа	Мерки	Финансиране
Подобряване ефективността на публичните разходи и преразпределение на публичните разходи към засилващи растежа пера	<ul style="list-style-type: none"> • Пенсионна реформа • Реформа в здравеопазването • Реформа в публичното социално осигуряване • Делегирани бюджети в образованието 	<ul style="list-style-type: none"> • Национален бюджет • ОП “Развитие на човешките ресурси” • ОП “Административен капацитет” • МФИ
Осигуряване на добре функциониращ и стабилен финансов сектор, като предпоставка за устойчиво развитие на икономиката	<ul style="list-style-type: none"> • Навременно и изчерпателно транспониране на европейското законодателство в националното • Без вътрешен натиск за промени, само следване на изискванията 	Не е приложимо
Осигуряване на по-добро и по-ефективно използване на трудовия потенциал на икономиката	<ul style="list-style-type: none"> • Свързване на образователната система с нуждите на пазара на труда • АППТ по целеви групи, социално включване, намаляване на бедността • Подобрени услуги на пазара на труда 	<ul style="list-style-type: none"> • Национален бюджет • ОП “Развитие на човешките ресурси” • ОП “Административен капацитет”
Справяне със слабите страни в бизнес средата и подобряване на административната ефективност	<ul style="list-style-type: none"> • По-добра регулация и намаляване на административните тежести • Електронно управление • Подобряване на административната ефективност чрез административна реформа 	<ul style="list-style-type: none"> • Национален бюджет • ОП “Конкурентоспособност” • ОП “Регионално развитие” • ОП “Транспорт” • ОП “Административен капацитет” • МФИ
Подобряване качеството и ефективността на образователната система и системата на обучение	<ul style="list-style-type: none"> • Реформа на висшето образование • Намаляване броя на рано напускащите училище • Учене през целия живот 	<ul style="list-style-type: none"> • Национален бюджет • ОП “Конкурентоспособност” • ОП “Развитие на човешките ресурси”
Подобряване на инфраструктурата за осигуряване на достъп до единния пазар	<ul style="list-style-type: none"> • Транспортна инфраструктура • Околна среда инфраструктурата на водите и отпадъците 	<ul style="list-style-type: none"> • Национален бюджет • ОП “Регионално развитие” • ОП “Транспорт” • МФИ

29. НПР 2011-2015 трансформира общите главни цели на стратегията „Европа 2020“ в национални цели, които отразяват специфичното развитие и траекторията на движение на България. Специфичните за България цели отразяват главните цели на ЕС, както е показано в Таблица 3, и включват такива амбициозни цели като достигането на 76-процентна заетост през следващото десетилетие. Въпреки това предвид променливите фактори във външната среда националните цели обаче подлежат на преразглеждане в средата на периода и ще бъдат преработени според необходимостта.

Таблица 3: Стратегията „Европа 2020“ - Основни и национални цели

Цели на ЕС	Национални цели на България
<ul style="list-style-type: none"> 75% от населението на възраст между 20 и 64 години да има работа 3% от БВП на ЕС да бъде инвестиран в НИРД Постигане на пакета климатично-енергийни цели “20/20/20” Делът на преждевременно напускащите училище да бъде под 10% и най-малко 40% от лицата на възраст между 30 и 34 години да имат висше или равностойно на висшето образование Намаляване на хората в риск от бедност с 20 милиона души. 	<ul style="list-style-type: none"> 76% от населението на възраст между 20 и 64 години да има работа 1,5% от БВП на страната да бъде инвестиран в НИРД, съчетано с по-добра бизнес-среда Постигане на 16% дял на възобновяемите енергийни източници от общото енергийно потребление; повишаване на енергийната ефективност с 25% Делът на преждевременно напускащите училище до 2020 г. да бъде намален до 11%, а 36% от хората на възраст между 30 и 34 г. да имат висше образование 260 000 души по-малко да живеят в бедност

Б. Интелигентен растеж – Предиизвикателства и приоритети на правителството

Иновации

30. България се присъедини към ЕС в момент, в който дейностите в сферата на науката, технологиите и иновациите се бяха превърнали в един от основните приоритети на политиката на Съюза. Стратегията „Европа 2020“ поставя иновацията на преден план сред стратегиите на растежа и призовава към повишаване на инвестициите в НИРД. Въпреки това постигането на целта за 1,5 процента от БВП за НИРД, заложена в Националната програма за реформи, ще се окаже значително предиизвикателство, тъй като България в момента отделя 0,49 процента от БВП за НИРД. Концепцията за иновациите обаче обхваща много по-широк спектър дейности, отколкото само разходи за НИРД. България има възможност да се възползва от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС за изграждане на по-благоприятна среда за създаване на иновации в своите градски центрове и извън тях. Освен това в България е крайно необходимо да се укрепят триъгълникът на знанието, а именно: бизнес-университети-изследователски институти. Извършването на повече качествена изследователска работа в университетите и изследователските центрове би могло да подпомогне иновативните форми на бизнес организация, като центрове за трансфер на знания и технологии, и стратегическото навлизане в секторите и подсекторите с висока добавена стойност в глобалните вериги на стойността.

Образование

31. Образователните реформи в България доведоха до повишена ефективност на разходите, а понастоящем фокусът е насочен към подобряване на достъпа и включването, към отговорност за резултатите и качеството на образованието. Машабните образователни реформи в България през 2007 – 2008 г. се фокусираха върху засилване на училищната автономия и ефективното използване на средствата. Резултатите от последното проведено през 2009 г. проучване на Програмата за международно оценяване на учениците (PISA) показват, че тенденцията към влошаване на качеството на образованието след 2000 г. е преодоляна. Макар че страната регистрира значителен напредък в представянето на учениците, тя все още изостава от някои други държави-членки на ЕС. В

контекста на стратегията „Европа 2020“ България е заложила национална цел за намаляване дела на преждевременно напускащите училище⁸ до 11 процента към 2020 г. (срещу 14,7 процента през 2009 г.) и увеличаване до 2020 г. на дела на 30-34 годишните лица с висше образование до 36 процента (срещу 27,9 процента през 2009 г.). Правителството е заложило седем приоритетни действия за постигане на тази цел чрез приемането на нова законова рамка за училищното и висшето образование, която реформира образователната структура: въвежда по-силни механизми за контрол на качеството на всички образователни етапи; насърчава включването; подобрява равнопоставеността; приспособява отчетната система към постигане на по-висока ефективност и повишаване на качеството на услугите; осигурява познанията и уменията, необходими за икономиката на знанието. Правителството се опитва да се справи с тези предизвикателства чрез нов Закон за предучилищното и училищното образование, който в момента се изготвя, и чрез набор инициативи, насочени към подобряване на законовата рамка за висшето образование.

В. Устойчив растеж – Предизвикателства и приоритети на правителството

Публична администрация и публични финанси

32. Бързите и големи увеличения на публичните разходи в България по време на годините на възход сега изискват значително коригиране. Конвергентната програма за 2011-14 г. и Националната програма за реформи 2011-15 са заложили в Средносрочната фискална рамка, с която се цели постигането на бюджетен дефицит под 3 процента от БВП, и подобрена ефикасност и ефективност на публичните разходи. Фискалната корекция ще разчита много на рационализацията на публичните разходи, а реформата в публичната администрация се фокусира върху нейната консолидация и създаването на съвременен публичен сектор, който предоставя благоприятна среда и основни публични блага чрез повишаване на квалификацията на служителите и по-голяма прозрачност и отговорност.

Конкурентоспособност – регулаторна среда за бизнеса

33. В изпълнение на ангажимента си за създаване на благоприятни условия за бизнеса и за повишаване на конкурентоспособността България неизбежно ще трябва да подобри регулирането в бизнес-сектора, за да стимулира икономическия растеж. Националната програма за реформи залага приоритетна задача за подобряване на бизнес-средата, в това число работата на държавната администрация, подобряване на административната ефикасност и по-доброто регулиране. Съществуващият режим на държавните такси продължава да бъде в тежест на фирмите. Предсказуемостта и последователността на регулативните механизми в България остава много пониска в сравнение с останалите новоприети държави-членки на ЕС. България планира да се справи с обременителната регулативна среда и да управлява, наблюдава и контролира изпълнението на Програмата за по-добро регулиране 2010-2013 г.

Транспорт - пътища и железници

34. Правителството постави подобряването на транспортната инфраструктура сред своите най-важни приоритети като средство за повишаване на икономическата конкурентоспособност и за постигане на устойчив растеж. Натрупаните стари проблеми в инфраструктурата представляват едно от основните препятствия пред ускоряването на процеса на сближаване с останалата част от Европа. Поради това в Структурните фондове на ЕС са заделени финансови средства в размер на около 1,5 млрд. евро в подкрепа на икономическото възстановяване, улесняването на регионалната икономическа интеграция и повишаването на ефективността на транспорта. Наличието на средствата по тези европейски фондове за безвъзмездно финансиране представлява безпрецедентна възможност, която правителството се стреми да използва максимално. Следователно ефективното и ефикасно усвояване на тези европейски средства е както основен приоритет, така и предизвикателство за правителството. Преодоляването на това предизвикателство изисква усъвършенстване на управлението в пътни

⁸ Показателят е измерен като процент от населението на възраст от 18 до 24 години с достигната степен на образование не по-висока от прогимназия (степен 0, 1, 2 или недостигната 3с по Международната стандартна класификация на образованието ISCED), които вече са извън училище.

сектор, включително формулиране на политики и стратегии, ефективно разпределение на ресурсите и изграждане на капацитет в правителствените институции.

35. В железопътния сектор, въпреки важните реформи през годините, предхождащи присъединяването към ЕС, българските железници продължават да работят неудовлетворително. Те изпитват трудности поради много ниската производителност на активите и персонала – около една трета от средната производителност в ЕС. Проблемът се усложнява от заварената в наследство голяма железопътна мрежа, която тепърва трябва да бъде реструктурирана, за да съответства на днешните пазарни условия. Тя генерира не само високи фиксирани разходи на железопътния отрасъл, правейки го по този начин по-малко конкурентоспособен от шосейния транспорт, но и води до по-високи разходи за данъкоплатците. Основното предизвикателство пред България е поддръжката на железопътна система с почти същата плътност на мрежата като средната за държавите-членки на ЕС, но с наполовина по-малка натовареност на трафика, една трета от производителността на труда и четири десети от БВП на глава от населението. Както и в пътният сектор, усвояването на около 600 млн. евро от фондовете на ЕС, предназначени за железниците, остава сериозно предизвикателство. Комбинираният трафик от пътници и товари през 2009 и 2010 г. е намалял с повече от 40 процента в сравнение с нивата от 2007 г. В резултат на това държавните компании Национална компания „Железопътна инфраструктура“ (НКЖИ) и Български държавни железници⁹ ЕАД (БДЖ) имаха тежки краткосрочни финансови проблеми през 2009 и 2010 г., включително затруднения с финансирането на своята дейност. Правителството предприе действия и започна значителна програма за реформа в железниците. След последната криза вече е наложително изпълнението на непрекъснати структурни реформи, насочени към управлението на сектора и предоставянето на услуги, които са необходими за превръщането на българските железници в жизнеспособен и гъвкав отрасъл.

Зелен растеж и климатични действия

36. Икономиката на България е най-енергоемката в ЕС⁹, а българският енергиен сектор е отговорен за почти 70 процента от общите емисии на парникови газове, но в икономиката съществува голям потенциал за повишаване на енергийната ефективност, особено по отношение на сградите. Чрез пакета „климат-енергия“ в Националната програма за реформи България възприема най-важната и политически видима цел за европейски действия, свързани с климата, за най-малко 20 процентно намаление (спрямо нивата от 1990 г.) на емисиите на парникови газове (ПГ) до 2020 г. Програмата залага и своя собствена национална цел за повишаване на енергийната ефективност с 25 процента до 2020 г., допълвана от 16-процентна цел за генериране на енергия от възобновяеми източници. Подобряването на енергийната ефективност, особено в сградния фонд, е ключова област за използване на Европейските структурни фондове. Основният енергиен микс на България се състои от вътрешен добив на въглища, суров нефт, природен газ и ядрена енергия. Зависимостта от вноса на енергийни ресурси възлиза на около 52 процента, като процентът е особено висок за природния газ. Все още се разглеждат различни възможности за осигуряване на надеждността на доставките, насочени основно към дългосрочни решения, които биха диверсифицирали доставките на газ за страната, но доразработването на стратегическата рамка и ясно очертаната политика тепърва предстои.

37. Макар че стратегията за намаляване на емисиите на парникови газове се осъществява и планът за действие по повишаване на енергийната ефективност е в ход, редица области имат нужда от подобрене. Сред тях са: (i) методологии за оценяване и одити на спестената енергия; (ii) изисквания към наблюдението и отчетността; (iii) схеми за стимулиране; и (iv) подобряване на капацитета на основните агенции и на служителите на общинските администрации. Освен това трябва да бъде значително подобрен капацитетът на България за участие в Схемата за търговия с квоти на емисии парникови газове на ЕС (EU ETS) и за способността ѝ да се възползва от други пазари на въглеродни емисии. България е силно уязвима от въздействието на климатичните промени, а не разполага със стратегия или с адекватен институционален капацитет, за да реагира. До 2012 година трябва да бъде разработен Национален план за действие по изменението на климата. Подобно на много други страни, в средносрочен план България се сблъсква с риска от значително повишение на

⁹ 2009 Преглед на политиката за околната среда, SEC (2010) 975, Люксембург: Служба за официални публикации на Европейските общности, 2010 г., стр. 50

средногодишната температура, спадане на средното годишно количество на валежите и зачестяването като цяло на екстремни климатични явления. Отраслите, чувствителни към климатичните промени (воден сектор, земеделие, горско стопанство), биха били особено повлияни, което би затруднило допълнително икономиката на страната.

Околна среда, воден сектор и земеделие

38. Водните ресурси на България са застрашени от климатичните промени и управлението на сектора има нужда както от значителни реформи, така и от инвестиции. Този сектор е затруднен и от сравнително ниските нива на усвояване на средствата по Структурните фондове на ЕС, разпределени в Оперативна програма „Околна среда“. Както и в други сектори, като например транспорта, пред ефективното усвояване има съществени пречки и необходимост от подобряване на следните характеристики: (i) административен капацитет, както на централно, така и на местно ниво; (ii) структури и умения за управление на проекти; (iii) наличие на адекватно изготвени проекти; и (iv) осигуряването на качеството в процеса на разработване на проектите и тяхното управление. Понастоящем правителството подготвя стратегия за водните ресурси, която включва и стратегия за водоснабдяването и отпадъчните води, и се ангажира да увеличи значително инвестициите в инфраструктурата за питейни и отпадъчни води.

39. Приносът на земеделието за устойчив растеж и приходите, генерирани в сектора, са под потенциала му, въпреки значителните публични разходи и достъпа до европейските фондове. Собствеността върху земята е разпокъсана и силно поляризирана, като 75,4 процента от стопанствата обработват само 6,6 процента от земеделските площи, а владеещите 0,8 процента от стопанствата обработват 78,5 процента от площите в големи ферми. Европейските субсидии за земеделските стопани облагодетелстват едва малко над една четвърт от населението, занимаващо се със земеделие, а възникващите конкурентоспособни средни стопанства се сблъскват с множество препятствия. Освен това въпреки че земеделието в България използва две-трети от водните ресурси на страната, напоителната (хидромелиоративната) инфраструктура е голяма, но се нуждае от по-добра поддръжка основно поради липсата на регулаторна рамка, която да изяснява собствеността и правата на ползване. Освен това налице е и спешна необходимост от разработването на нов закон за ползване на земеделските земи, който да подкрепи комасацията на земята и да подготви България за следващия кръг дискусии по европейската Обща селскостопанска политика.

Г. Приобщаващ растеж – Предизвикателства и приоритети на правителството

Социално включване на ромите

40. Бедността и другите предизвикателства, пред които са изправени уязвимите групи, в това число ромското население, са приоритетен проблем за Европейския съюз. Множеството измерения, в които се корени ромската бедност, различията между ромските общности и европейският контекст предполагат сериозна политическа намеса. България - като активен участник в Десетилетието на ромското включване 2005–2015, прилага през последното десетилетие различни стратегии и програми, насочени към ромското население. Въпреки това понастоящем България поставя ударението върху прилагането на един истински интегриран подход, който едновременно да решава проблемите на множеството причини за бедността, и да осигурява значителни икономически ползи от по-доброто включване. Анализът на експерти от Световната банка показва, че ползата от повишаването на производителността би могла да възлезе средно на 2412 евро годишно за всеки ром в работна възраст в страната. До края на 2011 г. България ще преработи своята стратегия за включването на ромите, за да се справи с някои нерешени проблеми, по които ромското население е особено уязвимо:

- *Заетост:* Трудностите, с които се сблъскват ромите при достъпа до пазара на труда и повторното навлизане в него, са една от главните причини за бедност. Продължителната безработица, съчетана с оставянето на хората да живеят в бедност, води до психология на зависимост от социалните помощи, което затруднява още повече повторното връщане на пазара на труда.

- *Образование:* Съществуват пречки, които възпрепятстват ромските деца да завършат училище и много често са причина за затваряне на порочен кръг от бедност за няколко поколения.
- *Здравеопазване:* В сравнение с другите въпроси, за здравните проблеми в ромските общности се знае твърде малко, което подчертава необходимостта от по-добър мониторинг. Подобряването на достъпа до здравни грижи, както и по-добрата превенция и информираност, са важни елементи от секторните програми.
- *Жилища:* Въпросът с жилищната политика е комплексен и изисква тясна координация между властите и общностите. Необходими са ефективно законодателство и механизми за приложението му, за да се предотврати дискриминацията в жилищната политика и за изясняване на собствеността върху имотите.
- *Социално подпомагане:* Програмите от мрежата за социална защита, които осигуряват парична помощ на бедните, са важен източник на приходи за много ромски семейства. Необходими са непрекъснати усилия, за да достигат тези средства по-ефективно до бедните, без да се създават отрицателни стимули за работещите и търсещите работа.

Социална защита – пенсии и пазар на труда

41. Без съществена реформа пенсионната система би могла да създаде фискални рискове и пречки за икономическия растеж на България. Конвергентната програма за 2011-14 г. представя дългосрочните параметри на една пенсионна реформа, която ще подкрепи настоящите планове за консолидация и ще гарантира дългосрочната устойчивост на публичните финанси. Реформите ще бъдат насочени от една страна към консолидацията и стабилизацията на приходите от социални осигуровки, а от друга ще търсят начини за изплащане на по-адекватни пенсии и за справяне с демографските предизвикателства. Наскоро приетите поетапни промени на пенсионната система в България (първата част от тези промени влезе в сила от януари 2011 г.), бяха разработени за подобряване на устойчивостта на системата, която поглъща около 40 процента от публичните разходи. Тези промени включват увеличение на процента на осигуровките и на необходимите години осигурителен стаж, повишаване от 2021 г. на възрастта за пенсиониране, както и увеличение на вноските по индивидуалните пенсионно-осигурителни сметки (вторият пенсионен стълб) от 5 на 7 процента през 2017 г. Таванът на пенсиите ще се вдига постепенно и от 2014 г. ще бъде премахнат за новите пенсионери.

42. Участието на пазара на труда все още е ниско, като още съществува значително разминаване между квалификацията на безработните и нуждите на пазара на труда. По отношение на пазара на труда се очаква реформата в образованието да допринесе за дългосрочно подобряване на качеството на работната сила. В по-краткосрочен план и както е предвидено в НПП, правителството възнамерява да направи значителни инвестиции в следните области: обучение на работното място, което ще увеличи възможностите за работа и ще намали безработицата, особено сред младите; задължително обучение за регистрираните безработни; съдействие на изпадналите извън пазара на труда да навлязат в него; модернизация на обществените услуги по заетостта и въвеждане на обслужване на „едно гише“; повече възможности за използването на публично финансирани ваучери за развитие на уменията през целия живот, както за работещи, така и за безработни; описаните по-горе усилия за социално включване и засилване на участието на хората в неравностойно положение и етническите групи.

Здравеопазване

43. Здравният сектор ще погълне 11,9 процента от публичните разходи през 2011 г., но все още се представя лошо по отношение на ефективността на предоставяните услуги и качеството на грижите. България има сериозни проблеми с разпределението на средствата и стимулирането в системата за финансиране на здравеопазването. Това най-ясно се вижда от непрекъснатото разширяване на неефективната болнична система. Броят на болниците се е увеличил от 298 през 2003 г. до 351 през 2009 г. със съпътстващо увеличение в броя на леглата въпреки демографския спад от 300 000 души. Нуждата от допълнителна бюджетна консолидация в бъдеще накара правителството да разработи мерки за повишаване на финансовата независимост на сектора на здравеопазването, както е посочено в предстоящата Конвергентна програма за 2011-2014 г. и НПП за 2011-2015 г., по-специално чрез

въвеждане на правила и методи за оценка на разходите за медицински дейности, както и за развитието на електронното здравеопазване и разработването на правила за финансово управление и отчетност на болничните заведения. Планирани са също така и допълнителни мерки, включително прилагане на нова национална здравна карта и въвеждане на диагностично-свързаните групи като начин на разплащане с болниците. Въпреки това за решаване на системните проблеми са необходими по-нататъшни усилия.

44. В здравната и образователната системи в България съществува равенство по отношение на участието на двата пола, но въпреки това, възможностите и участието на жените в икономиката остават значително по-малки от тези на мъжете¹⁰. Така например жените получават едва 55 процента от това, което се плаща на мъжете за извършване на подобна работа, като тяхната средна заплата е с 16 процента по-ниска от тази на мъжете. Затова елиминирането на тези несъответствия между половете е важно за постигане на справедливост и социално включване, но е също толкова важно и за подобряване конкурентоспособността на България – главният фокус на Националната програма за реформи.

---

¹⁰ Показателят е измерен като процент от населението на възраст от 18 до 24 години с достигната степен на образование не по-висока от прогимназия (степени 0, 1, 2 или недостигната 3с по Международната стандартна класификация на образованието ISCED), които вече са извън училище.

III. ПАРТНЬОРСТВО МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И ГРУПАТА НА СВЕТОВНАТА БАНКА

A. Опит и поуки

45. Стратегията за партньорство с Република България (СПБ) за периода 2007-2010 фин. години¹¹ беше приета преди приемането на страната в ЕС и беше насочена към улесняване на икономическата и социалната интеграция на България в ЕС. През този период целите на България в областта на развитието се промениха от покриване на критериите за присъединяване към ЕС до ускоряване на сближаването със стандарта на живот в ЕС. Тези приоритети определиха структурата на СПБ, която постави акцент върху подкрепа за усилията на правителството за повишаване на производителността, създаване на работни места, подобряване на фискалната ефективност и усвояване на безвъзмездната помощ от ЕС, както и за насърчаване на социалното включване. За периода на последната СПБ портфейлът на финансираните от Световната банка операции се увеличи с четири инвестиционни проекта и един проект за допълнително финансиране. Освен това беше предоставена поредица от три заема за развитие на политиките, с които бяха подкрепени реформите в областта на здравеопазването, образованието, социалното включване и пазара на труда, които бяха съобразени с разумната фискална политика на правителството. Нетните ангажименти за 2007-2010 фин. г. възлязоха на равностойността на 1,1 млрд. щ.д.¹²

Резултатите накратко

Подкрепата на Групата на Световната банка по време на СПБ за периода 2007-2010 фин. г. спомогна за постигането на съществени резултати.

Над 700 000 души се възползваха от малки подобрения на социалната инфраструктура и услуги на общинско и общностно равнище. (Проект "Социални инвестиции и насърчаване на заетостта")

Подобренията в администрацията по приходите и силният икономически растеж допринесоха за повишаване на приходите от данъци и осигуровки с 4,6 процентни пункта от БВП между 2002 г. и 2008 г. – най-висок ръст на приходите сред новите държави-членки на ЕС. (Проект "Реформа в българската администрация по приходите")

Времето за регистриране на сделка с недвижим имот и ипотека, както и сроковете за кадастрални услуги, бяха намалени от седем дни на един ден. (Проект "Имотна регистрация и кадастрър")

46. Като цяло предложената програма за заемно финансиране беше осъществена в предвидените обеми, въпреки някои забавяния и малки корекции. С правителството беше договорено СПБ да се основава на индикативна годишна сума на финансиране в размер на около 300 млн. щ.д. Заемите през 2007 фин. г. надхвърлиха с малко тази стойност, но планираните заеми за 2008 фин. г. бяха прехвърлени към 2009 и 2010 фин. години, в резултат на което през 2009 фин. г. бяха предоставени 409 млн. щ.д., а през 2010 фин. г. – 119 млн. щ.д. Причините за това бяха две. На първо място институционалният капацитет през първите години от присъединяването на България към ЕС беше ограничен поради силното съсредоточаване върху изготвянето на политиките и координацията с ЕК и европейските партньори. На второ място правителството трябваше да се концентрира върху създаването на институции и процедури за усвояване на средствата от ЕС, което отклони вниманието му от несвързаните с ЕС приоритети и забави изготвянето на проектите. Световната финансова криза също доведе до непредвидени бюджетни ограничения, което накара правителството и Банката да преразгледат приоритетите в портфейла.

47. Оценката на проектите в портфейла през периода на СПБ беше неизменно задоволителна до 2010 фин. г., когато съкращаването на публичните инвестиции доведе до забавяне на осъществяването на проектите. Портфейлът се състоеше от 14 проекта, включително два гранта от Глобалния екологичен фонд. Извършеният от Групата за независимо оценяване (IEG) преглед на пет проекта, приключени по време на последната СПБ, потвърди задоволителните оценки. През 2010 г. рейтингът на два проекта беше понижен поради забавяне в изпълнението им и оттогава правителството повиши усилията си за връщане в график на проектите от портфейла.

48. Основната характеристика на предходната СПБ беше стабилната програма за аналитична и консултантска дейност (АКД) в началния период, чрез която беше осигурена подкрепа за силен

¹¹ Предходната СПБ първоначално обхващаше периода 2007-2009 фин. г., но беше удължена до 2010 фин. г.

¹² Включително 7 проекта, започнати по време на действието на Стратегията за подпомагане на страната за периода 2003-2005 фин. г.

политически диалог и беше предоставена информация в процеса на разработване на проектите. За периода 2007 - 2010 фин. г. бяха предоставени около 20 продукта, чрез които бяха осигурени консултации в основни области на политиките като ускоряване на сближаването с ЕС, повишаване на конкурентоспособността на българската икономика, реструктуриране на публичните разходи за подпомагане на икономическия растеж и фискалната устойчивост. В резултат на това при встъпването в длъжност на новото правителство през юли 2009 г. Световната банка се намираше в добра позиция да представи на новия кабинет поредица от бележки по политиките, очертаващи предизвикателствата и вариантите за политики в 16 сектора, включващи железниците, горското стопанство, пенсионното дело и публичните финанси.

49. По време на периода на действие на последната СПБ Международната финансова корпорация (МФК) подкрепи 6 проекта, като общият размер на отпуснатите по тях средства възлезе на 371,9 млн. щ.д. Най-голямата отделна инвестиция е в областта на възобновяемата енергия – заем за изграждането на най-големия ветроенергиен парк в България. В съответствие със своите стратегически цели за България МФК предостави подкрепа на компания, инвестираща в селскостопански земи и насърчаваща комасацията. Във финансовия сектор МФК предостави подкрепа на една банка, специализирана в кредитирането на малки и средни предприятия (МСП) и инвестира във фонд за рисков капитал, насочен към сектора на МСП. В останалите отрасли по време на периода на действие на последната СПБ МФК осигури също така подкрепа за ключови проекти в областта на преработващата промишленост в страната – за модернизация и разширяване на голямо стоманодобивно предприятие и на един завод за преработка на стъкло. Чрез тези инвестиции МФК подкрепи развитието на екологосъобразни технологии.

50. Цялостните резултати от програмата на СПБ за периода 2007-2010 фин. г. се оценяват като умерено задоволителни. Програмата доведе до значителен напредък в постигането на два съществени резултата от СПБ – реформите в областта на образованието и пазара на труда – които бяха национални приоритети, и с които правителството беше силно ангажирано. Реформите в областта на образованието и пазара на труда бяха в основата на поредицата заеми за развитие на политиките за институционални реформи в социалните сектори (SIR DPL) – основното ядро на СПБ. Що се отнася до образованието, СПБ подкрепи усилията на страната за провеждане на реформи във финансирането на училищата и оценяването на успеваемостта, които доведоха до положителни резултати по отношение на приема в училищата и постиженията на учениците. Динамиката на пазара на труда също така беше подобрена значително с въвеждането на по-гъвкав кодекс на труда и на по-силни стимули за повишаване на заетостта при предоставянето на социално подпомагане, които допринесоха за намаляване на числеността на бенефициентите по програмата за гарантирания минимален доход (ГМД) в периода на икономически растеж.

51. Програмата на СПБ обаче постигна ограничен напредък по отношение стабилизирането на публичните разходи за здравеопазване и повишеното усвояване на средствата от ЕС. Трудността на реформите в здравеопазването, като например, оптимизирането на болниците, беше подценена и предстоящите избори през 2009 г. забавиха реформите. Независимо от това програмата на СПБ постави основите за бъдещи реформи и правителството отчита важноста на постигането на напредък в реформите на здравеопазването. Що се отнася до усвояването на средствата от ЕС, ограниченията в публичния сектор и в институционалния капацитет се оказаха основните препятствия пред изготвянето и изпълнението на проекти за финансиране от ЕС, и не получиха адекватни решения през периода на СПБ.

Извлечени поуки

52. СПБ можеше да отчете по-добре ограничения капацитет на българските институции и да намали мащабите на програмата в процеса на изготвянето и изпълнението ѝ. Докато качеството на проектите, осъществени през периода на действие на СПБ беше задоволително, изпълнението на някои проекти беше забавено. Тези забавяния могат да бъдат обяснени, наред с други фактори, и с ограничения институционален капацитет, който пролича през първата година след присъединяването към ЕС, и който наложи на България значително повишени изисквания по отношение на изготвянето на политиките и координацията с ЕК и партньорите от ЕС. Освен това България даде приоритет на

създаването на институционални структури, свързани с ЕС, което може би забави подготовката по проекти на Световната банка, имащи за цел да подкрепят усвояването от България на средствата от европейските фондове.

53. Стратегията за партньорство можеше да се възползва от по-целенасочена програма за справяне с ограничения институционален капацитет в България, за да изпълни целта за по-добро усвояване на европейските фондове. Предшестващата стратегия включваше скромни интервенции чрез два проекта за предоставяне на техническа помощ за подготовката на проекти, отговарящи на условията за финансиране с безвъзмездна помощ от ЕС. Стратегията за партньорство подцени степента на изграждане на институциите, необходима за постигане на тази цел, и фокусира повече внимание върху създаването на фискално пространство. До края на периода на предходната стратегия България продължи да недоусвоява заделеното безвъзмездно финансиране от ЕС. Оттогава преодоляването на ограничения институционален и административен капацитет се очертава като основен приоритет и за правителството, и за ЕК, а фискалният план на правителството сега е приведен в съответствие с целта за усвояване на еврофондовете. Въз основа на поуките, извлечени от изпълнението на предишната стратегия, СПБ за 2011-2013 г. поставя изграждането на институционален и административен капацитет в основата на програмата, като започнатите и предлаганите дейности са разработени с отчитане на приоритета за усвояване на средствата от ЕС.

54. В държавите-членки на ЕС, които имат достъп до значителна безвъзмездна помощ от ЕС, Световната банка се намира в по-добра позиция да предоставя подкрепа за реформи в политиките, съответстващи на приоритетите на ЕС и укрепващи капацитета и институциите на страната. Предимствата на Банката очевидно се възприемаха като водещи в областта на реформите в политиките и институционалното укрепване, а не в предоставянето на заемно финансиране. Бъдещите заеми на Световната банка за България би следвало да служат като допълнително финансиране в области, за които не се предоставя финансиране от ЕС, или в които финансирането от Банката ще способства за използването на други ресурси, или ще насърчава иновациите.

55. Преди реформите в България да бъдат подкрепени с външно финансиране, към тях трябва да бъде заявен ясен ангажимент и те да бъдат припознати като собствено дело. Банката допринесе значително към дебата за реформите в България, но не винаги е изчаквала да получи ясен сигнал за ангажимент преди да предостави подкрепа за подобни реформи. Така например, предложенията за реформи в областта на образованието получиха силна подкрепа и затова бяха осъществени успешно. За разлика от тях, в здравеопазването нямаше много доказателства за ангажираност към реформите, подкрепяни по програмата на заемите за развитие на политиките, и напредъкът в този сектор не беше голям.

Консултации по СПБ

56. Характеристиките на СПБ бяха предмет на задълбочени дискусии с правителството за бъдещата програма на Групата на Световната банка и консултации с ключови национални и международни заинтересовани страни. Променящата се роля на Групата на Световната банка в България беше обсъдена на срещи с представители на мозъчни тръстове, политически партии, гражданското общество, в това число, на организации на ромите и представителни организации на частния сектор. Националните заинтересовани страни изразиха общото мнение, че предимствата на Групата на Световната банка са в нейните световни и регионални познания, и в експертния ѝ опит. Тези познания и експертен опит би следвало да допринесат за постигане на напредък от България по отношение на структурните реформи в ключови сектори и да доведат до повишено усвояване на финансирането от ЕС. Докато предоставянето на знания се разглежда като централен елемент на развиващото се партньорство, няколко заинтересовани страни подчертаха необходимостта от допълващо финансиране от Световната банка в подкрепа на разработването и прилагането на секторни реформи. Тези възгледи бяха споделени и от международните партньори. СПБ беше изготвена в тясно сътрудничество с Европейската комисия, в частност с Генерална дирекция "Регионална политика", която управлява голяма част от средствата на ЕС. Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) и посланици на държавите-членки на ЕС, които също се включиха в диалога по разработването на СПБ.

Б. Принципи на действие на СПБ

57. Допълняемост. България се стреми да се възползва в най-голяма степен от количествените и качествените ползи от членството си в ЕС, включително ефективното използване на безвъзмездната помощ от ЕС. СПБ ще осигури допълняемост по отношение на дейностите, подкрепяни от европейските институции и инструменти. Програмите на правителството са тясно обвързани с бюджетния програмен период на ЕС. По тази причина Групата на Световната банка ще съобрази цикъла на СПБ с текущия програмен и финансов цикъл на ЕС (2007-2013 г.) Това ще даде възможност на СПБ да обхване втората част от текущия програмен цикъл на ЕС, както и важната фаза на стратегическо планиране и подготовка на следващия финансов период (2014-2020 г.).

58. Гъвкавост. Българските власти подчертаха също така необходимостта от гъвкавост поради: (i) продължаващата несигурност в процеса на възстановяване на световната икономика, (ii) бързите промени в икономиката, в процеса на които България настига останалите държави от ЕС и свързаните с това структурни промени, и (iii) факта, че времето и последователността на жизненоважните реформи и техният краен успех не зависят само от технически фактори, а трябва да се отчита и въздействието на икономическата политика, което изисква гъвкаво управление на промените от правителството. По тази причина, СПБ не прави опит да определи програма за периода до 2013 г. Вместо това бъдещите дейности ще се определят по критериите на трите стълба, посочени в *Раздел III-B* на настоящия документ, както и от приоритетите на правителството, от възможностите на Банката да откликне на исканията и от добавената стойност на предложената подкрепа от страна на Банката.

59. Партньорство за знания и иновации. Правителството на България изрази интерес към създаването на основаващо се на иновации партньорство за знания. Това дава възможност на България да се възползва от световния и регионалния опит на Банката, както и от предоставяне на знания и консултантски услуги въз основа на доброто познаване на България и на конкретните сектори. Докато Групата на Световната банка ще осигурява световни и регионални знания и добри практики според конкретните нужди, тя също така ще прилага иновативни подходи и ще се учи със и от България в полза на други страни.

В. Стълбове за действия и резултати от СПБ

60. Подкрепата на Групата на Световната банка се основава на българската Национална програма за реформи за осъществяването на стратегията „Европа 2020“. Целта на СПБ е да подкрепи България в укрепването на нейните институции и политики за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Тези цели са тясно обвързани с трите стратегически приоритета на Световната банка за региона на Европа и Централна Азия, които се съсредоточават върху конкурентоспособността, социалното приобщаване и изменението на климата. Дейностите по СПБ са организирани в три стълба: (i) знания и консултантска подкрепа за реформи на политиките за осъществяване на националната програма за реформи, (ii) знания и консултантска подкрепа за укрепване на институциите и капацитета за ускоряване на усвояването на средствата от ЕС и (iii) допълващо и избирателно предоставяне на заемно финансиране. В Таблица 4 са посочени текущите дейности и дейностите, които са в процес на обсъждане за 2011-2012 фин. г., в съответствие с целите на Стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

61. Предвижда се знанията и консултантските услуги да се осигуряват все по-често чрез механизма за предоставяне на услуги срещу заплащане. Правителството и Световната банка проучиха възможностите за предоставяне на услугите на Банката в областта на познанията и консултантските услуги чрез използване на структурните фондове на ЕС. В тясно сътрудничество с европейските институции (ЕК, ЕИБ) и международните финансови институции (ЕБВР и Световната банка), правителството в момента разработва механизъм за значително увеличена техническа подкрепа за повишаване на усвояването на средствата от еврофондовете. Такава подкрепа би имала за цел да избирателното подпомагане на България в подготовката и изпълнението на инвестиционните програми, финансирани от структурните фондове на ЕС в области, в които Световната банка може да осигури добавена стойност и може да реагира своевременно. От гледна точка на правителството

основното съображение за приемане на програма за предоставяне на услуги от Световната банка срещу заплащане е да се постигне по-ефикасно и по-ефективно усвояване на големи обеми от средства на ЕС чрез оптимално използване на глобалните познания и експертния опит на Банката.

Таблица 4: Текущи и обсъждани дейности по СПБ за 2011-2012 фин. г.

	Интелигентен растеж	Устойчив растеж	Приобщаващ растеж
Сълб 1: Реформи на политиките по НРР за прилагане на Стратегията „Европа 2020“	<ul style="list-style-type: none"> Аналитична и консултантска дейност (АКД) “Конкурентоспособност чрез иновации” (текуща) АКД “Образование и реформа на висшето образование” (текуща) 	<ul style="list-style-type: none"> АКД “Политики на публични разходи за растеж и конкурентоспособност” (текуща) “По-добро регулиране за по-висок растеж” (текуща, Услуги срещу заплащане (УСЗ) в процес на обсъждане) АКД “Зелена икономика и действия в областта на климата” (текуща, УСЗ в процес на обсъждане) АКД “Проучване на сигурността на газовите доставки” (текуща) Безвъзмездно финансиране от Фонда за институционално развитие: Подкрепа на реформите на институциите в горския сектор (текуща) Консултантски услуги от МФК: Участие на частния сектор и пилотен проект за публично-частно партньорство във водния сектор (текуща) 	<ul style="list-style-type: none"> АКД “Мониторинг на бедността и социалната политика” (текуща)
Сълб 2: Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средствата от ЕС	<ul style="list-style-type: none"> УСЗ “Конкурентоспособност чрез иновации” (в процес на обсъждане) 	<ul style="list-style-type: none"> АКД “Подобряване на резултатите в пътния сектор, капацитета и усвояването на средствата от ЕС” (текуща, УСЗ в процес на изготвяне) УСЗ “Подобряване на усвояването на средствата от ЕС в железопътния сектор” (в процес на обсъждане) УСЗ “Зелен растеж и действия в областта на климата” (в процес на обсъждане) АКД “Стратегия за водния сектор, капацитет и усвояване на средствата от ЕС” (текуща, УСЗ в процес на обсъждане) 	<ul style="list-style-type: none"> АКД “Включване на ромите: стратегия, институции и усвояване на средствата от ЕС”, (текуща, УСЗ в процес на обсъждане)
Сълб 3: Допълване на финансирането от ЕС	<ul style="list-style-type: none"> Проект, основаващ се на резултатите в образователната система (в процес на обсъждане) 	<ul style="list-style-type: none"> Заем за развитие на политиките (DPL) от 80 млн. евро за железопътния сектор (в процес на подготовка) Проект “Рехабилитация на железопътната инфраструктура” на стойност 70 млн. евро (в процес на подготовка) Финансиране от МФК: 12 действащи проекта в енергийния сектор (възобновяема енергия/енергийна ефективност), финансови пазари, нефт и газ и общо производство, промишленост; няколко проекта в процес на обсъждане. 	

62. Знанията и консултантските услуги на Световната банка ще се съсредоточават върху реформи на политиките, разработване на секторни стратегии и върху укрепване на институционалния капацитет за ускоряване на усвояването на средствата от ЕС. Тази подкрепа би била пълноценно допълнение към техническата помощ, предоставяна от други партньори, включително ЕИБ и финансовия инструмент JASPERS (Съвместна помощ за подкрепа на проекти в европейските региони), под съгласуващото ръководство на правителството. Безвъзмездната помощ от Европейското икономическо пространство и Норвегия ще допълва средствата от структурните фондове на ЕС и ще предоставя на правителството потенциална възможност за съфинансиране и увеличаване на мащаба на дейностите на Световната банка по предоставяне на опит и знания в областите на НПП, които не са пряко свързани с усвояването на средствата от европейските фондове.

63. Дейностите от текущия кредитен портфейл от предходната СПБ се адаптират в подкрепа на приоритета на България за усвояване на средствата от ЕС. Текущият портфейл, обхващащ пътния и водния сектори, се адаптира към целта на правителството да повиши усвояването на средствата от ЕС, включително укрепването на институционалния капацитет. Така например проект “Развитие на общинската инфраструктура” включва компонент, който ще подпомогне изготвянето на регионални генерални планове за водоснабдяване и канализация, с цел определяне на приоритетни инвестиции и планиране за безвъзмездно финансиране от ЕС чрез оперативна програма “Околна среда”. По подобен начин се реструктурира и проект “Рехабилитация на пътната инфраструктура”, за да включи компонент, който ще подкрепи изготвянето на проекти за финансиране от структурните фондове на ЕС в рамките на настоящия финансов цикъл на ЕС, както и изготвянето на проекти за финансиране през следващия финансов цикъл (2014-2020 г.).

64. Матрицата на резултатите от СПБ ще остане динамичен инструмент за определяне и наблюдение на резултатите и на междинните показатели. Представената в Анекс 1 матрица на резултатите понастоящем обхваща текущите дейности, новите дейности, договорени с правителството, както и потенциалните дейности, които се обсъждат за 2011-2012 фин. г. Предложените резултати ще зависят от способността на Световната банка да започне предоставянето на услуги чрез механизма за УЗС, който е в процес на финализиране от ЕК, правителството и международните финансови институции. Имайки предвид гъвкавата структура на настоящата СПБ, зависеща от исканията на правителството, матрицата на резултатите ще бъде адаптирана, така че да отразява статуса на изпълнението на услугите в категорията УЗС, както и допълнителните дейности на Групата на Световната банка през следващите години. Годишният преглед на програмата и срещите за планиране на дейностите ще се провеждат през пролетта, за да съвпадат с ежегодния преглед на НПП от правителството.

(i) Първи стълб: Реформи на политиката за прилагане на Националната програма за реформи за осъществяване на Стратегията „Европа 2020“

65. Чрез първия стълб на действие Световната банка ще предостави знания и консултантска подкрепа за реформите на политиките в избрани сектори и теми от националната програма за реформи (НПП). През периода на действие на предходната СПБ Световната банка вече изготви поредица от аналитични документи, свързани с приоритетите на българската НПП, и ще продължи да предоставя тази подкрепа според нуждите и приоритетите на правителството. Основен резултат от подкрепата по този стълб ще бъде ежегодното подобряване на НПП на България, измерено посредством оценката на Европейската комисия за програмата, представяна от страната всяка година. За постигането на този резултат дейностите по този стълб ще бъдат насочени към конкретните сектори, посочени по-долу.

Иновации

• **Резултат: Подоброени политики, адаптирани инструменти и ефективни институции за повишаване на качествена научноизследователска и развойна дейност (НИРД).**

66. В НПП е заложено увеличение на публичните разходи за НИРД в размер на 1,5 процента от БВП, съчетано с по-голяма подкрепа за науката и иновациите. Предоставяните от Световната банка знания и консултантски услуги ще се концентрират върху разработването на националните програми за НИРД и иновации и резултатите от тях, както и върху инструментите, финансирани

от структурните фондове на ЕС по ОП “Конкурентоспособност”. Предвижда се правителството да съфинансира консултантската работа на Световната банка на база заплащане за услуга. Очакваният резултат е да се извърши подробна диагностика на пречките пред усвояването на средствата от ЕС, свързани с административния капацитет, бюрокрацията, наличието на проекти и цялостната им разработка. Планират се и целеви дейности, които също биха допринесли за постигането на целта по Втори стълб на СПБ, а именно, по-интензивно използване на средствата от ЕС. През следващия цикъл на планиране на ЕС (2014-2020 г.) ще бъде необходимо тези програми да бъдат значително преработени и разширени, за да може България да постигне целта за инвестиции в НИРД в размер на 1,5 процента от БВП.

Образование

- **Резултати: (i) Повишено качество на основното и средното образование чрез укрепване на рамката за отчетност; (ii) Повишено качество и приложимост на висшето образование чрез подобро управление, акредитация и финансиране въз основа на резултатите.**

67. ННР предвижда по-голямо участие в основното и средното образование, като се поставя целта до 2020 г. броят на децата в ученическа възраст извън училищата да бъде намален до 11 процента. Световната банка предоставя знания и консултантски услуги, които са важен принос към новия закон за основното и средното образование, в подкрепа на усилията на правителството да подобри отчетността. Това включва съвместна работа с правителството за усъвършенстване на системата за външно оценяване на училищното образование чрез подобряване на техническата структура, анализа на данните, употребата и разпространяването на резултатите, както и чрез осигуряване на финансовата и институционалната устойчивост на системата за оценка. Банката също така ще подкрепи България в засилването на отчетността на училищата чрез включването на родителите и общностите във вземането на решения в училищата. Освен това Банката ще работи с България по определянето на стимули за учители и училища, показали високи резултати, като и за подкрепа на тези общини и училища, които показват лоши резултати.

68. Освен предоставянето на знания и консултантската подкрепа, правителството обмисля финансиране от Световната банка в подкрепа на осъществяването на реформата в образователния сектор. Понастоящем се изготвя нов закон за образованието. За да се осигури най-добрата възможна подкрепа за осъществяването на реформата в сектора, евентуалното финансиране от Световната банка би било предоставено посредством иновативен заем, при който усвояването на средствата би било обвързано с постигането на конкретни предварително набелязани резултати.

69. По отношение на висшето образование, в ННР е заложено повишаване на участието във висшето образование до 2020 г. до 36 процента за лицата на възраст между 30 и 34 години. Постигането на тази цел за повишено участие във висшето образование зависи от подобреното качество и приложимостта на образованието чрез подобро управление, акредитация и финансиране, основаващо се на резултатите – област, в която през 2011-2012 фин. г. Световната банка ще подкрепи правителството чрез аналитична и консултантска дейност.

Публични финанси и публична администрация

- **Резултат: Подобрена ефикасност и ефективност на публичните разходи.**

70. По-голямото доверие в държавните институции, подобреното функциониране на държавната администрация и повишената административна ефективност са сред ключовите приоритети в ННР. Знанията и консултантските услуги на Световната банка ще предоставят подкрепа на Министерството на финансите с препоръки за по-нататъшно повишаване на ефикасността и ефективността на публичните разходи и за извършване на съвместен анализ на конкурентоспособността на икономиката. Ангажиментите на Световната банка ще включват също изготвянето на анализ на политиките на публичните разходи в избрани сектори или теми, които следва да бъдат договорени с Министерството на финансите чрез ежегодния преглед и планиране на програмата на СПБ.

Конкурентоспособност – регулаторна среда за бизнеса

- **Резултат: Намалена административна тежест на централно и местно равнище чрез ефективно прилагане на Програмата за по-добро регулиране и Плана за действие за намаляване на административната тежест.**

71. ННР има за цел създаването на „най-добрата бизнес-среда в ЕС“. Целта на България е до 2020 г. да намали административната тежест с 20 процента чрез по-добро функциониране на държавната администрация и повишаване на административния капацитет, както и чрез по-добро регулиране. За това ще бъде необходимо да бъдат изпълнени Програмата за по-добро регулиране за периода 2010-2013 г. и Планът за действие за намаляване на административната тежест. Развитието на конкурентоспособна бизнес-среда би подобрило перспективите на България за повишена производителност, растеж и конкурентоспособност в международен план.

72. Световната банка предоставя знания и консултантски услуги, насочени към подобряване на законодателната и институционалната рамка и рамката на политиките на национално и местно равнище с цел насърчаване на по-доброто регулиране. Предвижда се консултантските услуги да бъдат увеличени чрез предоставяне на услуги срещу заплащане. Изграждането на по-конкурентна бизнес-среда ще се основава на: (i) извършване на редовна оценка на регулаторното въздействие на важни законодателни актове и политики, (ii) използване на секторни приложения за саморегулиране на бизнеса, (iii) идентифициране на регулаторните режими, които трябва да бъдат премахнати, или чийто обхват трябва да бъде ограничен и (iv) провеждане на анкети сред предприятията с цел оценяване на резултатите от инициативи за намаляване на административната и регулаторната тежест. Допълнителни дейности в рамките на планираното предоставяне на знания и консултантски услуги ще бъдат насочени към оптимизирането на административните системи на национално и местно равнище. Резултатите ще включват: (i) прилагане на институционалната рамка за органа, който ще наблюдава прилагането на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност, (ii) одобряване на нов режим за държавните такси (политика, законодателство, институционална рамка), (iii) усъвършенстване на други административни процедури, като например, издаването на разрешения за строеж, принудителното изпълнение на договорите и закриването на фирми, (iv) проучване на административните услуги, предоставяни от общините, с цел оценка на резултатите от намаляването на административната тежест, (v) завършване на обученията по оценка на регулаторното въздействие за служители на централната и местните администрации и (vi) създаване и функциониране на Административен регистър.

Зелен растеж и действия в областта на климата

- **Резултат: Намалено потребление на енергия в сградите чрез разширена програма за повишаване на енергийната ефективност в обществените и жилищните сгради.**

73. Знанията и консултантските услуги от Световната банка ще подкрепят правителството в осъществяването на мащабна национална програма за повишаване на енергийната ефективност на сградите – в партньорство с ЕБВР и ЕИБ - посредством разширяване и съгласуване на съществуващите дейности и механизми. Това ще включва създаване на механизъм за институционална координация с ключови заинтересовани страни, разработване/усъвършенстване на инструментите и механизмите за насърчаване, както и определяне на източници на финансиране. Тези дейности, които се предвижда да бъдат разширени чрез предоставяне на услуги срещу заплащане, ще допринесат също и за втория стълб на повишаването на усвояването на средствата от ЕС посредством разработване на механизми и институционални модели, позволяващи по-широка употреба на средствата от оперативната програма, включително за енергийна ефективност в жилищните сгради. Освен това към развиващата се подкрепа за енергийната ефективност Световната банка понастоящем предприема проучване на сигурността на газовите доставки, с цел облекчаване на разработването на стратегии и планове за действие за осигуряване на надеждни и диверсифицирани енергийни доставки, включително оценка на инвестиционните възможности и последиците от тях.

- **Резултат: Подобрена устойчивост по отношение на климатичните промени и усъвършенствано управление на търговията с въглеродни емисии.**

74. Освен приноса си за изготвяне на стратегия за приспособяване към изменението на климата и на план за действие, Световната банка е готова да подкрепи България за включването на приспособяването към рисковете, свързани с климата, в два уязвими сектора – горското и селското стопанство – и при институционалното укрепване на търговията с въглеродни емисии. По отношение на горското стопанство Световната банка би подкрепила реформи на управлението на горското стопанство с цел подобряване на фискалната ефективност и устойчивото управление на горите и биологичното разнообразие. По отношение на селското стопанство Световната банка би предоставила знания и консултантски услуги в подкрепа на способността на сектора да се приспособи към изменението на климата. По отношение на търговията с въглеродни емисии предоставените от Световната банка знания и консултантски услуги биха допринесли за: (i) разработване на подходи за идентифициране на потенциални допустими проекти за съвместно изпълнение, съответстващи на изискванията на Схемата на ЕС за търговия с емисии, (ii) идентифициране на потенциални допустими проекти по Схемата за зелени инвестиции и подобряване на методологиите за оценка, (iii) идентифициране на възможностите за намаляване на емисиите от сектори, които не са включени в Схемата за търговия с емисии на ЕС (СТЕ на ЕС) (напр. транспорт, земеползване) и (iv) обучение на служители за засилване на участието на България в СТЕ на ЕС.

75. Международната финансова корпорация ще постави силен акцент върху търсенето на възможности за подкрепа на свързани с изменението на климата проекти в България. Знанията и консултантските услуги, предвидени да бъдат предоставени на база услуга срещу заплащане, ще включват работа с правителството за създаване на благоприятна среда за повишаване на ролята на частния сектор за растежа и устойчивото развитие при същевременно намаляване на емисиите от парникови газове.

Социално включване

- **Резултат: Повишено социално включване чрез разработване на по-добре интегрирани механизми за приобщаване на уязвимите групи чрез развитие в ранна детска възраст, както и чрез по-голямо използване на средствата от ЕС.**

76. Проектът “Социално включване” от активния кредитен портфейл на Банката ще подкрепи социалното включване посредством по-добрата подготовка на малките деца от уязвими групи – включително ромски деца и деца с увреждания – за успешно справяне с образованието в училище. Поради социалния си статус много уязвими деца достигат училищна възраст и постъпват в училище без необходимата подготовка. Те не са на едно равнище със своите съученици и отпадат от училище на ранен етап. Проектът ще допринесе за устойчивостта на програмата за училищна готовност чрез подкрепа за усвояването на средства по Европейския социален фонд. Проект “Социално включване” подкрепя също така и постигането на целта на третия стълб на настоящата СПБ, а именно – осигуряване на допълващо финансиране към безвъзмездното финансиране от ЕС.

(ii) Втори стълб: Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средствата от ЕС

77. България разполага със забележителна възможност да повиши равнищата на инвестициите в страната и значително да промени перспективите си за развитие чрез ефективно използване на средствата от ЕС. Безвъзмездно предоставяните ресурси от ЕС са от първостепенно значение за съвместното финансиране на подобряването на инфраструктурата и за оказването на подкрепа за икономическото възстановяване, за насърчаване на иновациите, повишаване на заетостта и развитие на уменията, необходими за новата икономика на знанието. Последното е особено важно, тъй като България – относително малка отворена икономика с паричен съвет – не може да осъществява своя програма за стимулиране на икономиката без да подкопае бюджетната дисциплина и да застраши макроикономическата стабилност.

78. По втория стълб на действие Световната банка ще предостави знания и консултантски услуги, насочени към изграждане на капацитета на България за по-добро усвояване, управление и използване на структурните фондове на ЕС. Усвояването на средствата от ЕС не е самоцел, а важно средство за постигане на целта за подобряване на предоставянето на услуги, особено в областта на инфраструктурата и човешкото развитие, за да се поставят основите за устойчив растеж в средносрочен план. Правителството наследи предизвикателството, свързано с изключително слабото усвояване на средствата от ЕС и, по-конкретно, неправилното управление на предприєдинителните програми на ЕС, което доведе до частично спиране на финансирането от ЕС. Оттогава насам правителството възстанови достъпа до средствата от ЕС и превърна усвояването на средствата от ЕС в основен приоритет, назначавайки министър по европейските фондове с цел усъвършенстване на процедурите. Въпреки това, слабият административен капацитет представлява значителна пречка, както се посочва в *Раздел I-G “Предизвикателства пред усвояването на средства от фондовете на ЕС”*. Един от ключовите резултати, които ще бъдат подкрепени по този стълб, е значителното засилване на административния капацитет на България за използване на средствата от ЕС, така че усвояването да се повиши петорно в секторите, в които бъдат предоставени специално разработени за насърчаване на усвояването на еврофондовете услуги срещу заплащане (напр., в секторите, обсъдени по-долу, като пътища, водоснабдяване и приобщаване на ромите) в съответствие с периода на изпълнение на дадена оперативна програма.

79. Правителството постави началото на процес на координация с европейски и международни партньори в ключови сектори, включително областта на пътната и водната инфраструктура, с цел да увеличи техническата помощ, насочена към повишаване усвояването на средствата от ЕС. Национални експерти и експерти от Европейската комисия, ЕИБ, JASPERS, ЕБВР и Световната банка разгледаха основните пречки пред повишеното усвояване на средствата от ЕС, очертаха необходимите реформи и институционално укрепване в съответните сектори и приеха разделение на труда. Едновременно с това правителството обсъжда с Европейската комисия и заинтересованите страни механизъм, който ще даде възможност на България да заплаща със средства от ЕС за знания и консултантски услуги, предоставяни от МФИ. Веднага след окончателното уточняване на условията на този механизъм, Световната банка ще започне да предоставя знания и консултантски услуги под формата на услуги срещу заплащане. По-долу са представени три основни области на партньорството със Световната банка за повишаване на усвояването на средствата от ЕС.

Транспорт - пътища

- **Резултат: (i) Подобрен капацитет за управление на сектора на пътищата и за усвояване на средствата от ЕС; (ii) По-добри пътища и гранична инфраструктура.**

80. Световната банка ще увеличи значително обема на текущото сътрудничество с България в пътния сектор чрез знания и консултантски услуги, предоставяни в нарастваща степен под формата на услуги срещу заплащане. Предлагащата програма ще бъде изпълнена за три години и ще бъде насочена към решаване на дългосрочните нужди и проблеми на сектора. Общите цели на програмата ще бъдат: (i) да се подобри ефективността и устойчивостта на пътния сектор, (ii) да се укрепят институционалният и човешкият капацитет и (iii) да се повиши усвояването на средствата от ЕС с оглед на планираните големи инвестиции в пътна инфраструктура. За постигането на тези цели подкрепата от Световната банка ще бъде концентрирана върху три основни дейности: (i) преглед и актуализиране на стратегията за пътищата до 2020 г. и секторните оперативни програми, (ii) практическа оперативна подкрепа за Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) и Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ) за подобряване на изпълнението на проектите и (iii) подобряване на резултатите в пътния сектор чрез използване на процеса на усвояване на средствата от ЕС за модернизиране и усъвършенстване на управлението на пътния сектор посредством преглед на функциите, свързани с управлението на пътищата и подкрепа за прилагането на съответните препоръки.

81. Световната банка ще продължи подкрепата си за подобряването на пътищата и граничната инфраструктура в България чрез два текущи заема. По проект “Рехабилитация на пътната инфраструктура” Световната банка подпомага изграждането на капацитета на Агенция “Пътна инфраструктура” и финансира инвестиции в рехабилитацията на регионалната и местната пътна мрежа

с цел разширяване на достъпа до пазари. По Втория проект за улесняване на търговията и транспорта Световната банка подкрепя усъвършенстването на граничните контролно-пропускателни пунктове, хармонизирането и подобряването на телекомуникациите и обмена на информация за товари между железниците и митниците, като по този начин се улеснява търговията чрез намаляване на разходите за превоз и транспорт. Тези два заема също така допринасят за постигането на целта на третия стълб на СПБ – предоставяне на допълващо финансиране към финансирането от ЕС.

82. МФК също ще се стреми да продължи да подкрепя правителството за постигане на целта му за улесняване на достъпа до инфраструктура. Тази подкрепа ще включва знания и консултантски услуги по отношение на увеличаването на социалните, екологичните и икономическите ползи от големи инфраструктурни проекти със съществено национално значение и потенциал за участие на частния сектор. Това включва възможна подкрепа за стратегическо реструктуриране и консултации за ПЧП, ноу-хау и експертен опит. Подобни консултантски услуги биха били предоставяни на принципа „услуга срещу заплащане”.

Воден сектор

- **Резултат: Увеличен брой на финансираните от ЕС инвестиции във водния сектор чрез определяне на стратегически приоритети, разработване на генерални планове за водоснабдяване и канализация и укрепване на институционалния капацитет.**

83. В съответствие с изискванията на Рамковата директива за водите и ОП “Околна среда” на ЕС, Световната банка ще предоставя знания и консултантска подкрепа във водния сектор. Тази подкрепа, която се планира да бъде увеличена чрез услуги срещу заплащане, ще се концентрира върху разработването и прилагането на: (i) цялостна стратегия за управление на водните ресурси под ръководството на Министерството на околната среда и водите (МОСВ), (ii) стратегия и законодателни промени за сектора на водоснабдяването и канализацията, (iii) управление на водите в селските райони и (iv) изграждане на капацитет на институциите във водния сектор, включително стратегическо управление и бюджетиране, механизми за възстановяване на разходите, ценообразуване и институционално укрепване на отделни ВиК дружества.

84. По отношение на финансирането Световната банка предоставя подкрепа за водния сектор чрез проекта “Развитие на общинската инфраструктура” (ПРОИ), който подкрепя правителството при приоритизирането и планирането на инвестиции във водния сектор, които да бъдат финансирани със средства на ЕС. ПРОИ подкрепя също и повишаването на надеждността и качеството на водоснабдяването на населението в отделни населени места чрез инвестиции в три язовира с пречиствателни системи (“Луда Яна”, “Пловдивци” и “Нейковци”), както и в рехабилитацията на язовир “Студена”.

Социално включване - роми

- **Резултат: Повишено участие на ромското население в обществото чрез засилени, интегрирани, прозрачни и ориентирани към резултати национална стратегия и действия.**

85. Конкретните области на политиката, в които уязвимостта на ромите има особено значение, включват заетостта, образованието, здравеопазването, жилищната политика и социалното подпомагане. Предвижда се текущата подкрепа на Световната банка за интеграцията на ромите да бъде засилена чрез услуги срещу заплащане (УСЗ). Тя ще се стреми към укрепване на политиките чрез съгласувани многосекторни стратегии за интеграция на ромите и чрез развитие на капацитет за разработване, прилагане и оценка на ефективни програми и проекти, особено с финансиране от ЕС. Ще бъдат предоставени знания и консултантски услуги за разработване на стратегия за включване на ромите и в подкрепа на нейното осъществяване. Като първа стъпка Световната банка ще подкрепи усилията на правителството да събере всички заинтересовани страни от ромските общности на работна среща за определяне на предизвикателствата пред България и набелязване на дейностите, които могат да бъдат разширени. Работната среща ще се проведе през м. май 2011 г. и ще предшества организирания от ЕК форум на високо равнище за ромите през м. юни 2011 г. в София.

86. Текущият проект „Социално включване”, който има за цел да повиши училищната готовност на деца от семейства с ниски доходи и маргинализирани семейства, също подкрепя по-доброто усвояване на еврофондовете по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Проектът подпомага разработването и осигурява начално финансиране на социални програми, допустими за финансиране от Европейския социален фонд (ЕСФ), един от структурните фондове на ЕС.

(iii) Трети стълб: Допълване на финансирането от ЕС

87. В третата област на действие Групата на Световната банка ще предостави на България ограничена допълваща и иновативна финансова подкрепа. Предвид наличното финансиране по структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС (6,7 млрд. евро за настоящия програмен период 2007-2013 г.), ЕИБ (1,8 млрд. евро от 2007 г.) и от ЕБВР (500 млн. евро за 2010 г.), финансирането от Групата на Световната банка ще бъде концентрирано изборително в области, които не са допустими за финансиране от Комисията или европейските институции. С други думи Световната банка няма да осигурява финансиране там, където има налична безвъзмездна помощ от ЕС или финансиране от ЕИБ.

88. Бъдещата финансова подкрепа от Групата на Световната банка ще бъде концентрирана върху финансирането на реформи на политиките и проекти, обвързани с постигане на предварително набелязани резултати. Това финансиране ще се стреми да бъде новаторско по отношение на подкрепата за трудни реформи, като ще се концентрира върху резултатите от прилагането на реформите или върху финансирането на дейности в частния сектор. В момента се подготвя кредитиране за развитието на политиките в подкрепа на амбициозните реформи на правителството в областта на железопътния транспорт и реструктурирането на железопътния сектор в България, така че той да може да тръгне по нов устойчив път към привличане на нови инвестиции и по-ефективно използване на средствата от ЕС. Като се има предвид, че ефективното използване на ограничените фискални ресурси е приоритет на България, Световната банка е готова да подкрепи по-нататъшни институционални реформи, за да се гарантира, че с ограничените публични разходи ще се постигнат възможно най-големи резултати. Подобни реформи могат да бъдат подкрепени чрез финансиране въз основа на резултати – новаторски финансов инструмент, при който плащанията се обвързват с постигането на договорените резултати.

Транспорт – железопътен транспорт

- **Резултат: Финансово устойчива и модернизирана железопътна система.**

89. С правителството беше договорено ново кредитиране за модернизиране на железопътния сектор чрез програмна поредица от заеми за развитие на политиките (DPL) и един инвестиционен заем. Програмата DPL ще се състои от три заема от 80 млн. евро в подкрепа на разработването и осъществяването на реформи в железопътния сектор и за да се гарантира, че публичната финансова подкрепа за железопътната инфраструктура и пътническите услуги съответства на търсенето на транспортния пазар, транспортните политики на ЕС и разумната фискална политика на България. Първият DPL, който се подготвя през 2011 фин. г., ще бъде насочен към: (i) подобряване на управлението на железопътния сектор и (ii) подобряване на корпоративното управление, мениджмънта и резултатите от железопътните услуги, предоставяни от двете държавни предприятия – НКЖИ и БДЖ ЕАД, за да се осигури ефективност на изразходваните държавни средства. Инвестициите, които са жизненоважни за запазване на въздействието от реформите в железопътния сектор и които не са допустими за финансиране по европейски програми, ще бъдат осигурени чрез паралелен инвестиционен заем. По проекта „Рехабилитация на железопътната инфраструктура“ на стойност 70 млн. евро ще се финансира придобиването на оборудване за поддръжка на инфраструктурата от НКЖИ, с цел подобряване на качеството и ефективността на услугите на железопътната инфраструктура в България.

90. Освен това Световната банка ще предостави допълнителни знания и консултантски услуги за повишаване на усвояването на средствата от ЕС в железопътния сектор. Правителството и Световната банка обсъждат възможна програма на база услуги срещу заплащане за периода 2011-2013 г., в тясно сътрудничество с Европейската комисия и останалите европейски финансови институции. Целта на една такава програма би била да подкрепи правителството в изготвянето и осъществяването на оперативни програми (инвестиции) в транспортния сектор на България, които да бъдат финансирани от Кохезионния фонд на ЕС и Европейския фонд за регионално развитие.

Г. Програма на СПБ

91. Програмата на СПБ ще се обсъжда ежегодно и ще се адаптира, за да се гарантира, че подкрепата от Групата на Световната банка е в крак с изпълнението на НПП 2011-2015 в контекста на Стратегията „Европа 2020“. Представените в Таблица 4 дейности отразяват текущата програма, както и дейностите, които вече са договорени или се обсъждат с правителството. По време на първия годишен преглед на програмата през 2012 г. ще бъдат оценени напредъкът на изпълнението и резултатите от текущите дейности и ще бъдат обсъдени и договорени допълнителни дейности.

92. На Съвета на изпълнителните директори на Световната банка ще бъде представен доклад за напредъка по СПБ. В доклада за напредъка ще се оценява стратегическата посока на СПБ въз основа на резултатите, договорени с правителството и отразени в матрицата на резултатите.

(i) Програма на Международната банка за възстановяване и развитие (МБВР)

93. Значителна част от програмата на Световната банка ще се състои от предоставянето на знания и консултантски услуги в отговор на силния интерес на българското правителство към изграждане на партньорство за знания, основаващо се на иновации. Тези услуги ще се състоят от специално разработена програма с финансирани от Световната банка аналитични и консултантски услуги, насочени към решаване на уникалните предизвикателства пред България. Стратегията за партньорство предвижда изборително разширяване на тази програма чрез механизма на услуги срещу заплащане в съответствие с поуките от последните стратегии и в сектори, в които Банката може да прилага своите глобални познания и специфичния опит от други в полза на България.

94. Програмата за знания и консултантски услуги ще бъде придружена от изборително финансиране от Световната банка, съсредоточено върху сложни реформи, и допълващо финансирането от ЕС. През последните години България поддържа кредитен портфейл в размер между 300 и 500 млн. щ. д. Към януари 2011 г. кредитните ангажименти на Световната банка възлизат на 353 млн. щ. д. за проекти, свързани с инфраструктурата и социалните услуги. Един финансов пакет за подкрепа на реформата на железопътната инфраструктура, състоящ се от поредица от три заема DPL и един инвестиционен заем, допълващ финансирането от ЕС, е включен в индикативната програма за заемно финансиране. Потенциалната финансова подкрепа от Световната банка ще бъде обсъдена по искане на правителството, като приоритет ще бъде даден на обвързаното с резултати финансиране. Могат да бъдат обмислени и нетрадиционни инструменти, като финансиране или гарантиране за търговията с въглеродни емисии.¹³ В Таблица 5 е представено обобщение на програмата на текущото и планираното финансиране от Световната банка.

Таблица 5: Програма на текущото и планираното финансиране за 2011-2012 фин. г.

• Рехабилитация на пътната инфраструктура – 90 млн. евро (текущо)   • Улесняване на търговията и транспорта – 41 млн. евро (текущо)   • Развитие на общинската инфраструктура – 81 млн. евро (текущо)   • Социално включване – 40 млн. евро (текущо)   • DPL Програма за развитие на политиките в железопътния сектор – 80 млн. евро (в процес на подготовка)   • Рехабилитация на железопътната инфраструктура – 70 млн. евро (в процес на подготовка)   • Проект, обвързан с предварително набелязани резултати в образователната система (в процес на обсъждане)   • МФК: тежка промишленост, банково дело и енергетика (в процес на обсъждане)

(ii) Програма на Международна Финансова Корпорация (МФК)

95. В съответствие с целите на стратегията „Европа 2020“ бъдещото финансиране от МФК ще подкрепя интелигентния, устойчив и приобщаващ растеж, концентрирайки се върху инвестиции на частния сектор в инфраструктура и отрасли, свързани с възобновяемата енергия и изменението на климата, и изборително в селското стопанство. В краткосрочна перспектива МФК ще се насочи към въздействието на кризата в България чрез подкрепа за възстановяването на частния сектор и намаляване на загубата на работни места.

¹³ Цялостната подкрепа със заемно финансиране ще зависи, наред с другото, от кредитния капацитет на МБВР, търсенето от страна на други заемополучатели и глобалното икономическо развитие.

96. По отношение на финансовите пазари стратегията на МФК е да работи с местните банки и да укрепва техния капацитет за отпускане на заеми за по-слабо обслужвани сектори и продукти, като например, финансиране на търговията, селскостопанските предприятия и енергийната ефективност. МФК ще обмисли подкрепа за ключови банки посредством финансиране и подсилване на балансите, като по този начин ще спомогне за поддържане на ликвидността и доверието. МФК ще подкрепи и въвеждането на нови финансови продукти, като структурирано финансиране и механизми за споделяне на риска.

97. По отношение на инфраструктурата МФК ще подкрепя проекти за публично-частни партньорства и активизиране на ПЧИ. МФК ще подкрепя нови инвеститори в сектора на енергетиката (производство и разпределение) и в други комунално-битови сектори (ВиК, газ, районни топлофикации), като по този начин ще допринесе към усилията на България да диверсифицира още повече източниците и доставките си за производство на енергия.

98. В реалния сектор МФК ще подкрепя повишаването на конкурентоспособността на местни фирми на националния пазар и разширяването на дейността им в други страни от региона, както и ще насърчава инвестициите „Юг-юг” - към и от България. Това включва подкрепа за рехабилитацията и модернизацията на приватизирани компании и насърчаване на чуждестранните инвестиции за повишаване на трансфера на технологии и производителността.

99. МФК ще подкрепя изборително преки инвестиции в селскостопански предприятия, както и финансови институции, предоставящи финансиране за селскостопанския сектор, който в голяма степен се пренебрегва от финансовия сектор. Подкрепата на МФК за този ключов сектор може да спомогне за привличането на допълнителни инвестиции от други финансови институции.

Каре 3: Инвестициите на МФК подкрепят комасацията на земята в България

Една от стратегическите инвестиции на МФК в България е дяловото участие в размер на 15 млн. евро в “Аванс Терафонд” (Атера), вторият по големина собственик на земя след държавата, чиито акции се търгуват на Софийската фондова борса.

Селскостопанските земи в България заемат около 6,2 млн. хектара, но селскостопанският сектор се характеризира с ниска производителност и ограничени инвестиции. Разпокъсаността на земята, останала от земеразделянето след края на тоталитаризма, доведе до ниска производителност, недоразвита инфраструктура, трудности при достъпа до кредити и договарянето между ползвателите и собствениците на земята. Те се изострят още повече от застаряването на селскостопанските производители – 66 процента от тях са на възраст над 55 години.

Подобно на други икономики в преход българското правителство насърчава комасацията на земята и модернизирането на селското стопанство. Това съответства и на селскостопанската политика на ЕС, която като цяло благоприятства по-големи, ефективни земеделски стопанства и прехода от разпокъсано земеделие. Помощта от ЕС под формата на преки плащания за селското стопанство ще намалява в продължение на няколко години, а земеделските производители ще се нуждаят от по-големи парцели (минимум 10 хектара), за да отговарят на изискванията за финансиране от ЕС.

Бизнесът на “Атера” се състои в придобиването на малки парцели обработваема земя, обединяването им в по-големи площи и отдаването им на големи селскостопански предприятия. “Атера” разполага с ноу-хау за идентифициране, договаряне и придобиване на земя, както и за административното и юридическо комасиране на парцелите в един имот, подходящ за отдаване под наем на голямо селскостопанско предприятие. Очаква се обемът на производството от окрупнения имот да бъде значително по-голям от този от разпокъсаните площи, като така “Атера” генерира приходи чрез дохода от наем. Понастоящем “Атера” управлява портфейл от над 33 000 хектара обработваема земя и резултатите надхвърлят тези на индекса на местната фондова борса.

100. На последно място - България е изправена пред предизвикателството да увеличи инвестициите в проекти с ниски въглеродни емисии и да постави икономиката си на основата на растеж с ниски въглеродни емисии. За постигане на тази цел, МФК ще работи също с местни финансови институции за осигуряване на заеми за енергийна ефективност и инвестиции в проекти за възобновяема енергия (от вятър и/или биомаса). Това е особено приложимо в контекста на финансовата криза, която доведе и до недостиг на средства за дългосрочно финансиране, особено за проекти, свързани с изменението на климата. Това също така ще даде възможност на България да изпълни своята национална цел към 2020 г. 16 процента от брутното потребление на енергия да се генерира от възобновяеми енергийни източници.

IV. РИСКОВЕ

101. Политико-икономически рискове. Правителството е изправено пред сложното предизвикателство да проведе значителни структурни реформи в контекста на икономическата обстановка след края на кризата, характеризираща се с относително скромна растеж и ограничено фискално пространство. Успехът на усилията на правителството да поддържа инерцията на реформите ще зависи от непрекъснатата подкрепа на обществото и социалните партньори, тъй като в края на 2011 г. ще се провеждат избори за президент и общински избори. Сметчаващите фактори включват относително високия обществен рейтинг на правителството и широката подкрепа за разумната фискална политика в България.

102. Макроикономически рискове – уязвимост от външни фактори. Външните рискове включват възможностите за по-бавен от очаквания темп на икономическо възстановяване в основните търговски и инвестиционни партньори на България, за допълнителни неочаквани финансови сътресения, които биха довели до по-високи лихви и до по-рестриктивни глобални финансови условия, и за по-нататъшни увеличения на цените на енергията. Съществува и несигурност по отношение на устойчивостта на възстановяването и на мерките, въведени в ЕС и в световен мащаб в подкрепа на финансовия сектор в тези страни. Може да се очаква, че тези мерки ще имат отражение върху капиталовите потоци към България, идващи както от банките-майки, така и от частни инвеститори. Вътрешните рискове са свързани с дисбалансите, натрупани в частния сектор, по-специално високата задлъжнялост на фирмите. Както беше отбелязано по-горе, елементите, сметчаващи тези рискове са: (i) доброто досегашно представяне на България по отношение на фискалната дисциплина, както и текущите реформи за прилагане на фискална консолидация; и (ii) доброто капитализиране и солидното ниво на провизиите в банковия сектор.

103. Общи рискове, свързани с управлението и изпълнението на СПБ. Едни от рисковете, които в миналото са били подценявани, са ограниченият институционален капацитет и слабото управление. Те намалиха възможностите на правителството да трансформира ангажиментите в реално осъществяване на реформи. Тези рискове се сметчат от големия размер на техническата помощ, достъпна за България по оперативните програми на ЕС и МФИ, както и от волята на правителството за преодоляване на пречките, произтичащи от ограничения институционален капацитет. Както се отбелязва в Каре 1, реформите в управлението са в процес на внимателно проучване от страна на ЕС като продължение на процеса на присъединяване към Общността, която установи, че в тази област са необходими продължителни усилия. Значителен напредък беше отбелязан в последния доклад по Механизма за сътрудничество и проверка, вземайки предвид решителните действия на настоящото правителство. Въпреки това неизбежно ще останат и рискове от провали. Ето защо по време на междинния доклад за напредъка в изпълнението на СПБ Банката ще направи оценка на ефективността на предложената целева подкрепа за институционално изграждане на капацитет и управление на сектора и ще адаптира този подход в зависимост от нуждите съгласувано с правителството на България. В същото време, като основа за такова преразглеждане, Банката ще актуализира своята фидуциарна оценка за България със специален акцент върху управлението на публичните финанси.

104. Рискове, свързани с предоставянето на услуги срещу заплащане. Предвиденото увеличение на обема на услугите срещу заплащане зависи от финализирането на механизъм, който би дал възможност на правителството да използва частично безвъзмездни средства от ЕС за техническа помощ в допълнение към финансираните от Световната банка знания и консултантски услуги. Механизмът трябва да бъде договорен между ЕС, правителството, Световната банка и участващите МФИ. Забавянето на финализирането на този инструмент би довело и до забавяне на предоставянето от Световната банка на значителна част от планираните знания и консултантски услуги, което би имало отражение не само върху очакваните резултати от СПБ, но и върху капацитета на България да се възползва от средствата от ЕС, за да модернизира своята инфраструктура и услуги. Ако споразумението по този механизъм се забави или не се осъществи, програмата на СПБ и резултатите ще бъдат съобразени с предложените дейности по отпускане на заеми, и с финансираните от Световната банка знания и консултантски услуги в областите, в които е предвидено предоставяне на услуги срещу заплащане. Друг свързан с горното риск е, че Банката може да не успее да задоволи ефективно исканията за услуги срещу заплащане. Този риск би могъл да бъде сметчен чрез процес на проверка от Банката, насочен към областите, в които Банката има ясно конкурентно предимство. Други МФИ, по-специално ЕИБ и ЕБВР, вече засилиха подкрепата си чрез знания и консултантски услуги, и могат да действат в своите области на компетентност, като например, финансиране на проекти и създаване на публично-частни партньорства.

АНЕКС 1: РАМКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Анекс 1.1: Стълбове и резултати от СПБ*

	Интелигентен растеж	Устойчив растеж	Приобщаващ растеж
<p>Стълб 1: Реформи на политиката за прилагане на НПП – „Европа 2020“</p>	<p>ИНОВАЦИИ – Адаптирани инструменти и ефективни институции за висококачествена НИРД</p> <p>ОБРАЗОВАНИЕ – Подобрено качество на основното и средното образование; подобрено качество и релевантност на висшето образование</p>	<p>ПУБЛИЧНИ ФИНАНСИ И ПУБЛИЧНА АДМИНИСТРАЦИЯ – Подобрена ефикасност и ефективност на публичните разходи</p> <p>РЕГУЛИРАНЕ НА БИЗНЕСА – Намалена административна тежест на централно и местно равнище</p> <p>ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ – Намалено потребление на енергия в сградите</p> <p>ДЕЙСТВИЯ В ОБЛАСТТА НА КЛИМАТА – Подобрена издръжливост на изменението на климата и засилване на управлението на търговията с въглеродни емисии</p>	<p>СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ – По-добре интегрирани механизми за включване на уязвими групи</p>
<p>Стълб 2: Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средствата от ЕС</p>	<p>ИНОВАЦИИ – Засилени политики, адаптирани инструменти и ефективни институции за висококачествена НИРД</p>	<p>ПЪТИЩА – Засилено управление на пътищата и капацитет за усвояване на средствата от ЕС и по-добри пътища и гранична инфраструктура</p> <p>ЖЕЛЕЗОПЪТЕН ТРАНСПОРТ – Финансово устойчива и модернизирани железопътна система</p>	<p>РОМИ – Повишено участие на ромското население в обществото</p>
<p>Стълб 3: Допълване на финансирането от ЕС</p>		<p>ВОДИ – Повече финансирани от ЕС инвестиции във водния сектор чрез определяне на стратегически приоритети, генерални планове за ВиК и засилен институционален капацитет</p>	

* Целите на Стратегията “Европа 2020” за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж са тясно свързани с трите стратегически приоритета на Световната банка за региона на Европа и Централна Азия, които се съсредоточават върху конкурентоспособността, социалното приобщаване и изменението на климата.

Анекс 1.2: Матрица на резултатите (актуализира се ежегодно)

Цели на страната за развитие	Резултати, повлияни от програмата на ГСБ за периода на партньорство*	Междинни показатели за проследяване на напредъка в прилагането на СПБ	Програма на Групата на Световната банка**
<p>Стълб 1: Реформи на политиката за прилагане на Националната програма за реформи на България, измерено посредством оценката на Европейската Основен резултат: Ежегодно подобряване на Националната програма за реформи на България, измерено посредством оценката на Европейската комисия за програмата, представяна от страната всяка година.</p>			
<p>Иновации</p>			
Увеличени публични разходи за НИРД и увеличена подкрепа за науката и иновациите (цел на ННР за 2020 г. – 1,5% от БВП)	Засилени политики, адаптирани инструменти и ефективни институции за висококачествена НИРД	<ul style="list-style-type: none"> Завършен стратегически и функционален преглед на институциите, отговарящи за науката, технологиите и иновациите. Нова иновационна и НИРД стратегия, приета от правителството Увеличен дял от държавното финансиране на иновациите и науката се разпределя чрез конкурентни механизми за подбор Оценката на ОП „Конкурентоспособност“, е завършена и нейните препоръки са приети в програмния цикъл 2014-2020 	<ul style="list-style-type: none"> Знания и консултантски услуги: <ul style="list-style-type: none"> АКД „Конкурентоспособност чрез иновации“ (текуща) и услуги срещу заплащане (в процес на обсъждане)
<p>Образование</p>			
По-голямо участие в основното и средното образование (цел на ННР за 2020 г.: броят на децата в училищеска възраст извън училищата да бъде намален до 11%) и по-голямо участие в средното и висшето образование (цел на ННР за 2020 г. - 36% от лицата на възраст между 30 и 34 години)	Подобрено качество на основното и средното образование чрез укрепване на рамката за отчетност; Подобрено качество и приложимост на висшето образование чрез усъвършенствано управление, акредитация и финансиране въз основа на резултатите	<ul style="list-style-type: none"> До 2013 г. в края на всеки образователен етап е въведена система за външно оценяване на учениците, която е интегрирана в системите за отчетност на училищата 	<ul style="list-style-type: none"> Знания и консултантски услуги: <ul style="list-style-type: none"> АКД „Укрепване на резултатите в средното образование“ (текуща) АКД за висшето образование (текуща)

* Национални резултати за България, за които намесата на Групата на Световната банка има принос.

** текущите, подготвяните настоящем, и планираните заеми и услуги за предоставяне на знания от Групата на Световната банка. След споразумението, постигнато с правителството по време на годишния преглед на програмата и срещите за планиране, ще бъдат добавени допълнителни дейности.

Цели на страната за развитие	Резултати, повлияни от програмата на ГСБ за периода на партньорство*	Междинни показатели за проследяване на напредъка в прилагането на СПБ	Програма на Групата на Световната банка**
Публични финанси и публична администрация			
<p>Реформата на публичните финанси ще продължи да поддържа стабилността и да осигурява благоприятна среда за постепенен преход към икономически растеж, дължащ се на износа, чрез повишаване на производителността в публичния сектор (Конвергентна програма 2011-14 г. и приоритет на ННР)</p> <p>Повишено доверие в държавните институции, подобро функциониране на държавната администрация и повишена административна ефективност (приоритет на ННР)</p>	<p>Подобрена ефикасност и ефективност на публичните разходи</p>	<ul style="list-style-type: none"> Укрепен капацитет на Министерството на финансите за идентифициране на програми за оптимизиране на разходите в избрани области (заплати в публичния сектор, заетост и публични инвестиции) Засилен аналитичен капацитет на Министерството на финансите за работване на политики по отношение на публичните финанси в подкрепа на конкурентоспособността 	<p>Знания и консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> АКД „Политика на публични разходи за растеж и конкурентоспособност“ (текуща) АКД при поискване: Повишаване на ефективността на публичните разходи, фискална устойчивост и конкурентоспособност (ще се уточни при годишния преглед и планиране на програмата)
Конкурентоспособност – регулираща среда за бизнеса			
<p>Подобряване на бизнес средата, включително функционирането на държавната администрация, повишаване на административната ефективност и подобро регулиране (приоритет на ННР), включително чрез Програмата за подобро регулиране за периода 2010-2013 г. и плана за действие за намаляване на административната тежест (цел: намаляване на административната тежест с 20% до 2012 г.)</p>	<p>Намаляване на административната тежест на национално и местно равнище чрез ефективно прилагане на програмата за подобро регулиране и плана за действие за намаляване на административната тежест</p>	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване на административната и регулаторната тежест в съответствие с ННР, оценено и/или потвърдено чрез проучвания с анкетиране на фирмите Представяне на оценки за регулаторното въздействие на основните законови актове Приемане на политика за държавните такси 	<p>Знания и консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> АКД “По-добро регулиране за по-висок растеж” (текуща); разширяване чрез УСЗ (в процес на обсъждане) <p>Финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Финансирание от МФК: тежка промишленост; банков сектор (в процес на осъществяване и на обсъждане)

Цели на страната за развитие	Резултати, повлияни от програмата на ГСБ за периода на партньорство*	Междинни показатели за проследяване на напредъка в прилагането на СПБ	Програма на Групата на Световната банка**
<p>Зелен растеж и климатични действия</p> <p>Постигане на 16-процентов дял на възобновяемите енергийни източници в общото крайно потребление на енергия, повишаване на енергийната ефективност с 25% до 2020 г. и повишаване на енергийната сигурност (цел на НПП)</p>	<p>Намаляване на енергопотреблението в сградите чрез разширена програма за подобряване на енергийната ефективност в обществени и жилищните сгради</p>	<ul style="list-style-type: none"> Завършена институционална оценка, включително оценка на нуждите от капацитет, разработване на механизъм за широкомащабна програма за енергийна ефективност в обществените и жилищните сгради, и са предприети мерки по разширяване на дейността Разработен аналитичен капацитет за изготвяне на стратегии и планове за действие в газовия сектор за осигуряване на надеждни и диверсифицирани енергийни доставки 	<p>Знания и консултантски услуги</p> <ul style="list-style-type: none"> АКД „Прочуване на сигурността на газовите доставки“ (текуща) АКД “Зелена икономика и действия в областта на климата”, разширена чрез УСЗ (текуща, УСЗ в процес на обсъждане) <p>Финансиране: Финансиране от МФК – в енергетиката с акцент върху възобновяемите енергийни източници и енергийната ефективност (в процес на осъществяване и обсъждане)</p>
<p>Разработване на национален план за борба с изменението на климата за периода 2012-2020 г. (дейност по НПП до 2020 г.)</p>	<p>Подобрена устойчивост спрямо изменението на климата и усъвършенствано управление на търговията с въглеродни емисии</p>	<ul style="list-style-type: none"> Изготвена и одобрена от междуведомствения координационен комитет стратегия и план за действия за приспособяване към изменението на климата Укрепен капацитет за търговия с въглеродни емисии чрез обучение на служителите и разработване на методологии и процедури за участие в СТЕ на ЕС. Укрепен аналитичен капацитет за оценка на разходите и ползите от намаляването на емисиите на парникови газове в ключови сектори Правителството решава новата институционална уредба на горския сектор на базата на солиден икономически и институционален анализ, най-добрите международни практики и модели за добро стопанисване на горите 	<p>Знания и консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> АКД “Зелена икономика и действия в областта на климата”, разширена чрез УСЗ (текуща, УСЗ в процес на обсъждане) Безвъзмездно финансиране от ФИР: Подкрепа на институционалните реформи в горския сектор (текуща)

Цели на страната за развитие	Резултати, повлияни от програмата на ГСБ за периода на партньорство*	Междинни показатели за проследяване на напредъка в прилагането на СПБ	Програма на Групата на Световната банка**
Социално включване, в т.ч., включване на ромите			
Осигуряване на по-добра адекватност на социалните трансфери (приоритет на НПП) и предоставяне на подкрепа за децата и техните семейства с цел намаляване на социалното изключване сред децата (приоритет на НПП)	Подобрено социално включване чрез разработване на по-добре интегрирани методи за включване на уязвими групи чрез развитието в ранна детска възраст, както и повишено използване на средствата от ЕС	<ul style="list-style-type: none"> Повишен с 25% прием на: (i) деца от уязвими групи, включително ромски деца, и (ii) на деца с увреждания в образователни програми за ранна детска възраст през 2013 г. в сравнение с 2011 г. 	<p>Знания и консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> АКД “Мониторинг на бедността и социалната политика” (текуща) <p>Финансирание:</p> <ul style="list-style-type: none"> Проект “Социално включване” (текущ)
<p>Стълб 2: Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средствата от ЕС Основен резултат: Усвояването на средствата от ЕС се повишава неторно в секторите, в които бъдат предоставени специално разработени за усвояването на еврофондовете услуги срещу заплащане в периода на изпълнение на дадена оперативна програма</p>			
Транспорт – пътища			
По-добра инфраструктура за по-добра свързаност с Европа (приоритет на НПП)	<p>Усъвършенствано управление на сектора и укрепен капацитет за усвояване на средствата от ЕС</p> <p>Подобрени пътища и гранична инфраструктура</p>	<ul style="list-style-type: none"> Преструктурирана Агенция „Пътна инфраструктура“ Реформирана процедура за вземане на решения в МРРБ във връзка с усвояването на средствата от ЕС Поне 300 км пътища от националната мрежа са рехабилитирани, а системата за управление на пътна мрежа се използва ефективно Два ГКПП (Калотина и Капитан Андреево) и 3.5 км подходен път до Капитан Андреево са подобрени 	<p>Знания и консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> АКД “Подобряване на резултатите, капацитета и усвояването на средствата от ЕС в пътният сектор” (текуща); УСЗ (в процес на изготвяне) <p>Финансирание:</p> <ul style="list-style-type: none"> Проект “Техабилитация на пътна инфраструктура” (текущ) Проект “Улесняване на търговията и транспорта 2 (текущ)

Цели на страната за развитие	Резултати, повлияни от програмата на ГСБ за периода на партньорство*	Междинни показатели за проследяване на напредъка в прилагането на СПБ	Програма на Групата на Световната банка**
<p>Околна среда, воден сектор и земеделие</p> <p>Развитие на ВиК инфраструктура, отоваряща на стандартите и директивите на ЕС и подобряваща конкурентоспособността на страната</p>	<p>Увеличен брой на финансираните от ЕС инвестиции във водния сектор чрез опередяне на стратегически приоритети, генерални планове за водоснабдяване и канализация и засилен институционален капацитет</p>	<ul style="list-style-type: none"> Подготвителните работи за изграждането на три нови язовира и пречиствателни станции, както и рехабилитацията на един язовир са завършени, а строителните работи по рехабилитацията са започнали Изготвени регионални генерални планове за ВиК за цялата територия на страната (с изключение на гр. София) Идентифицирани в генералните планове приоритетни инвестиции за сектора са избрани за бъдещо финансиране от Структурните фондове Разработена и одобрена от правителството нова стратегия за водоснабдяването, канализацията и ВиК дружествата. Приети изменения и допълнения на Закона за водите за осигуряване на адекватно прилагане на регионалните генерални планове 	<p>Знания и консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> АКД “Стратегия за водния сектор, капацитет и усвояване на средствата от ЕС” (текуща), засилена чрез УСЗ (в процес на обсъждане) Консултантски услуги от МФК: въвеждане на участие на частния сектор и осъществяване на пилотен проект за публично-частно партньорство във водния сектор (текущи) <p>Финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Проект “Развитие на общинската инфраструктура” (текущи)
<p>Социално включване, в т.ч., включване на ромите</p> <p>Осигуряване на по-добра адекватност на социалните трансфери (приоритет на НПП) и предоставян на подкрепа за децата и техните семейства с цел намаляване на социалното изключване сред децата (приоритет на НПП)</p>	<p>Повишено участие на ромското население в обществото чрез засилени, интегрирани, прозрачни и ориентирани към резултатите национална стратегия и действия</p>	<ul style="list-style-type: none"> Напълно интегрирано обслужване на едно гише за социално подпомагане на роми, услуги в областта на жилищната политика и услуги, свързани с пазара на труда, въведено до 2013 г. в най-малко 10 ромски общности 	<p>Знания и консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> АКД “Ромско включване: стратегия, институции и усвояване на средствата от ЕС” (текуща); разширяване чрез УСЗ (в процес на обсъждане)
Столб 3: Допълване на финансирането от ЕС			
Транспорт – железопътен транспорт			
<p>По-добра инфраструктура за по-добра свързаност с Европа (приоритет на НПП до 2020 г.)</p>	<p>Финансово устойчива и модернизирана железопътна система</p>	<ul style="list-style-type: none"> Националният ж.п. оператор “БДЖ” ЕАД е пресструктуриран и финансовата му жизнеспособност е подобрена Производителността в сектора е подобрена: производителността на персонала е повишена най-малко с 45 на сто, производителността на релсовия път е повишена най-малко с 25% 	<p>Финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Проект “Рехабилитация на железопътната инфраструктура” (в процес на изготвяне) Поредица от DPL за железопътния сектор (DPL за 2011 фин. г. в процес на подготовка)

АНЕКС 2: ДОКЛАД ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ПАРТНЬОРСТВО С БЪЛГАРИЯ

(2007-2010 фин.год.)

I. Въведение и общ поглед

1. Първата година от периода на Стратегията¹ за партньорство с България (СПБ) за 2007-2010 финансови години беше белязана с историческия успех, постигнат от страната при присъединяването ѝ към Европейския съюз през м. януари 2007 г. Присъединяването на България към Европейския съюз (ЕС) доведе и до големи очаквания. Страната е не само най-новата членка на ЕС заедно с Румъния, но има и най-ниския доход на глава от населението. На членството в ЕС се възлагат големи надежди, като се очаква то да допринесе за ускорен напредък в политическата и социално-икономическата сфери, както и за повишаване на качеството на живота. За да се справи с това огромно предизвикателство, българското правителство започна изпълнението на амбициозен дневен ред от реформи, насочени към ускоряване на икономическата и социалната интеграция с ЕС. С оглед на това разработването на СПБ беше ориентирано първо към осигуряване на подкрепа за усилията на България за присъединяване към ЕС и към улесняване на последващата интеграция на страната в Съюза. Стратегията е фокусирана върху трите стълба на правителствената програма за реформи: (i) производителност и заетост; (ii) финансова устойчивост и усвояване на средствата от фондовете на ЕС и (iii) социално включване.

2. СПБ включваше програма за кредитиране в размер на 300 милиона щ.д. годишно в рамките на серията от заеми за развитие на политиките (DPL) в социалните сектори, допълнена с инвестиционни заеми за подобряване на пътната и общинската инфраструктура, социално включване и регионално развитие. Инвестиционните заеми включваха техническа помощ за укрепване капацитета на държавните агенции за усвояване и ефективно използване на големия обем от средства, който се очаква да постъпва в страната от фондовете на ЕС.

3. В настоящия Доклад за изпълнението на СПБ се прави оценка на напредъка на България в постигането на целите на страната за развитие и се анализира приносът на кредитните операции на Банката и на продуктите от Програмата за аналитични и консултантски дейности за изпълнението на тези цели в рамките на последната СПБ. Докладът се основава на извършените в обхванатия от СПБ период прегледи на портфейла, оценки на ръководителите на екипите за отделните задачи и на екипа за страната, и на дискусии с основните заинтересовани институции. Поуките от изпълнението на предшестващата стратегия са взети предвид при подготовката на новата СПБ.

II. Дългосрочни стратегически цели на България

4. По времето на представянето на Стратегията пред Борда на директорите на Световната банка, България се намираше в последния етап от процеса за присъединяване към ЕС. Окончателното завършване на присъединяването беше в центъра на програмата на новоизбраното правителство.² Положени бяха големи усилия за привеждане в съответствие на програмата на българското правителство с дневния ред на Европейския съюз и България постигна значителен напредък в решаването на проблемите, които отдавна предизвикваха загриженост в ЕС. Така например Мониторинговият доклад на ЕК от октомври 2005 г. идентифицира 16 проблемни области, докато в Мониторинговия доклад от май 2006 г. те бяха сведени до шест. Освен това пред правителството стоеше задачата да изпълни изискването на ЕС за изграждане на заслужаваща доверие и ефективна институционална структура за управление на големия обем от безвъзмездни средства, които предстоеше да бъдат отпуснати на страната от фондовете на ЕС с цел икономическото ѝ сближаване със Съюза.

5. След присъединяването си към ЕС България беше изправена пред предизвикателството да отговори на големите очаквания на своите граждани. До този момент страната вече беше постигнала значителен напредък. Горчивият опит от тежката икономическа криза през 1996-97 г., въведеният в резултат от това паричен съвет и перспективите за членство в ЕС дадоха тласък на България да поеме

¹ Първоначално беше предвидено тази стратегия да обхване 2007-2009 финансови години, но впоследствие тя беше продължена до 2010 г.

² След парламентарните избори през юни 2005 г. управлението на страната беше поето от коалиционно правителство с ръководна роля на БСП, което встъпи в длъжност през август 2005 г.

по пътя на икономическите реформи. Към 2003 г. страната беше постигнала балансиран бюджет и оттогава до началото на световната икономическа криза през 2009 г. поддържаше фискален излишък. В периода между 2000 и 2008 г. средният икономически растеж се запази на ниво от 5.6 процента годишно. Безработицата намалю от близо 20 процента през 2001 г. до 5.6 процента през 2008 г. преди да се покачи до 6.8 процента през 2009 г. в резултат от кризата. Структурните реформи допринесоха за стимулирането на растежа на частния сектор и се наблюдаваше стабилен растеж на притока на преки чуждестранни инвестиции.

6. Въпреки това в момента на присъединяването си към ЕС през 2007 г. страната имаше най-ниския доход на глава от населението сред новите държави членки, възлизащ едва 37 процента от средния доход в ЕС.³ Големият приток на капитали от чужбина стимулира вътрешното търсене, но допринесе и за постоянното увеличаване на външния дисбаланс. Енергичният растеж на производството беше свързан със стабилно нарастване на заетостта, която през 2007 г. достигна 96 процента от средното ниво за ЕС. Въпреки това производителността на работната сила се ограничаваше от недостига на умения, които не съответстваха на потребностите на ускорено трансформиращата се икономика, като по този начин работната сила не можеше да достигне своя пълен потенциал. По тази причина страната се изправи пред неотложното предизвикателство да ускори растежа на производителността на труда и да повиши доходите до нивата в държавите-членки на ЕС. Освен това при присъединяването на България ЕС подчерта необходимостта от постоянен напредък в реформата на съдебната система, борбата с корупцията и организираната престъпност и усъвършенстване на институционалните структури за администрирането на средствата от фондовете на ЕС. В резултат на това от България се изискваше да представя пред ЕС редовни доклади за постигнатия напредък, по-специално по отношение на борбата с корупцията и организираната престъпност.

7. Националната стратегическа референтна рамка за периода 2007-2013 г., която се използва за програмирането на средствата от фондовете на ЕС, идентифицира поредица от приоритети, които са жизнено важни за България в усилията ѝ за успешно интегриране в ЕС. Те включват повишаване на конкурентоспособността на икономиката, повишаване качеството на човешките ресурси чрез подобряване на образованието, създаване на работни места и социално включване, повишаване на качеството на базисната инфраструктура, подкрепа за балансираното териториално развитие, развитие на селското стопанство и селските райони, опазване на околната среда и изграждане на административен капацитет за ефективно предоставяне на услуги в публичния сектор, и усвояване на средствата от фондовете на ЕС. Програмата за сближаване за периода 2007-2010 г. също поставя ударението върху поддържането на устойчив растеж чрез ускоряване на структурните реформи, подобряване на бизнес-средата и укрепване на институциите. Към момента на изготвянето на СПБ, България си беше поставила следните задачи за развитието на страната с оглед постигането на главната обща цел за интеграция и сближаване с ЕС:

- Постигане на годишни темпове на растеж от 5.5-6% за 2007-2013 г.
- Повишаване на конкурентоспособността на икономиката
- Намалвяване на безработицата от 11,5% през 2005 г. до по-малко от 10% през 2009 г.
- Намалвяване на инфлацията от 5,0% през 2005 г. до 3,3% средно за периода 2007-2009 г.
- Запазване на дела на публичните разходи под 40% от БВП
- Подобряване на степента на усвояване на средствата от фондовете на ЕС
- Продължаващо намалвяване на нивото на бедността
- Намалена неравнопоставеност според коефициента Джини и намалвяване на разликите в жизнения стандарт между градските и селските райони.

III. Цели на Стратегията за партньорство с България (СПБ)

8. СПБ се основава на дългосрочната визия на България за превръщането ѝ в процъфтяваща европейска нация. Тя се ръководи от приоритетите, заложенни в стратегическата рамка на българското правителство, и се фокусира по-конкретно върху три стратегически приоритета, съобразени с целите за развитието на страната, към които се стреми СПБ:

³ Измерено в паритет на покупателната способност, по данни на Евростат.

(i) **Устойчиво повишаване на производителността и заетостта** чрез продължаване на структурните реформи и инвестициите за стимулиране растежа на частния сектор. Това включва:

- Подобряване на бизнес средата и на динамиката на пазара на труда;
- Подобряване на качеството на човешкия капитал и уменията, необходими за икономиката на знанието;
- Повишаване на заетостта;
- Намаляване на високите транспортни разходи, произтичащи от лошото качество на пътната инфраструктура.

(ii) **Фискална устойчивост и усвояване на средствата от фондовете на ЕС** чрез изграждане на капацитет за ефективно и ефикасно управление на публичните разходи и планиране на инвестициите. Това включва:

- Реформа на финансирането на образователната система;
- Осигуряване на финансова устойчивост на системата на здравеопазването;
- Повишаване на ефективността на социалната защита;
- Подобряване на капацитета за усвояване на средствата от фондовете на ЕС за инфраструктура и на местно ниво;

(iii) **Социално включване** чрез насърчаване на политиките и инвестициите за преодоляване на териториалните различия в развитието на регионите и намаляване на нивото на бедността. Това включва:

- Подобряване на достъпа до висококачествени здравни услуги;
- Повишаване на участието на маргинализираните групи, като например, младежите, по-възрастните безработни и лицата с увреждания;
- Намаляване на разрыва между бедността в градовете и в селските райони.

IV. Напредъкът на България в постигането на нейните стратегически цели

9. През по-голямата част от периода на действието на СПБ България постигнаше значителен напредък в изпълнението на целите си в областта на развитието (вж. Таблица 1 по-долу). Почти всички цели бяха постигнати със следните по-забележими изключения: (i) намаляване на инфлацията, която се повиши драматично през 2008 г. поради нарастващите цени на храните и петрола и (ii) усвояването на европейските фондове, което остана на много ниски нива през целия период на СПБ. По отношение на намаляването на бедността и социалното неравенство през 2007 година България постигна забележителен напредък. За следващите години няма налични сравними данни, обаче някои симулационни модели показват, че може би бедността през 2009 г. се е увеличила в резултат от кризата.

Таблица 1: Кратък обзор на постигането на стратегическите цели на България

Показатели на национално ниво	Състояние
Устойчиво повишаване на производителността и заетостта <ul style="list-style-type: none"> • Постигане на годишни темпове на растежа от 5,5 - 6% за 2007-2013 г. • Повишаване на конкурентоспособността на икономиката • Намаляване на средната безработица от 11,5% през 2005 г. до по-малко от 10 % през 2009 г. 	Постигнато за 2008 г. Постигнато Постигнато
Фискална устойчивост и усвояване на средствата от фондовете на ЕС <ul style="list-style-type: none"> • Макроикономическа стабилност и процент на инфлацията от 5.0% (средно за периода) през 2005 г. до 3,3% за 2007-09 г. • Запазване на дела на публичните разходи под 40% от БВП. • Подобряване на нивото на усвояване на средствата от фондовете на ЕС 	Не е постигнато Постигнато Не е постигнато
Социално включване <ul style="list-style-type: none"> • Продължаващо намаляване на нивото на бедността • Намалена неравнопоставеност по коефициента Джини и намаляване на разликите в жизнения стандарт между градските и селските райони 	Постигнато за 2007 г. Постигнато за 2007 г.

Национална цел I: Устойчиво повишаване на производителността и заетостта

10. До началото на кризата през 2009 година България се радваше на бърз растеж на БВП. Разумната макроикономическа политика на България и дълбоките структурни реформи в страната спомогнаха за стимулирането на икономическия растеж, като между 2004 и 2007 г. средногодишният растеж на БВП надхвърли 6 процента, а по предварителни данни за 2008 г. той достигна 6,2 процента. Въпреки това световната финансова криза и икономическият спад в САЩ и ЕС влошиха средносрочните перспективи на страната. През 2009 г. растежът спадна с 4,9 процента. Икономиката започна възстановяването си през второто тримесечие на 2010 г., но растежът за 2010 година⁴ като цяло се очаква да остане практически нулев.

11. Конкурентоспособността беше повишена благодарение на реформите в нормативната уредба, но необходимостта от подобрения продължава да съществува. Благоприятната данъчна политика и подобрената бизнес-среда доведоха до увеличаването на притока на преки чуждестранни инвестиции, който възлиза средно на около 20 процента от БВП от 2005 г. насам. Въпреки че правителството предприе мерки за намаляване на бюрокрацията и за реформа на регулаторната среда, българските фирми продължават да се оплакват, че регулаторната тежест остава голяма. Силният икономически растеж беше свързан със съществено подобрение на състоянието на пазара на труда.

12. Тенденцията на намаляване на безработицата се запази до 2008 г., но претърпя обратно развитие в резултат на световната финансова криза. Броят на зетите лица се увеличи с повече от 400 000 души между 2004 и 2008 г., като повечето нови работни места бяха разкрити в частния сектор, главно в строителството и услугите, докато заетостта в публичния сектор продължи да намалява. Освен това недостигът на работна ръка през 2008 г. изтласка заплатите нагоре. Рецесията през 2009 г. обаче върна частично назад постигнатото през годините на разцвет увеличение на заетостта. Безработицата, която беше намаляла до рекордно ниски нива през 2008 г. (от 12,2 процента през 2004 г. до 5,7 процента през 2008 г.) се увеличи до 6,9 процента през 2009 година. Някои експортни фирми реагираха спрямо влошаващата се външна среда и отслабващото търсене като съкратиха работна ръка. През 2009 г. коефициентът на икономическа активност на работната сила в България възлизаше на 67,3 процента, т.е., беше незначително по-нисък от средната стойност в ЕС-10 от 67,8 процента.

Национална цел II: Фискална устойчивост и усвояване на средствата от ЕС

13. Благоразумната политика в областта на финансите и доходите по време на растежа осигури буфер за смекчаване на последиците от глобалната криза. Благодарение на продължаващата фискална консолидация и на доброто изпълнение на приходната част на бюджета се постигна повишаване на бюджетните излишъци през 2003-2008 г., които бяха внесени във фискалния резерв, който достигна 12,1 процента от БВП през 2008 година. По този начин, когато икономическата криза доведе до значително влошаване на бюджетните приходи през 2009 г., България беше в състояние да прибегне до използването на местни средства за финансиране на възникващите фискални дефицити. Между 2004 и 2006 г. инфлацията възлизаше средно на 6,5 процента, като нарасна до 7,6 процента средно за 2007 г. поради силното вътрешно търсене и скока на цените на хранителните стоки и петрола в съчетание с увеличението на административните цени и хармонизирането на акцизите до нивата в ЕС. През 2008 г. инфлацията продължи да нараства поради покачващите се цени на стоките в световен мащаб и все така силния натиск от страна на търсенето. През 2009 г. инфлацията спадна до 2,5 процента поради спадането на международните цени и намаления натиск от нарастването на заплатите при намалено търсене на работна ръка.

14. Целта за ограничаване на публичните разходи по време на прилагането на СПБ беше постигната. Между 2005 и 2009 г. публичните разходи като дял от БВП останаха под 38 процента или съществено под тавана от 40 процента, предвиден в средносрочната фискална рамка на българското правителство.

15. Усвояването на средствата от фондовете на ЕС остава много под потенциалните възможности и показва ясно необходимостта от подобряване на капацитета. Усвояването на средствата от предприсъединителните фондове на ЕС се запази на относително ниско ниво поради ограничения административен капацитет и - както в другите нови държави-членки - набра скорост в края на периода

⁴ Източници: Национален статистически институт, Българска народна банка, Министерство на финансите, МВФ и Световна банка

на финансиране. Годишният приток на средства от предприєдинителните фондове на ЕС почти се удвои между 2004 и 2007 г., достигайки близо 830 милиона евро през 2007 г. Въпреки това изпълнението на някои проекти с финансиране от ЕС беше опорочено от съмнения за корупция, което доведе до спиране на финансирането от над 500 милиона евро от предприєдинителните фондове на ЕС през 2008 г. При присъединяването си към ЕС през 2007 г., България получи възможността да използва 6,7 милиарда евро от Структурните фондове и Кохезионния фонд за цикъла на програмния период 2007-2013 години. До края на 2009 г. обаче България получи едва 635 милиона евро от ЕС - само 9,5 процента от общия размер на заделените средства. Степента на използването на тези средства е дори още по-ниска - 3 процента, което ясно очертава необходимостта от усъвършенстване на управлението на средствата от европейските фондове. Правителството на премиера Борисов декларира това като приоритет при встъпването си в длъжност през 2009 година.

Национална цел III: Социално включване

16. България постигна забележителен напредък в борбата с бедността, но изглежда, че кризата доведе до известно отстъпление в тази област. Нивото на бедността⁵ спадна рязко - от 20 процента през 2003 г. до едва 10,2 процента през 2007 г. През същия период крайната бедност⁶ също регистрира ускорен спад от 11 процента на 4,5 процента. Голяма част от този напредък се дължи на структурните реформи, макроикономическата стабилност и растежа, които повишиха нивата на потребление на домакинствата. Въпреки това финансовата криза изглежда създаде някои съществени затруднения в тази област и симулационните модели показват двупроцентно увеличаване на общата численост на бедните лица за 2009 г. до нива близо до 6 процента. Общо взето все още съществуват значителни "джобове на бедност" (райони с устойчива бедност) сред неквалифицираните пълнолетни лица, етническите малцинства, децата от многочленни семейства и възрастните хора със слаба структура на семейна подкрепа. През 2007 г. ромите заемат дял от над 40 процента от бедните и две трети от крайно бедните, който е непропорционално висок дял спрямо дела им в общия брой на населението.

17. Подобренията по отношение на неравнопоставеността бяха концентрирани в градските райони. Нивата на неравнопоставеност, измерени по коефициента Джини, намаляха с 10 процента между 2003 и 2007 г., спадайки до по-ниски стойности от тези в другите нови членове на ЕС като Естония, Литва, Полша и Румъния. Голяма част от подобрието по отношение на неравнопоставеността се наблюдава в градските райони, в които тя е намаляла почти с 11 процента спрямо близо 4 процента в селските райони, което показва продължаваща необходимост от предприемане на мерки за справяне с разликата в жизнения стандарт между градовете и селските райони.

V. Оценка на резултатите от изпълнението на СПБ

18. Настоящият раздел разглежда постигнатия напредък по изпълнение на предизвикателствата на развитието, резултатите и междинните показатели, описани в СПБ. Матрицата на резултатите в Приложение 4 обобщава напредъка към постигане на резултатите и е подкрепена със съответните данни, като описва и използваните инструменти на Групата на Световната банка, които допринесоха за тези резултати. Настоящият раздел предлага общо разглеждане на постигнатите резултати, организирано в съответствие с трите основни цели на страната и десетте предизвикателства пред развитието, около които беше разработена СПБ.

19. Постигнатите до настоящия момент резултати от осъществяването на СПБ до голяма степен се дължат на активния портфейл и програмата от заеми за развитие на политиката (DPL), която е в основата на програмата за кредитиране. Закъсненията в обработката на кредитните операции доведоха до прехвърляне на планираната за 2008 финансова година (ФГ08) програма към 2009 и 2010 финансова година (ФГ09 и ФГ10), което съкрати времето за преглед на очакваните резултати през последната година на действието на СПБ. Ето защо двигатели на постигнатите към днешна дата резултати са дневният ред за реформа на политиката, за който се предоставя подкрепа по програмата DPL, активният портфейл и стабилната програма за аналитико-консултантски дейности.

⁵ Въз основа на линията на крайна бедност, оценена на еквивалент от 145 лева месечно на пълнолетно лице. "България - условия на живот преди и след присъединяването към ЕС", юли 2008 г.

⁶ Въз основа на линията на крайна бедност, оценена на еквивалент от 145 лева месечно на пълнолетно лице. "България - условия на живот преди и след присъединяването към ЕС", юли 2008 г.

Таблица 2: Планирани и реализирани кредитни операции на МБВР за ФГ07- ФГ10

Планирано по СПБ (към 16 май 2006 г.)			Доклад за изпълнението	
ФГ	Планирано	Равно-стойност в млн. US \$	Реализирано	Равно-стойност в млн. US \$
2007	DPL I	150,0	Реализиран	150,0
	Инфраструктура I SIL - (пътна мрежа)	100,0	Реализиран	122,5
	Търговия и транспорт II SIL	50,0	Реализиран	52,8
	Междинен сбор	300,0	<i>Допълнително:</i> Допълнително финансиране за проект “Социални инвестиции и насърчаване на заетостта” Междинен сбор	19,3 344,6
2008	DPL II	150,0	Прехвърлен за ФГ09	--
	Развитие на общинската инфраструктура SIL	100,0	Прехвърлен за ФГ09	--
	Социално включване SIL	50,0	Прехвърлен за ФГ09	--
	Междинен сбор	300,0	Междинен сбор	--
2009	DPL III	150,0	Реализиран	200
	Регионално развитие SIL	50,0	Отпада (\$50 млн. преразпределени за DPLIII)	--
	Инфраструктура II SIL (железници)	100,0	<i>Отлага се за следващата СПБ*</i>	150,0
	Междинен сбор	300,0	DPL II (DDO) (виж ФГ08 горе) Социално включване SIL (виж ФГ08 горе) Междинен сбор	59,0 409,0
2010			Развитие на общинската инфраструктура SIL	118,7
			Междинен сбор	118,7
	Всичко ФГ07-ФГ09	900,0	Всичко ФГ07-ФГ10	872,3

Национална цел I: Устойчиво повишаване на производителността и заетостта

Таблица 3: Национална цел 1 - Показател (i): Бизнес-среда

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Подобряване на бизнес средата и динамиката на пазара на труда	<ul style="list-style-type: none"> Повишаване на гъвкавостта при назначаване и уволняване, работно време, трудови договори на непълнен работен ден 	Изпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Промени в Кодекса за социално осигуряване за понижаване на вноските за пенсионно осигуряване 	Изпълнено
			<ul style="list-style-type: none"> Промени в Кодекса на труда за въвеждане на по-голяма гъвкавост при назначаване и уволняване, работно време и трудови договори на непълнен работен ден 	Изпълнено

20. Правителството на България прие редица мерки за подобряване на бизнес климата, като част от общата цел за повишаване на производителността и заетостта. През април 2008 г. Министерският съвет прие Програмата за по-добро регулиране 2008-2010 г., която опрости или премахна някои регулаторни режими. Стартирането на бизнес беше облекчено чрез изграждането на централна база данни за търговска регистрация и рационализиране на процедурите за регистрация. За да намали данъчната тежест за бизнеса и да повиши събираемостта на данъците, българското правителство също така осъществи данъчни реформи и цялостно реструктуриране на приходната администрация. През 2006-2007 г. корпоративният данък беше намален от 15 на 10 процента, а осигурителните вноски, плащани от работодателите, бяха намалени със 7 процентни пункта.

През 2006 г. събирането на данъците и социално-осигурителните вноски беше обединено с редица нови мерки, насочени към повишаване на събираемостта и подобряване на обслужването на данъкоплатците. Освен това бяха направени и промени в Закона за насърчаване на инвестициите, насочени към подпомагане сектора на високите технологии, насърчаване на индустриите, ползващи енергия от възобновяеми източници и създаване на работни места в слабо развитите райони. Според доклада „*Doing Business 2008*“ България се нарежда сред десетте държави в света, осъществили най-много реформи, в резултат от рационализацията на процедурите за лицензиране, плащането на данъци и изпълнението на договорите.

21. Постигнат беше съществен напредък в реформирането на данъчната администрация. Банката подкрепи усилията на България за постигане на фискална устойчивост от гледна точка на приходната част на бюджета. **Проектът за реформа на приходната администрация (ФГ04)**, предприет в рамките на предходната СПБ (ФГ03-05) и осъществен през периода на настоящата СПБ, допринесе за изграждането на ефективна система за събиране на приходите, което спомогна за подобряване на бизнес-средата. Приходите от данъци и осигурителни вноски се увеличиха с 5,4 процентни пункта от БВП между 2002 г. и 2007 г., въпреки значителното намаляване на ставките и промените в процедурите за плащане на данъка върху добавената стойност (ДДС) след присъединяването на България към ЕС. Процентът на събираемостта на всички видове данъци се повиши, подобрявайки условията на равнопоставеност за развитие на частния сектор и създавайки възможности за по-нататъшно намаляване на данъчните ставки. Понастоящем българските фирми и физически лица се радват на едни от най-ниските данъчни ставки в Европа. В докладите за бизнес-климата и плащането на данъци България е посочена като една от малкото страни, които постоянно са подобрявали данъчната си политика и данъчната си администрация между 2004 и 2007 година.

22. Банката даде своя принос за политическия диалог в областта на реформите за подобряване на инвестиционния климат чрез поредица от навременно изготвени доклади в рамките на осъществяваната от нея аналитико-консултантска дейност. Важното аналитично изследване „**Ускоряване на конвергенцията на България: предизвикателства пред повишаване на производителността**“ **разкрива, че** за да може България да достигне след 30 години нивата на доходите в ЕС, производителността трябва да нараства с 5 процента годишно - над два пъти повече в сравнение със сегашните нива - чрез насърчаване на конкурентоспособните продуктови пазари, повишаване гъвкавостта на пазара на труда, преодоляване изоставането в уменията и укрепване на научноизследователската и развойна дейност (НИРД) за подпомагане на иновациите. Съвместният проект на Банката и Министерството на икономиката и енергетиката „**Техническа помощ за оценка на регулаторното въздействие**“ (**ТП ОРВ**) подчерта необходимостта от разработване на национална политика за регулаторна реформа, която налага по-нататъшното изграждане на институциите на националната регулаторна система, както и засилване на ролята на частния сектор за повишаване на производителността. Много от направените в ТП ОРВ препоръки бяха включени в правителствената Програма за по-добро регулиране 2008-2010 г. **В Оценката на инвестиционния климат (ОИК)** са направени препоръки, които също се приемат от правителството, включително препоръката за извършване на пълна оценка на **Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност**. За оценка на мерките, предприети за подобряване на динамиката на пазара на труда, моля, вижте точки 46-47.

Таблица 4: Национална цел 1 - Показател (ii): Човешки капитал и умения

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Подобряване на човешкия капитал и уменията за икономиката на знанието	<ul style="list-style-type: none"> Повишаване процента на завършилите 7, 10, и 12 клас 	Изпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Въвеждане на матурите 	Изпълнено
	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване със 7% на броя на учениците, напускащи задължителното образование без свидетелство 	Изпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Подобрени резултати от националните и международните оценки 	Изпълнено
	<ul style="list-style-type: none"> Подобряване на оценяването на качеството на образованието чрез въвеждане на тестове с външно оценяване 	Изпълнено		

23. Реформите в образованието, които България продължи да провежда през периода на действието на СПБ, бяха съсредоточени върху преодоляване на влошаващото се качество на образованието и слабия капацитет за оценка на качеството. Серията заеми за развитие на политиките и реформа на институциите в социалния сектор (SIR DPL) беше решаваща за подпомагане усилията на българското правителство. Като част от предварителните дейности за DPL I (ФГ07), на пилотни начала бяха въведени национални оценки за 4 и 7 клас, а Министерството на образованието, младежта и науката (МОМН) започна да изпълнява Национална стратегия за въвеждане на информационните и комуникационните технологии в българските училища, която се оказа изключително успешна. Преди DPL II (ФГ09) България участва в международни оценки на успеваемостта на учениците като PISA 2006 и PISA 2009, PIRLS 2006 и TIMSS 2007. Бяха издадени национални доклади за всичките три оценки. Според международната оценка PISA за 2009 г. резултатите разкриват подобрение на постиженията на учениците по математика и четене съответно с 14 и 27 пункта в сравнение с оценките от 2006 година.

24. Голяма крачка напред, осъществена с подкрепата на SIR DPL, беше въвеждането на матурите като държавни зрелостни изпити, представляващи атестат за завършено средно образование. Това създава възможност за признаване на резултатите от тези изпити като критерий за прием във висшите учебни заведения. Матурите се проведоха през юни и септември 2008 г., и през май 2009 година. До настоящия момент резултатите от матурите по отношение на приема във висшите учебни заведения след завършване на средно образование са обещаващи: процентът на младежите в 18-24 годишна възраст само с основно образование, които нито ходят на училище, нито имат работа, спадна от 24 процента през 2004 г. на 16,3 процента през 2009 година. Освен това между 2004/05 и 2009/10 учебни години процентът на отпадането от училище намаля при всички възрастови групи.

25. Към момента на приключването на серията заеми DPL България беше укрепила капацитета си за системно наблюдение и контрол над качеството на образованието. Благодарение на наличието към днешна дата на изобилие от данни за извършеното оценяване на учениците, страната получи възможност да използва данни и факти за подобряване на качеството на образователния процес в училищата като цяло и на ниво паралелки, както и за изграждане на институционален капацитет за оценка на качеството на образованието в цялата система. През 2008 г. беше постигнат важен пробив с увеличаването на финансовите ресурси за Центъра за контрол и оценка на качеството на образованието (ЦКОКО) по линия на фондовете на ЕС, с което беше подпомогнато наемането на нов технически персонал. Тези събития са отражение на факта, че България е постигнала сериозен напредък в консолидирането на капацитета за наблюдение на постиженията на учениците и за оценяване на въздействието на реформите върху качеството на образованието. Сега е необходимо образователната реформа да се разшири и да обхване професионалното образование и обучение и висшето образование - където нивото на участие все

още е много ниско в сравнение с другите страни от ЕС - както и по отношение на ученето през целия живот, за да се създаде основата за бъдещото устойчиво повишаване на производителността.

Таблица 5: Национална цел 1 - Показател (iii): Заетост

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Увеличаване степента на заетост	<ul style="list-style-type: none"> Увеличаване степента на заетост от 56% през 2005 г. на 60% през 2009 г. 	Изпълнено до голяма степен	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване на данъците върху работните заплати 	Изпълнено
	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване на дела на дългосрочната безработица в общия брой на безработните лица с 10 процентни пункта 	Изпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Ограничаване на помощите за социално подпомагане на лицата в трудоспособна възраст без увреждания 	Изпълнено

26. Силното търсене на работна ръка в България предизвика голям растеж в областта на заетостта през по-голямата част от периода на СПБ. Коефициентът на заетост се увеличи от 58,6 процента през 2006 г. на 64 процента през 2008 г. преди спадането си до 62,6 процента през 2009 г. в резултат на кризата. В сравнение със средните стойности за ЕС-27 активността и заетостта останаха ниски, а България има значителни неизползвани вътрешни трудови резерви, особено сред младите и по-възрастните работници. В същото време производителността на труда на отработен час - макар че се увеличи от 30,5 процента от средната производителност за ЕС-27 през 2004 г. до 35,1 процента през 2009 г. - остава най-ниската в Съюза. Освен това делът на дългосрочно безработните в България като дял от общия брой на безработните, макар че се намалява постоянно от 55,8 процента през 2006 г. до 43,5 процента през 2009 г., остава по-висок от този в ЕС-27.

27. Чрез серията заеми SIR DPL Стратегията за партньорство с България подкрепя усилията на правителството за отстраняване на пречките пред създаването на работни места. Като част от реформите, подкрепяни от заемите DPL, правителството въведе изменения в Кодекса на труда, насочени към повишаване на гъвкавостта на работното време и сключването на срочни договори и договори за непълно работно време, които бяха включени като предварителна дейност по DPL I. Българското правителство също така прокара изменение в Кодекса за социално осигуряване, с което делът на работодателя в социално-осигурителната вноска за пенсия беше намален от 29 процента на 23 процента през януари 2006 година. Допълнителни намаления бяха направени през 2007 и 2008 години. През 2009 г. размерът на вноската за социално осигуряване беше 18 процента от работната заплата по ведомост. За да премахне възпиращите фактори за търсенето на работа, създавани от системата за социално подпомагане, българското правителство затегна критериите за право на социално подпомагане: считано от юли 2006 г. максималният срок, за който физически здрави лица в трудоспособна възраст могат да получават гарантирания минимален доход (ГМД), бе ограничен до максимум 18 месеца. Считано от юли 2008 г. срокът за получаване на гарантирания минимален доход беше намален още (на 12 месеца), но с последните промени, насочени към хармонизиране с практиките на ЕС, ограниченият срок за получаване на гарантирания минимален доход ще се премахне от 2011 година.

28. Стратегията за партньорство допринесе за реформата на пазара на труда чрез въвеждане на нов модел на базирани на резултатите активни програми на пазара на труда, които ще ползват финансиране от ЕС по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Проектът „Социални инвестиции и насърчаване на заетостта“ (SIEP) (ФГ03) спомогна за създаването на повече от 930 000 човекодни за временна и постоянна заетост - 33 процента повече от крайната цел на проекта. Около 1600 души, наети на временна и постоянна работа по инфраструктурни и микропроекти, преди това са били продължително безработни. Над 700 000 души са се възползвали от подобренията в социалната инфраструктура, осъществени от ориентирани към търсенето малки проекти на общинско и общностно равнище.

Таблица 6: Национална цел 1 - Показател (iv): Транспорт

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Намаляване на транспортните разходи, свързани с лошото качество на пътната инфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> Подобрено състояние на пътната мрежа в сравнение с базова линия от едва 37% от второкласните и 28% третокласните пътища в добро състояние през 2004 г. до 60% от второкласните и 50% от третокласните пътища в добро състояние в края на 2009 г. 	Неизпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Създаване на надеждна система за финансиране на реконструкцията и поддръжката на пътищата 	Изпълнено

29. Общата транспортна политика на България понастоящем вече е приведена в съответствие с тази в останалите държави-членки на ЕС, въпреки това обаче инвестициите все още се бавят повече от предвиденото от правителството. Необходимо е да се укрепи капацитетът за изпълнение на проекти, както и да се предприемат по-енергични мерки за премахване на тромавите бюрократични препятствия за реализацията на инвестициите.

30. Състоянието на пътищата в България започна да се подобрява, макар и със закъснение, с пряк ефект върху разходите на автомобилния транспорт. В рамките на проекта „Рехабилитация на пътната инфраструктура“ (ФГ07), който остава в процес на изпълнение, Банката подпомага българското правителство при дефинирането на приоритетите в инвестиционната си програма за пътищата в рамките на средносрочната рамка за разходите, при укрепването на капацитета в Агенция „Пътна инфраструктура“ за планирането и осъществяването на инвестиции, както и за финансирането на рехабилитацията на избрани главни и второстепенни пътища за улесняване на регионалното развитие и достъпа до пазарите. Като цяло делът на пътищата в добро състояние се увеличи от 35 процента през 2004/05 г. до около 45 процента през 2009 г. Това подобрене се отнася най-вече за първокласните пътища (от 51% на 70%), а в по-малка степен към второкласните пътища (от 37% на 38%) и третокласните пътища (от 28% на 40%). Въпреки че това е по-ниска стойност от амбициозните цели на СПБ за второкласните и третокласните пътища, тя отразява логичното предимство на първокласните пътища, тъй като те пропускат по-голям трафик и са страдали от липсата на достатъчно инвестиции в миналото.

31. Практиките за управление на пътните активи също се подобряват благодарение на разработването на система за управление по проекта на Банката за пътната инфраструктура. Системата подпомага дефинирането на приоритетите на публичните разходи за пътищата, оценяването на ефикасността и ефективността на програмите за пътната мрежа и осъществява мониторинг на състоянието на пътищата в момент, когато се очаква за пътищата да бъдат изразходвани значителни парични средства. Тя включва и нов механизъм за генериране на приходи чрез въвеждането на винетната система. Приходите от тази система генерират близо 100 млн. евро годишно от участниците в пътното движение, което представлява 50 процента увеличение в сравнение с равнището на приходите от винетки през 2005 година.

Национална цел II: Фискална устойчивост и усвояване на средствата от ЕС

Таблица 7: Национална цел II - Показател (i): Финансиране на образованието

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Реформа на финансирането на висшето образование	<ul style="list-style-type: none"> Поне 50% от общинските училища получават средства по формула за финансиране на обучението на един ученик и имат делегирани бюджети, благодарение на, което отчетността им се подобрява 	Изпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Приемане на закон за реформа на системата на финансирането и поощряване на децентрализацията Осъществяване на консолидацията на училищата Увеличаване на средния брой ученици в едно училище Повишаване на съотношението между броя на учениците и учителите 	<p>Изпълнено</p> <p>Изпълнено</p> <p>Изпълнено</p> <p>Изпълнено</p>

32. Законите за държавния бюджет за 2007 и 2008 г., които въведоха формулата за финансиране на един ученик във всички общински училища, предизвикаха най-голямата консолидация на българската училищна система в съвременната история на страната. Серията заеми SIR DPL има централно значение за усилията на България за подобряване на фискалната устойчивост на образователната система чрез въвеждането на формулата за финансиране на един ученик, на делегираните бюджети на училищата и на базираното в училищата управление. Бързо намаляващата численост на населението в училищна възраст в България е причина за намаляване на размера на паралелките и доведе до наличието на голям брой много неефективни училища, които могат да предложат само ограничено образование, поради което беше необходима рационализация - както за подобряване на качеството на образованието, така и за повишаване на ефективността. В годините преди Закона за държавния бюджет за 2007 г., средният брой на закриване на училища се задържаше около 50 училища годишно. Този брой нарасна до 90 закрити училища през лятото на 2007 г., и 311 през лятото на 2008 година. Консолидацията на училищата помогна да се обърне тенденцията на спадания брой ученици в училищата, като броят на учениците в едно училище стабилно нарастна от 287 през 2007/08 г. до 307 през 2008/09 г. и 305 през 2009/10 година. Успешното прилагане на програмите за оптимизация на училищата също доведе до сериозни корекции в броя на педагогическия и непедагогически персонал. От началото на програмата, подкрепена по DPL, по приблизителна оценка са освободени около 30 процента от училищния персонал. В резултат на това съотношението ученици/учител през 2008/09 г. се подобри значително за първи път от повече от десет години, и сега този коефициент се оценява на повече от 15 в професионалните и общообразователните училища от 1 до 12 клас. Този нов коефициент ученици-учител е сравним със средната стойност за страните от ОИСР от 16,3 за основните училища и 13,5 за средните училища.

33. Разпоредбите за финансиране на общинските училища по формулата за финансиране на един ученик, делегираните бюджети и базираното в училищата управление останаха отразени в Закона за държавния бюджет за 2009 г. Понастоящем всички училища получават средства чрез използване на формулата за един ученик и имат делегирани бюджети. В целия политически спектър има налице широко единодушие, че един нов закон за училищното и предучилищното образование и възпитание би обединил всички елементи на финансирането и реформите в управлението на образованието, и в крайна сметка би повишил качеството и отчетността на образователната система.

Таблица 8: Национална цел II - Показател (ii): Финансиране на здравеопазването

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Осигуряване на финансова устойчивост на системата на здравеопазването	<ul style="list-style-type: none"> Постигане на финансова стабилност на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) въз основа на актюерски разчети Намаляване с 50% на натрупаните просрочени задължения в системата на здравеопазването 	Изпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Усъвършенстване на договорните механизми между НЗОК и доставчиците на здравни услуги 	Частично изпълнено
		Частично изпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Консолидацията на болниците е в процес на осъществяване 	Неизпълнено
			<ul style="list-style-type: none"> Реформа на системата на разплащанията в болничния сектор 	Изпълнено
			<ul style="list-style-type: none"> Изграждане на механизъм за контрол и осигуряване на качеството на всички нива в системата на здравеопазването 	Неизпълнено

34. Напредъкът към повишаване на фискалната устойчивост на разходите за здравеопазване беше противоречив, и тук трябва да се вземе предвид политически трудният характер на здравните реформи. Програмата на заемите DPL имаше за цел да подкрепи финансовата устойчивост на Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), като се опита да контролира растежа на основните параметри на разходите. НЗОК е обременена от неефективното разпределение на ресурсите за болници и лекарите, без включени финансови лимити за обема на услугите, при голяма болнична инфраструктура, която продължава да се разширява, както и от бързото нарастване на разходите за лекарства. Ползвайки се от подкрепата на **серията заеми DPL** на Банката, българското правителство въведе съществени мерки за ограничаване на растежа на болничните разходи, по-специално чрез въвеждането на годишните лимити. В Закона за бюджета на НЗОК за 2008 г. механизмът на база такса за услуга с неограничено плащане беше заменен с нова формула за разпределяне, по силата на която средствата се разпределят в съответствие с числеността на населението, и в която има включени финансови лимити. Мерките за усъвършенстване на механизма за разпределение на бюджетните средства за болниците допринесоха за намаляване с повече от 50 процента на натрупаните просрочени задължения в системата на здравеопазването - необезпечените с активи просрочени задължения намаляха от 60,8 млн. лв. през 2005 г. на 19,6 млн. лв. през 2008 година. Въпреки това през 2009 година просрочените задължения се увеличиха до 29,7 милиона лева.

35. НЗОК запази финансовата си стабилност и се възползва от доброто взаимодействие между програмата на заемите DPL и Проекта за реформа в сектора на здравеопазването. Административните разходи на НЗОК намаляха от 5,3 процента от общия бюджет на касата през 2000 г. на 2,2 процента през 2009 г., а в съответствие с **Проекта за реформа в сектора на здравеопазването (ФГ00)** се предвижда запазването на балансиран бюджет. Програмата на заемите DPL предостави политическа рамка за подобряване на системата на финансиране на здравеопазването, както и на лекарствената политика и реструктурирането на болниците, а Проектът за реформа в сектора на здравеопазването, предприет в рамките на предишните стратегии за партньорство и изпълнен в рамките на периода на настоящата СПБ, подкрепи прилагането на тези политики. Съществено и много важно постижение на Проекта за реформа в сектора на здравеопазването беше стартирането през януари 2009 г. на напълно

интегрираната информационна система на НЗОК, която осигурява пряка връзка на извършващата плащанията институция с доставчиците и потребителите на здравни услуги, като по този начин се повишава ефективността и се намалява административното бреме.

36. Разработеният план за реструктуриране на болниците (генерален план), който беше завършен в рамките на програмата на заемите DPL, не беше приет, а в противоречие с препоръките на плана в България се наблюдава увеличаване на броя на болничните заведения. Стана ясно, че политическата воля за изпълнението на тези трудни реформи е била надценена. Планът за реструктуриране остава в готовност да бъде приет и приложен. Другите, подкрепени в рамките на програмата на заемите DPL, реформи включват също така канализирането на основната част от плащанията за болничните услуги през НЗОК, превръщането на последната в единствен платец на здравни услуги, и премахването на предишните несъответствия в системата, при които болниците получаваха плащания за една и съща услуга чрез няколко публично финансирани механизма. Това не доведе до въвеждането на селективно договаряне. Серията заеми DPL предостави подкрепа за акредитацията на болниците, но системата за осигуряване на качеството, включително акредитацията, остава незадоволителна, а съществени подобрения не са идентифицирани.

Таблица 9: Национална цел II - Показател (iii): Социална закрила

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Повишаване на ефективността на социалната закрила	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване със 7 процентни пункта на броя на домакинствата, зависещи от някаква форма на парични помощи за социална закрила. 	Изпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Промяна на законодателството в областта на социалното подпомагане с цел насочване на подпомагането към основните рискови групи. 	Изпълнено
	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване на броя на новите пенсионери по инвалидност поради общо заболяване до нивото от 2000 г. 	Неизпълнено	<ul style="list-style-type: none"> Реформа на комисиите за освидетелстване на инвалидността (ТЕЛК) 	Неизпълнено

37. Обхватът на социалната закрила в България е широк, макар че се намира в процес на съкращаване, а в отговор на настоящата икономическа криза действат ключови програми за социално подпомагане (детски надбавки, енергийни помощи, както и програмата за ГМД). През 2010 г. 60 процента от най-бедните домакинства, чийто доход спадна по време на кризата, са получавали най-малко един вид подпомагане от социалния пакет на правителството, а повече от 70 процента от домакинствата са получавали един или повече трансфери за социална закрила.

38. През периода на действието на СПБ българското правителство въведе редица изменения в своята програма за социално подпомагане, насочени към подобряване на насочването на две ключови програми за борба с бедността - гарантирания минимален доход и помощите за отопление. Те са далеч най-добре насочените в полза на бедните програми, като 64 процента от гарантирания минимален доход и 73 процента от помощите за отопление се изплащат в полза на домакинствата от първия квинтил, и съответно 54 и 53 процента се получават от бедните. Въпреки че сами по себе си измененията и допълненията на законодателството в областта на социалното подпомагане не са същинска част от програмата на заемите DPL, DPL II оказва предварителна подкрепа за един анализ въз основа на проучване с анкетиране и административни данни, отнасящи се до лица, които са загубили основанията си да получават такива помощи. Това подпомогна усилията на правителството да разработи планове за действие, насочени към подпомагане на тази група.

39. Между 2004 и 2009 г. броят на получателите на помощи по програмата за гарантирания минимален доход намаля постепенно от около 128 000 до 36 000 лица. В резултат от кризата този брой

през 2010 г. се увеличи до около 45 000 души. Това увеличение беше подкрепено от Банката, която поддържа становището, че трябва да се позволи увеличаването на броя на бенефициентите, обслужвани от програмите за обезщетения за безработица и подкрепа на доходите, и от програмите за социално подпомагане с подоходно тестване, за да се осигури защита на новите бедни или безработни, и да се позволи на тези програми да изпълнят своите роли като икономически стабилизатори. През периода на действието на СПБ Банката не е участвала в диалог относно хората с увреждания и по този начин не е постигнала резултати по отношение на целите, свързани с хората с увреждания.

Таблица 10: Национална цел II - Показател (iv): Усвояване на еврофондовете

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Подобряване на капацитета за усвояване на средствата от фондовете на ЕС за инфраструктура и на местно ниво	<ul style="list-style-type: none"> Трябва да бъдат програмирани най-малко 50% от средствата от европейските фондове за сектора на водоснабдяването и пречистването на отпадните води през периода на Стратегията за подпомагане на страната, които ще бъдат управлявани от Министерството на регионалното развитие и благоустройството 	Неизпълнено (проектът е в процес на изпълнение)	<ul style="list-style-type: none"> Безвъзмездно финансиране от ЕС се предоставя на общините, където Банката ще подпомага изготвянето на проектите. 	Неизпълнено (проектът е в процес на изпълнение)

40. Прозрачното и ефективно управление на средствата от европейските фондове е важен приоритет както за Европейската комисия, така и за България, обаче усвояването на европейските средства остава сериозно предизвикателство. През юли 2008 г. ЕК замрази около 500 милиона евро от предприєдинителните фондове поради опасения от корупция и организирана престъпност. По-късно през същата година ЕК прекрати акредитацията на две агенции, отговорни за управлението на средствата по програма ФАР⁷ (в Министерството на финансите и Министерството на регионалното развитие и благоустройството), тъй като не беше удовлетворена от мерките, предприети от българското правителство за справяне с проблемите на управлението. Това означаваше, че България ще загуби средства на обща стойност около 220 милиона евро, които все още не са договорени по програмата ФАР. Също така това би наложило България да финансира от собствени източници проекти за около 340 милиона евро, които вече са договорени. Част от спрените средства по проекти за пътната мрежа по-късно през 2009 г. бяха разблокирани, след като България предприе стъпки за усъвършенстване на процедурите и одита в Държавна агенция "Пътна инфраструктура". Когато ръководеното от ГЕРБ правителство встъпи в длъжност през 2009 г., то обеща да ускори усвояването на средствата от фондовете на ЕС за стимулиране на растежа и инвестициите в България. По време на програмния период 2007-2013 г. България има правни основания да бъде допусната до получаването на безвъзмездни средства в размер на 6,7 милиарда евро, от които до края на 2009 година тя е усвоила само 635 милиона евро.

41. За да подкрепи България в преодоляването на предизвикателствата при усвояването на еврофондовете, СПБ предложи двукомпонентна стратегия със следните елементи: (i) повишаване на ефективността на публичните разходи, особено в социалните сектори чрез програмата DPL, за да се създаде фискално пространство; и (ii) предоставяне на подкрепа на правителството за разработването на пакет от подготвени проекти за високоприоритетни инвестиции и проекти, намиращи се в процес на подготовка, както и за укрепването на капацитета на съответните институции на централно и местно

⁷ Предприєдинителният инструмент ФАР беше основният канал за финансово и техническо сътрудничество на ЕК със страните от Централна и Източна Европа.

ниво. Подкрепата на Банката за повишаването на ефективността на публичните разходи беше предоставена своевременно чрез програмата DPL. Във връзка с разработването на пакета от подготвени проекти и изграждането на капацитет, постигнатият напредък беше ограничен поради проблеми в осъществяването на проекти, които включват техническа помощ за усвояването на еврофондовете, както и поради силно ограничения обхват на тези проекти по отношение на начина за насочването им към усвояването на еврофондовете. Тези проекти включват **Проекта за социално включване** (ФГ09), както и **Проекта за развитие на общинската инфраструктура** (ФГ09). Проектът за развитие на общинската инфраструктура ще има за цел изготвянето на регионални генерални планове за водоснабдяване и канализация за ВиК дружествата в цяла България (с изключение на София) и така ще спомогне за определянето на приоритетните инвестиции и плана за тяхното финансиране чрез Оперативна програма “Околна среда” на ЕС. Чрез изпълнения по-рано проект „**Социални инвестиции и насърчаване на заетостта**” (SIEP) (ФГ03, ФГ07) беше предоставена подкрепа за изграждане на капацитета на заинтересованите участници на национално, регионално и местно ниво, както и на капацитета на сектора на доставчиците на услуги, за изпълнението на проекти по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОП РЧР) с финансиране от фондовете на ЕС. Чрез SIEP беше създаден пакет с избор на програми за активни мерки на пазара на труда, съобразени с разпоредбите и форматите на финансиране от Европейския социален фонд (ЕСФ) Въпреки това основната част от средствата от еврофондовете на ЕС е програмирана за подпомагане на транспорта, а в тази област на усвояването бе отбелязан твърде малък напредък. От своя страна по това време Банката не се е стремела да насочи усилията си специално към тази сфера като област на интервенция.

42. В областта на аналитико-консултантската дейност (АКД) Банката предостави аналитична подкрепа за усилията на България за укрепване на борбата с корупцията в съдебната система - основен проблем за ЕС, довел до спирането на средства от еврофондовете. Прегледът на публичните разходи и институциите в съдебната система (JPEIR) направи оценка на ефикасността и ефективността на публичните разходи за съдебната власт в България и предложи мерки за въвеждане на стратегически подход към съставянето на бюджета на съдебната власт и подобряване на отчетността и прозрачността ѝ. В резултат на това в заявката за бюджета за 2008 г. започна въвеждането на данни за резултатите от работата, като това продължи и при проектобюджета за 2009 г. Освен това в отговор на искане на главния прокурор Банката мобилизира безвъзмездни средства от Фонда за институционално развитие за повишаване на капацитета на Главна прокуратура за борба с корупцията. Последният доклад на ЕС в рамките на Механизма за сътрудничество и проверка дава като цяло много положителна оценка за напредъка на България в тази област, особено за борбата ѝ срещу корупцията и организираната престъпност.

43. Освен това в рамките на техническата помощ за регионално развитие беше предоставен форум за разглеждане на стратегически въпроси, които засягат усвояването на средства от общините и ефективното използване на средствата по ЕФРР, с особен акцент върху Оперативна програма „Регионално развитие“. Изготвени бяха три бележки от типа “Как да” с цел укрепване на следните елементи: (i) регионални изпълнителни структури и критерии за подбор на проекти и процеси; (ii) финансиране на общинските инвестиции; и (iii) стратегическо регионално, областно и местно планиране на развитието. През декември 2008 г. беше взето решение за канализиране на съответната финансова помощ за регионално развитие чрез DPL 3, а не чрез самостоятелни инвестиционни проекти към определената от българското правителство организация за подпомагане на общините - Фонда за органите на местно самоуправление в България (ФЛАГ). Въпреки това трябва да се отбележи, че в тази област също се наблюдава твърде малък напредък по отношение на готовността за усвояване на средствата от ЕС и може да се види, че скромната намеса от страна на Банката е била прекалено малка, за да окаже съществено въздействие.

Национална цел III: Социално включване

Таблица 11: Национална цел III – Показател (i): Здравеопазване

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Подобряване на достъпа до качествени здравни услуги	<ul style="list-style-type: none"> • Намалване с 5% на броя на лицата, отказващи се от медицинска помощ по финансови причини 	Неизпълнено	<ul style="list-style-type: none"> • Ограничаване на неформалните плащания • Преструктуриране на медицинската помощ за осигуряване на достъп и качество в районите с недостиг на здравни услуги. 	<p>Не подлежи на наблюдение</p> <p>Частично изпълнено</p>

44. През периода на действието на СПБ България постигна скромна напредък в изпълнението на дневния ред за реформиране на здравеопазването така, че то да стане достъпно за гражданите. Предприети бяха национални програми с цел включване на групите в неравностойно положение в мониторингови и профилактични дейности. Тези програми включват специални мобилни скрийнингови програми за бедните общности, тестване за ХИВ/СПИН и осигуряване на безплатни лекарства. Освен това правителството създаде фонд към Министерството на труда и социалната политика (МТСП), който да заплаща болничните услуги за неосигурени и социално слаби лица. Взети бяха също така и мерки за намаляване на броя на лицата без здравно осигуряване. Законодателството в областта на лекарствени средства беше усъвършенствано, така че да осигури предлагането на лекарствата на конкурентни цени, а всички осигурени граждани да имат достъп до лекарствени средства, които се реимбурсират напълно или частично. Въпреки това не беше постигнат напредък, нито беше забелязана ангажираност по отношение на необходимостта от рационализиране на болничната мрежа, докато болничният сектор продължава да консумира непропорционално голям дял от разходите за здравеопазване, по-специално за сградния си фонд.

45. Банката подкрепя реформите на България в областта на здравеопазването чрез серията заеми SIR DPL и Проекта за реформа на здравеопазването (ФГ00), но изпълнението на политиката за лекарствени средства беше незадоволително. Серията заеми DPL имаше за цел да окаже подкрепа за подобряване на достъпа до основни здравни услуги чрез преразглеждане на политиката за реимбурсирането на основните лекарствени средства, която да улеснява получаването на тези лекарства от уязвимите групи на достъпни цени. Тъй като се даваше възможност на правителството да се снабдява с лекарства на по-ниски цени, от новата политика се очакваше да прехвърли икономисаните разходи в полза на потребителите, но в крайна сметка тя не намали нито общите разходи на НЗОК за лекарствени средства, нито разходите на населението, защото новият лекарствен списък включва нови и скъпи лекарства. Процентът на хората, посочващи, че са се отказвали от медицински грижи поради финансови причини, е нараснал от 20 на сто на 29 процента между 2003 г. и 2007 г. Обяснението на тази тенденция не е ясно, но може би тя отразява застаряването на населението и/или увеличеното търсене, дължащо се на подобренията от страна на предлагането.

46. Забележими подобрения бяха направени в областта на извънболничната помощ, където системата на общопрактикуващите лекари изигра ролята на ограничител на входа, обаче неформалните плащания продължават да представляват проблем. Благодарение на проекта за реформа на здравеопазването секторът на извънболничната медицинска помощ беше модернизирал значително (с оборудване и технологии за по-голямата част от първичните практики в България). Проектът спомогна и за усъвършенстването на болничния сектор (чрез строителни работи и реструктуриране на две национални и пет общински болници, и уреждане на механизъм за лизинг на оборудване за близо 100 болници). Проектът за реформа на здравеопазването предостави и финансиране за 260 линейки за ускоряване на медицинската помощ при спешни случаи. Въпреки това процентът на лицата, които съобщават, че са дали подкуп, за да получат медицински услуги, остава почти непроменен между 2000 г. (7,2 процента) и 2008 г. (6,1 процента).

Таблица 12: Национална цел III - Показател (ii): Социално включване

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Стимулиране на социалното включване	<ul style="list-style-type: none"> Повишаване на трудовото участие на младежите, по-възрастните безработни и хората с увреждания. 	Изпълнено в много голяма степен	<ul style="list-style-type: none"> Преструктуриране на активните програми за пазара на труда в полза на мерките, стимулиращи постигането на по-трайни резултати при младежите и по-възрастните безработни. 	Изпълнено

47. Равнището на заетостта при младите и по-възрастните работници в България през последните години се повиши, но остава под средните стойности в държавите-членки на ЕС за младите работници (при 24,8 процента в България в сравнение с 35,1 процента за ЕС-27 през 2009 година). Въпреки че социалната интеграция не е изрична тема на серията заеми SIR DPL, политиките, подкрепяни от програмата, са в състояние да окажат положително влияние върху бедните, като се съсредоточават върху липсата на професионални умения на уязвимите групи и подобряване перспективите за заетостта на лица на субсидирани работни места с ниско качество. Чрез политически диалог с Министерството на образованието, младежта и науката, програмата DPL подкрепи пакет от стимули и смекчаващи мерки в бюджета на министерството, така че общините, които консолидират училищната мрежа, да могат да предоставят допълнителни услуги на най-рисковите групи. Същото се отнася за предварителните и последващи оценки на промените в социалната политика, които дават информация за разработването на програми за заетост и за активиране на хората, загубили основанията си за получаване на помощи по линията на социалното подпомагане.

48. Програмата DPL предостави подкрепа за мерките, засилващи стимулите за заетост в социалното подпомагане, спомагайки за намаляване на броя на бенефициентите на помощи по гарантирания минимален доход по времето на икономически растеж. Между 2007 г. и 2009 г. броят на лицата, ползващи помощи по програмата за гарантирания минимален доход, намаля от 93 000 до 38 000 души. В рамките на заема DPL2 българското правителство прие през 2008 г. Национален план за действие по заетостта, която продължава реструктурирането на активните политики на пазара на труда (АППТ), за да ги направи по-съобразени с търсенето и по-фокусирани върху работата с уязвимите групи. Реструктурираната програма за активни мерки сега е насочена към безработните, неактивни и обезкуражени лица, и даде стимул на работодателите да наемат бенефициенти по нея. АППТ също стана по-отворена за учене през целия живот, създаване на устойчиви работни места и по-широко участие на частния сектор (вместо на общините) в ролята на доставчици и финансисти, и по-малко склонна да задържа квалифицирани работници на субсидирани работни места с ниско качество. Проектът „Социални инвестиции и насърчаване на заетостта” (ФГ03, ФГ07) спомогна за създаването и тестването на оперативна рамка за основани на резултатите активни мерки на пазара на труда, някои от които след това бяха въведени в общата система.

Таблица 13: Национална цел III - Показател (iii): Бедност

Предизвикателство в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Състояние	Междинни показатели	Състояние
Намаляване на разликата между бедността в градовете и в селските райони	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване на бедността в селските райони от 29% през 2004 г. до 20% през 2009 г. 	Изпълнено в много голяма степен	<ul style="list-style-type: none"> Действията за подобряване на местното развитие и развитието в малките общности ще бъдат доуточнени след завършване на аналитичните и консултантски дейности в областта на регионалното развитие. 	Отпада (проектът за регионално развитие не се осъществи)

49. Въпреки значителното намаляване на бедността в страната като цяло, населението в селските райони на България продължава да живее при по-високи равнища на бедност, отколкото в градовете. През 2007 г. честотата на бедността в селските райони е с 6 процентни пункта по-висока, отколкото в градските райони, като разликата е спаднала в сравнение с 13-те процентни пункта през 2003 г. Въпреки че степента на спадане на бедността в селските райони е голяма, селското население продължава да живее при значително по-висок процент на бедност, отколкото хората в градовете. Пред преодоляването на множеството пречки за заетостта, образованието и другите обществени услуги, и пред разкъсването на цикъла на изключването остават значителни предизвикателства.

50. С подкрепа от серията заеми DPL бяха въведени политики за справяне със социалното изключване, по-специално мерки, съсредоточаващи се върху активизиране на заетостта за лица в неравностойно положение, които търсят работа. В Проекта за социални инвестиции и насърчаване на заетостта (SIEP) (ФГ03, ФГ07) е предвидено също така подобряване на стандарта на живот в общините в цялата страна, в които районите на упорита бедност (“джобове на бедността“) имат значително разпространение. Проектът е насочен към бедните лица и хората в неравностойно положение чрез подкрепа на инфраструктурни проекти в общността и предоставянето на услуги на пазара на труда. Повече от 700 000 души се възползваха от компонента за общинска инфраструктура, докато повече от 25 000 души се възползваха от активните програми за пазара на труда. Заемните операции на Банката, предназначени за намаляване на бедността и засилване на социалното включване, се основават на Актуализацията на програмния мониторинг на жизнените стандарти (Programmatic Living Standards Monitoring Update). Данните, събрани в рамките на Многоцелевото наблюдение на домакинствата (МНД), осигуряват актуализирана информация за жизнените стандарти и бедността в България и показатели по базова линия за оценка на правителствените реформи в социалния сектор, за които се предоставя подкрепа от серията заеми SIR DPL и Проекта за социално включване (ФГ09). *Оценка на изпълнението по програмата на СПБ*

51. Като цяло изпълнението на програмата на Стратегията за партньорство с България през 2007 - 2010 финансови години се оценява като умерено задоволително. Програмата постигна значителен напредък по пътя към осъществяването на двата ключови резултата от СПБ - образованието и реформите на пазара на труда - които бяха приоритети на националната програма и се радваха на изключително внимание от страна на българското правителство. Образованието и реформите на пазара на труда бяха в центъра на серията заеми SIR DPL, която представлява най-съществения компонент на СПБ. В областта на образованието, което е най-успешният компонент от серията DPL, въвеждането на реформи в областта на финансирането и оценяването на училищата допринесе за положителните резултати по отношение на приема на учениците и тяхната успеваемост. Динамиката на пазара на труда също така беше значително подобрена с въвеждането на по-гъвкав Кодекс на труда и подобряване на социалната закрила с цел засилване на стимулите за създаване на заетост. Заетостта през периода на действието на СПБ има възходяща тенденция до 2009 г., когато тя леко спадна заедно с настъпването на глобалната икономическа криза. Освен това, България направи значителни стъпки за намаляване на бедността и социалното неравенство, въпреки че кризата може би намали постигнатото.

52. Програмата на Стратегията за партньорство с България постигна ограничен напредък за стабилизиране на публичните разходи за здравеопазване и за увеличено усвояване на средствата от европейските фондове. Компонентът на здравеопазването се оказа най-голямото предизвикателство в програмата на заемите DPL. Отношението на българското правителство към политически трудните реформи като към своя собственост, като например оптимизирането на болничната мрежа, беше надценено, а задаващите се избори през 2009 г. забавиха предприемането на действия. Въпреки това програмата на СПБ действително успя да положи основи за бъдещите реформи. Серията заеми DPL подкрепи разработването на плана за реструктуриране на болниците, който е готов за прилагане. Въвеждането на новата информационна система за НЗОК по проекта за реформи в здравеопазването също подготви почвата за подобряване на управлението и прозрачността в разходите за здравеопазване. По отношение на усвояването на еврофондовете ограниченият капацитет на публичния сектор и институционалните слабости се очертават като основни пречки за подготовката и изпълнението на проекти за финансиране от ЕС. Тези пречки, съчетани с: (i) бавното вземане на решения и незадоволителното планиране от страна на българското правителство и (ii) нестабилността и забавянето на изпълнението на проектите на Банката с компоненти за усвояване на еврофондовете, както и очевидното недооценя-

ване на това, което ще бъде необходимо за постигането на дадената цел, възпрепятстваха напредъка за постигането на този резултат от СПБ. Към края на периода на действието на СПБ преодоляването на тези ограничения стана основен приоритет за българското правителство, а Банката беше помолена да пренасочи вниманието си към предоставянето на техническа помощ и консултантски услуги за ускоряване на усвояването на еврофондовете в инфраструктурния сектор.

Таблица 14: Обобщение на оценките и рейтинг

Цели и резултати от изпълнението на СПБ
<p>I. Устойчиво повишаване на производителността и заетостта</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на гъвкавостта при назначаване и уволняване, работно време, трудови договори на непълнен работен ден (<i>Изпълнено</i>) • Повишаване процента на завършилите 7, 10, и 12 клас (<i>Изпълнено</i>) • Намалване със 7% на броя на учениците, напускащи задължителното образование без свидетелство (<i>Изпълнено</i>) • Подобряване на оценяването на качеството на образованието чрез въвеждане на тестове с външно оценяване (<i>Изпълнено</i>) • Повишаване на процента на трудово участие от 56% през 2005 г. на 60% през 2009 г. (<i>Изпълнено</i>) • Намалване на дела на продължителната безработица в общата безработица с 10 процентни пункта (<i>Изпълнено</i>) • Подобро състояние на пътната мрежа в сравнение с базова линия от едва 37% от второкласните и 28% третокласните пътища в добро състояние през 2004 г. до 60% от второкласните и 50% от третокласните пътища в добро състояние в края на 2009 г. (<i>Частично изпълнено</i>)
<p>II. Фискална устойчивост и усвояване на средствата от фондовете на ЕС</p> <ul style="list-style-type: none"> • Поне 50% от общинските училища получават средства по формула за финансиране на обучението на ученик и имат делегирани бюджети, т.е. подобрена отчетност (<i>Изпълнено</i>) • Постигане на финансово равновесие на НЗОК въз основа на актюерски разчети (<i>Неизпълнено</i>) • Намалване с 50% на натрупаните просрочени задължения в системата на здравеопазването (<i>Частично изпълнено</i>) • Намалване със 7 процентни пункта на броя на домакинствата, зависещи от някаква форма на парични помощи за социална защита (<i>Изпълнено</i>) • Намалване на броя на новите пенсионери по инвалидност поради общо заболяване до нивото от 2000 г. (<i>Неизпълнено</i>) • Ще бъдат програмирани най-малко 50% от средствата от европейските фондове за сектора на водоснабдяването и пречистването на отпадните води през периода на Стратегията за подпомагане на страната, които ще бъдат управлявани от Министерството на регионалното развитие и благоустройството (<i>Неизпълнено</i>)
<p>III. Социално включване</p> <ul style="list-style-type: none"> • Намалване с 5% на броя на лицата, отказващи се от медицинска помощ по финансови причини (<i>Неизпълнено</i>) • Повишаване на трудовото участие на младежите, по-възрастните безработни и хората с увреждания (<i>Изпълнено</i>) • Намалване на бедността в селските райони от 29% през 2004 г. до 20% през 2009 г. (<i>Частично изпълнено</i>)
<p>Оценка на изпълнението по Програмата: Умерено задоволително</p>

VI. Представяне на Световната банка

Заемни операции на Световната банка

53. Като цяло представянето на Банката през периода на действието на СПБ е умерено задоволително. Стратегията за партньорство беше разработена и изпълнена по време, когато дневният ред на България се изместваше от присъединяването към ЕС към ускоряване на сближаването със стандарта на живот в държавите-членки на ЕС. Тези приоритети лежат в основата на концепцията на СПБ, която

беше правилно ориентирана към подкрепа на усилията на българското правителство за повишаване на производителността, създаването на работни места, подобряването на фискалната ефективност и усвояването на безвъзмездното финансиране от страна на ЕС, както и за насърчаване на социалното включване. Стратегията за партньорство поддържа тази ориентация през целия период на изпълнението, а диалогът с българските власти беше укрепен допълнително, при което Банката се позиционира като важен партньор по въпросите на развитието. Банката продължи активно този диалог по време на смяната на правителствата през 2009 година. Търсенето на политически консултации с Банката по време на периода на СПБ се увеличи значително, преминавайки от отношения между банка и клиент, които преди това са били трудни, до отношения, които могат да служат за пример в региона.

54. Рамката на желаните резултати беше разработена в момент, когато България се радваше на устойчив растеж, и в този контекст показателите за изпълнението бяха доста реалистични. Въпреки това обаче очакваните резултати в сектора на здравеопазването, който е традиционно труден сектор, вероятно са били прекалено амбициозни. Би могло да се обърне по-голямо внимание на изборния цикъл и неговото въздействие върху осъществяването на реформата и изпълнението на проектите. Концепцията на СПБ също можеше да отдели повече внимание на два фактора, които ограничиха изпълнението на проекти, по-специално във връзка с усвояването на еврофондовете: (i) неудовлетворителен капацитет и институционални слабости; и (ii) времето, необходимо на България да се адаптира към членството си в ЕС и отговорностите, които вървят с него.

55. По отношение на кредитирането портфейлът през периода на действието на СПБ се състоеше от общо 14 операции (включително три операции DPL при общ размер на ангажиментите от 500 млн. щатски долара и две безвъзмездни финансираня от Глобалния фонд за околна среда (GEF) с обща сума от 17,5 млн. щатски долара), като нетните ангажименти имат общ размер с равностойността на 1 095.7 млн. щатски долара. Шест от седемте проекта от предишната Стратегия бяха закрити по време на периода на настоящата СПБ, а останалият - в края на март 2010 година. През ФГ07-ФГ10 в кредитния портфейл влязоха три заема DPL с общ размер 500 млн. щатски долара, четири инвестиционни операции и една операция за допълнително финансиране.

Таблица 15: Общ обзор на портфейла за България за 2007-2010 финансови години

	ФГ07	ФГ08	ФГ09	ФГ10
Проекти в процес на изпълнение*	10	9	11	6
Нетни ангажименти (US \$ млн.)	568,0	418,0	778,4	431,9
Одобрено през финансовата година (US \$ млн.):	344,6	-	409,0	118,7
DPL	150,0	-	350,0	-
Инвестиции	194,6	-	59,0	118,7
Отпуснати суми през финансовата година (US \$ млн.):	194,6	57,6	393,4	21,8
DPL	153,2	-	345,5	-
Инвестиции	41,4	57,6	48	21,8
Коефициент на усвояването (инвестиции)	33,1%	17,9%	20,4%	9,7%
Индекс на проактивността	100%	-	-	-
Индекс на реализма	-	-	-	-
Проекти в риск	0	0	0	0
Проблемни проекти	0	0	0	0

* Включва проекти, приключени по време на финансовата година.

56. Качеството на портфейла за България беше задоволително до ФГ10, когато мерките на правителството за бюджетна дисциплина доведоха до съкращения на публичните инвестиции, а оттам и до забавяне на изпълнението на проектите, финансирани от Световната банка. Проектът „Рехабилитация на пътна инфраструктура“ и проектът “Улесняване на търговията и транспорта в

Югоизточна Европа-2” - започнаха изпълнението си сравнително бавно и се изправиха пред неочаквани затруднения, свързани със субсидиарното споразумение между Министерството на финансите и тогавашния Фонд „Републиканска пътна инфраструктура“, както и с измененията и допълненията на Закона за безмитната търговия. През 2010 оценката на два проекта – „Социално включване” и „Рехабилитация на пътната инфраструктура“ - беше понижена поради забавяне в изпълнението им. Проектите от предходната СПБ, по-специално проектът „Имотна регистрация и кадастър”, проектът „Реформа в администрацията по приходите”, и проектът „Социални инвестиции и насърчаване на заетостта” се представяха добре, като достигнаха и дори преизпълниха някои от своите целеви показатели.

57. Качеството на проектите на Банката при приключването им беше задоволително за всички проекти, които бяха закрити по време на периода на изпълнението на СПБ. Оценките на Групата за независимо оценяване (IEG) на проектите, които излязоха от портфейла през ФГ07-ФГ10, бяха или задоволителни, или умерено задоволителни по отношение на резултатите, представянето на кредитополучателя и дейността на Банката.

Таблица 16: Оценки на проектите от Групата за независимо оценяване (IEG), 2007 - 2010 фин. г.

Изход ФГ	Проект	Тема	Ангажи- мент (нето)	Резултат според IEG*	Задоволит. на резултата %	Обща оценка на IEG*	IEG - общо представяне на заемо- получателя	Несъответ- ствия (нето)
2008	Районни топлофикации	Районни топлофикации и енергетика	40,5	УЗ	100%	3	3	0
2009	Имотна регистрация и кадастър	Централна администрация	33,9	3	100%	3	3	0
	Възстановяване на влажните зони (GEF)	Общо земед./риб./гори	7,5	УЗ	100%	УЗ	УЗ	0
	Реформа на здравния сектор	Здравеопазване	66,8	УЗ	100%	УЗ	УЗ	0
	Проект за реформа в администрацията по приходите	Централна администрация	27,7	3	100%	3	3	0

* Легенда: УЗ- умерено задоволително, 3 - задоволително

58. С изключение на 2010 финансова година програмата на СПБ запази висок годишен коефициент на усвояемост на средствата, който остана над средния за региона през по-голямата част от периода на СПБ.

Таблица 17: Годишен коефициент на усвояемост на средствата за България и за Европа и Централна Азия (ЕЦА)

Финансови години	България	ЕЦА
ФГ07	33,1%	18,8%
ФГ08	17,9%	18,2%
ФГ09	20,4%	17,8%
ФГ10	9,7%	18,6%

59. Кредитната програма за ФГ07 беше изпълнена изцяло, но от друга страна планираното кредитиране за ФГ08 беше прехвърлено за ФГ09. Членството в ЕС постави допълнителни предизвикателства пред българските институции както и по отношение на капацитета им за ефективно усвояване на средствата от структурните фондове на ЕС, до които страната беше получила достъп. В резултат на това правителството насочи усилията си към създаването на съответните институции и

процедури за ефективно усвояване на средствата от фондовете на ЕС, като това оказва допълнителен натиск върху ограничения институционален капацитет и отклони вниманието от несвързаните с ЕС приоритети. Това вероятно повлия на изпълнението на планираната програма за ФГ08, която включваше заема SIR DPL2, Проекта за социално включване (ПСВ) и Проекта за развитие на общинската инфраструктура (ПРОИ), и стана причина за закъснение при подготовката на проектите. Представянето на ПСВ пред Борда може би беше засегнато и от отнелите много време продължителни дискусии между Министерството на финансите и Министерството на труда и социалната политика по проблемите на фискалното пространство и разпределението на бюджета по сектори. Закъсненията с подготовката на ПРОИ бяха свързани с ограничения капацитет в Министерството на регионалното развитие и благоустройството, необходимостта от коригиране на съдържанието на проекта⁸ и закъснението при вземането на решенията за допълнителното финансиране от ЕС. Това доведе до анулиране на безвъзмездно отпуснатите средства от Японското дарение за развитие на човешките ресурси (PHRD) за подготовката на ПРОИ, като бяха изразходвани само 10 процента от безвъзмездно отпуснатата сума.

60. Програмата на заемите DPL продължи да играе централна роля за осигуряването на резултати от Стратегията за партньорство. Тези заеми запазиха линията си за предоставянето на подкрепа за един структуриран диалог по трудните реформи в социалния сектор в сложна обстановка. Необходимо беше намирането на компромис между различните интереси в едно многопартийно коалиционно правителство, при това в условията на високи очаквания за бързо повишаване на жизнения стандарт и подобро предоставяне на социалните услуги. Освен това в светлината на глобалната финансова криза и текущата икономическа ситуация в страната, правителството и Банката извършиха преглед на заемната програма за ФГ09 и се споразумяха за прехвърляне на ресурсите, предназначени първоначално за Проекта за регионално развитие, към заема DPL3. Подготовката на DPL3 беше ускорена и заемът беше одобрен от Борда през м. май 2009 година.

Аналитична и консултантска програма на Световната банка

61. Изнесената напред във времето програма за аналитична и консултантска дейност (АКД) осигури навременна подкрепа в основни области на политиката и залегна в основата на концепцията на кредитните операции. Програмата за АКД предостави сериозна подкрепа за усилията на правителството за подобряване на жизнените стандарти и ускоряване на конвергенцията с ЕС. Например докладът *“Ускоряване на конвергенцията на България: предизвикателства пред повишаване на производителността”* (ФГ07) и *“Прегледът на публичните разходи и институциите в съдебната система”* (ФГ08) улесниха дискусиите и постигането на консенсус между заинтересованите участници по дневния ред за реформи на правителството. Някои от реформите и препоръките в областта на образованието и НИРД, предложени в доклада *“Ускоряване на конвергенцията на България”*, бяха включени в държавния бюджет за 2009 г. Банката реагира гъвкаво и бързо на правителствените приоритети, като изготви основана на резултати работна рамка за модернизацията на съдебната система, която беше последвана от *Прегледа на публичните разходи и институциите в съдебната система*, насочен към повишаване на капацитета на съдебната система за по-добро обосноваване на бюджетните заявки. Поредицата от доклади за регулаторните реформи, изготвени по програмата за АКД, като *“Регулиране на продуктовите пазари в България: сравнение със страните от ОИСР”* (ФГ07), *Оценка на регулаторното въздействие* (ФГ07) и *Оценка на инвестиционния климат* (ФГ08) послужиха като основа за разработването на правителствената Програма за по-добро регулиране.

62. Аналитичната дейност на Банката се възприема от българското правителство като полезна, висококачествена и обективна, и се радва на голямо търсене от страна на основните заинтересовани участници. Няколко доклада бяха обсъдени на най-високо правителствено ниво; в това число, докладът *„Ускоряване на конвергенцията на България“* беше обсъден в Съвета за икономически растеж, а докладът за оценката на инвестиционния климат - в Съвета за насърчаване на МСП. Правителството оценява високо и проявява интерес към регионалните изследвания и аналитична дейност, включително *„Анти-корупционната реформа в страните в преход - 3”* (АСТ-3), *„От червено към сиво“* (From Red to

⁸ Съдържанието на проекта се промени значително по искане на българското правителство. Това наложи повторното оценяване на операцията, което доведе до отлагане на датата за представяне пред Борда до първото тримесечие на 2010 финансова година.

Grey), както и ежегодните доклади „Правене на бизнес“ (Doing Business). Всички тези доклади бяха широко отразени в медиите - печата, радиото, телевизията и Интернет - под формата на самостоятелни публикации, интервюта и специални презентации. Търсенето на аналитичните услуги на Банката остава по-голямо от възможностите ѝ за предлагане.

63. Програмата за АКД беше също така изключително полезна при започване на диалог с новото правителство през 2009 г. и помогна за позиционирането на Банката като информиран партньор за реформите по време на прехода. Като част от процеса на взаимодействие, Банката изготви комплект от 16 бележки по политиките и ги представи на Министерския съвет в рамките на два месеца от встъпването на правителството в длъжност. Серията бележки за политиките беше изградена въз основа на работата през целия период на действието на СПБ и служи като основа за продължаване на политическия диалог в сферата на: (i) икономическото управление; (ii) бизнес-средата; (iii) развитието на инфраструктурата, както и (iv) на човешкото развитие и социалното сближаване. Бележките по политиките имаха за цел както предоставянето на подкрепа за новото правителство в разработването на собствената му програма и секторни стратегии, така и да послужат като основа за определяне на приоритетите за бъдещата работна програма на Банката в България; тази програма би следвало да се съгласува в последваща Стратегия за партньорство.

Таблица 18: Изпълнена програма за аналитична и консултантска дейност

ФГ	Продукти на програмата за аналитична и консултантска дейност	
2007	<ul style="list-style-type: none"> - Програмен мониторинг на бедността - “Ускоряване конвергенцията на България: предизвикателства пред повишаването на производителността” - Техническа помощ в енергетиката - Институционална фидуциарна оценка - Оценка на инвестиционния климат - Техническа помощ за регионалното развитие 	<ul style="list-style-type: none"> - Техническа помощ за модернизация на съдебната система - Техническа помощ за Оценка на регулаторното въздействие - Доклад “Регулиране на продуктовите пазари” - Глобален фонд за пътна безопасност: Безвъзмездно предоставени средства в областта на пътната безопасност - Фонд за институционално развитие: Укрепване на капацитета на Главна прокуратура за борба с корупцията
2008	<ul style="list-style-type: none"> - Програмен мониторинг на бедността - Техническа помощ в енергетиката - Оценка на инвестиционния климат - Преглед на публичните разходи и институциите на съдебната система (JPEIR) 	<ul style="list-style-type: none"> - Доклад за спазването на стандартите и общоприетите принципи в областта на счетоводството и одита (A&A ROSC) и корпоративното управление (ROSC - оценка на счетоводната отчетност и одита) - Техническа помощ за изпълнение на схема за зелени инвестиции (GIS Implementation) - Техническа помощ за Националния катастрофичен пул
2009	<ul style="list-style-type: none"> - Програмен мониторинг на бедността - Техническа помощ в енергетиката - Техническа помощ в сектора на горското стопанство - Бележка по политиката в областта на железниците - Преглед на публичните разходи за селското стопанство 	<ul style="list-style-type: none"> - Основано на резултатите бюджетиране - Техническа помощ за оценка на въздействието - Намаляване на замърсяването на крайбрежните зони - Техническа помощ: Защита на потребителите в областта на финансовите услуги
2010	<ul style="list-style-type: none"> - Техническа помощ за оценка на регулаторното въздействие II – икономическо-секторна разработка - Техническа помощ в областта на регулирането на енергията от възобновяеми източници (Програма за управление на енергетиката ESMAP) - Политически диалог по финансиране и развитие на частния сектор - Политически бележки по развитие на човешките ресурси 	<ul style="list-style-type: none"> - Комплект от 16 Бележки по политиките за новото правителство - Техническа помощ за реформа на митниците - Автономия на училищата (иконом. разработка) - Наблюдение на бедността и социалната политика

Кредитиране от страна на Международната финансова корпорация (МФК)

64. МФК продължи операциите си в България през периода на действието на СПБ, когато бизнес-средата се подобри, притокът на преки чуждестранни инвестиции нарасна, а инвеститорите от частния сектор проявиха готовност за осигуряване на необходимото финансиране. Въпреки това поради присъединяването на страната към ЕС ангажиментите на МФК се правят изборително и само при наличието на ясна стратегическа обосновка. Освен това, вниманието се съсредоточава върху области като инфраструктурата, селското стопанство и възобновяемите енергийни източници. По време на 2007-2010 финансови години на СПБ, Международната финансова корпорация предостави подкрепа в размер на 102 милиона щатски долара или около 50 процента от поетите от МФК ангажименти през ФГ04-ФГ06. МФК инвестира в шест проекта - финансови пазари, преработваща промишленост, енергетика, нефт и газ, селско стопанство.

65. Като цяло инвестициите на МФК достигнаха 371,9 млн. щ. дол. като най-големият ангажимент възлезе на 126 млн. долара за изграждането на парк за възобновяеми енергийни източници в община Каварна (ВЕИ Каварна). Това е проект, който значително ще подобри възможностите на страната в областта на възобновяемите енергийни източници и ще допринесе за устойчивото постигане на целите ѝ за развитие. Ветропаркът увеличи инсталирания производствен капацитет на България за електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници с около 330 GWh годишно, като по този начин подпомогна страната в постигането на напредък по отношение на целта от 16-процентов дял на възобновяемите енергийни източници до 2020 г. Това ще намали зависимостта на България от силно замърсяващите лигнитни въглища и производството на атомна електроенергия, и по този начин ще спести до около 300 000 тона въглеродни емисии годишно. Косвеното въздействие на проекта, произтичащо от размера на сделката, ще се състои в положително влияние върху способността на България да привлича чуждестранни инвестиции в сферата на възобновяемата енергия и в позициониране на България като алтернативна дестинация с нововъзникващи пазари за инвестиции във вятърна енергия. Другият забележителен проект е инвестиция в подкрепа на разширяването на „Аванс Терафонд“ (ATERA) - едно дружество, което инвестира в земеделска земя в България, насърчавайки комасацията на земеделските имоти. Инвестицията на МФК ще позволи на дружеството да осъществи своите планове за разширяване, като по този начин се осигури по-нататъшното подпомагане на развитието на пазарите на недвижими имоти и селскостопански продукти в страната и се обърне внимание на решаването на спешната необходимост от комасация на земеделските имоти. Очаква се комасацията на земеделските имоти да създаде по-добри възможности за инвестиции и развитие на ефективни, модерни земеделски ферми, които от своя страна са ключови за конкурентоспособността на българското земеделие. Ключова, макар и не толкова голяма инвестиция, е заемът за по-чисто производство, отпуснат на „Дружба“ АД, България. Това е инвестиция за по-чисто производство, което ще доведе до икономии от разходи за енергия (електричество и газ) от 286 000 евро годишно. Освен това, очаква се проектът да намали емисиите на парникови газове с 8100 тона еквивалент на въглероден двуокис годишно.

Таблица 19: Финансиране на МФК (ФГ07-ФГ10)

Год.	№ на проекта	НАЗВАНИЕ НА ПРОЕКТА	ДЕПАРТАМЕНТ	Състояние на проекта	Всичко ангаж. нето (млн.щ.д.)
2007	25325	Инвестиционен фонд Eastern Fund II	Финансови пазари	Активен	19,1
2009	26312	Дружба - Буча	Преработваща промишленост	Активен	32,5
2009	26778	Дружба (CPLP)	Преработваща промишленост	Активен	3
2008	26737	Атера	Селско стопанство	Активен	21,6
2009	26936	ВЕИ Каварна	Енергетика	Активен	126
2009	26180	Разширяване на Мелроуз II	Нефт и газ	Активен	17

Аналитична и консултантска програма на МФК

66. Консултантските услуги на МФК се състоят от един проект в рамките на Отдела за консултантски услуги за публично-частни партньорства. Мандатът беше подписан през 2006 г., когато България все още не беше член на ЕС, с цел реструктуриране на водния сектор на страната чрез въвеждане на публично-частните партньорства (ПЧП) и прилагането на един пилотен проект за ПЧП. Очакваните инвестиции за страната са около 220 милиона щатски долара. Следвайки основните принципи на препоръките на МФК при работата по сделката, българското правителство въведе изменения и допълнения в съществуващия Закон за водите и другите свързани с него нормативни актове, вместо да се приема напълно нов Закон за ВиК дружествата, като по такъв начин се отворят вратите за участието на частния сектор в сектора на ВиК. Този процес отне по-дълго време от очакваното, а в хода на проекта настъпиха политически промени в правителството, което забави проекта допълнително. МФК продължи своето споразумение за финансови консултантски услуги и в момента работи по проекта с пълна скорост. Понастоящем се извършва процес на ангажиране на външни юридически и счетоводни консултанти. Предвижданият краен срок на операцията е декември 2011 г.

VIII. Поуки от практиката и перспективи

67. Стратегията за партньорство можеше да вземе предвид ограничения капацитет на България и да намали мащаба и съдържанието на проектите и предоставяните услуги. Въпреки че качеството на проектите, изпълнявани в периода на действието на СПБ беше винаги задоволително, изпълнението на някои проекти се забави. Тези закъснения могат да се обяснят, наред с други фактори, с ограничения институционален капацитет, проявен през първата година от присъединяването към ЕС, което донесе за България значително повишени изисквания към формулирането на политиките и съгласуването им с ЕК и партньорите от ЕС. България също така даде приоритет на създаването на свързани с ЕС институционални структури - може би с цената на забавяне на подготовката по проекти на Световната банка, имащи за цел подкрепата на България в процеса на усвояване на средствата от фондовете на ЕС. Въпреки това близките отношения с българското правителство дадоха възможност на Банката да поддържа диалога по програмата на СПБ и да я изпълни успешно.

68. Стимулирането на усвояването на еврофондовете остава ключов приоритет и Банката трябва да продължи да съобразява своята стратегия с оказването на подкрепа за интеграцията на България в ЕС. Към края на периода на СПБ стана ясно, че България не усвоява отпуснатите суми за безвъзмездно финансиране от ЕС, възпрепятствана от слабия институционен и административен капацитет. Сега е ясно, че СПБ подцени сериозно степента на изграждане на институции, която би била необходима за постигането на тази цел, и концентрира вниманието си върху създаването на фискално пространство, а не върху изграждането на капацитет. Преодоляването на тези ограничения се очертава като основен приоритет за българското правителство и за Комисията, особено след началото на кризата, когато България започна да се изправя пред фискални ограничения. Българското правителство се обърна към Банката за реструктуриране на съществуващите проекти, за да фокусира бъдещата си подкрепа върху укрепване на капацитета за планиране и изпълнение на финансирани от ЕС проекти. Това ново съсредоточаване върху ускореното усвояване на еврофондовете вероятно ще продължи през следващия програмен цикъл за 2013-2020 години. То ще изисква от Банката да координира интензивно подкрепата си за България с Комисията на ЕС и други международни финансови институции за подобряване на взаимодействието и избягване на дублирането.

69. Знанията и консултантските услуги трябва да бъдат главното средство за подкрепа от страна на Световната банка за държава-членка на ЕС, която има достъп до значителна по размер безвъзмездна помощ. За цялото времетраене на СПБ кредитирането остана на скромно равнище, докато търсенето на консултации по политиките изпревари способността на Банката да ги предоставя. Сферата, в която Банката добавя стойност, се възприема ясно като намираща се в областта на реформите на политиките и институционалното укрепване, а не на финансирането. Като се имат предвид ограничените ресурси на Банката, бъдещото кредитиране в България би следвало да служи като допълващо финансиране в области, където не се предоставят средства от ЕС, или когато кредитирането на Банката подкрепя финансирането от други източници или насърчаването на иновациите.

70. Реформите в България се нуждаят от ясна демонстрация на ангажираност и отношение към тях като към собствено дело преди всякакъв международен опит за финансова подкрепа на тези реформи. Банката допринесе по много съществен начин за дебата върху реформите в България, но не винаги е чакала ясни сигнали за ангажираност преди да пристъпи към предоставянето на подкрепа за тези реформи. Така например в областта на образованието имаше силна и ясна положителна реакция спрямо предложенията за реформа, и след това предложенията продължиха да се прилагат с голям успех. Обратното - в сектора на здравеопазването никога не е имало ясен ангажимент към реформите, подпомогнати по програмата DPL, и резултатите в този сектор бяха противоречиви. Този период на СПБ дава възможност за Банката да извлече ясни поуки за разглеждането на бъдещата си подкрепа за реформите в България, където задачите за решаване остават съществени.

Приложение 1

Планирани и фактически кредитни операции на МБВР за 2007 - 2010 финансови години

Планирано по СПБ (към 16 май 2006 г.)			Доклад за изпълнението	
ФГ	Планирано	Равно-стойност в млн. US \$	Реализирано	Равно-стойност в млн. US \$
2007	DPL I	150,0	Реализиран	150,0
	Инфраструктура I SIL - (пътна мрежа)	100,0	Реализиран	122,5
	Търговия и транспорт II SIL	50,0	Реализиран	52,8
			<i>Допълнително:</i> Допълнително финансиране за проект "Социални инвестиции и насърчаване на заетостта"	19,3
	Междинен сбор	300,0	Междинен сбор	344,6
2008	DPL II	150,0	Прехвърлен за ФГ09	--
	Развитие на общинската инфраструктура SIL	100,0	Прехвърлен за ФГ09	--
	Социално включване SIL	50,0	Прехвърлен за ФГ09	--
				--
	Междинен сбор	300,0	Междинен сбор	--
2009	DPL III	150,0	Реализиран	200
	Регионално развитие SIL	50,0	Отпада (\$50 млн. преразпределени за DPLIII)	--
	Инфраструктура II SIL (железници)	100,0	<i>Отлага се за следващата СПБ*</i>	--
			DPL II (DDO) (виж ФГ08 горе)	150,0
			Социално включване SIL (виж ФГ08 горе)	59,0
	Междинен сбор	300,0	Междинен сбор	409,0
2010			Развитие на общинската инфраструктура SIL	118,7
			Междинен сбор	118,7
	Всичко ФГ07-ФГ09	900,0	Всичко ФГ07-ФГ10	872,3

* Заемът за рехабилитация на железопътната инфраструктура (до 70 млн. евро) е планиран за представяне пред Борда на директорите на Световната банка на 17 май 2011 г.

Приложение 2

Планирана и фактическа програма на МБВР за аналитична и консултантска дейност

Планирано по СПБ (16 май 2006 г.)		Доклад за изпълнението
ФГ	Продукт	Състояние
2007	Програмен мониторинг на бедността - “Ускоряване конвергенцията на България: предизвикателства пред повишаване на производителността” - Техническа помощ в енергетиката - Институционална фидуциарна оценка - Оценка на инвестиционния климат - Техническа помощ за регионалното развитие - Фонд за институционално развитие: Техническа помощ за повишаване на качеството и модернизация на системата на образованието	Реализиран Реализиран Реализиран Реализиран Реализиран Реализиран Допълнителни актуални продукти: - Техническа помощ за модернизация на съдебната система - Техническа помощ за оценка на регулаторното въздействие - Доклад “Регулиране на продуктовете пазари” - Глобален фонд за пътна безопасност: Безвъзмездно предоставени средства в областта на пътната безопасност - Фонд за институционално развитие: Укрепване на капацитета на Главна прокуратура за борба с корупцията
2008	- Програмен мониторинг на бедността - Техническа помощ в енергетиката - Управление на публичните финанси*	Реализиран Реализиран Реализиран Допълнителни актуални продукти: - Оценка на инвестиционния климат - Преглед на публичните разходи и институциите на съдебната система (JPEIR) - Доклад за спазването на стандартите и общоприетите принципи в областта на счетоводството и одита (A&A ROSC) и корпоративното управление (ROSC - оценка на счетоводната отчетност и одита) - Техническа помощ за изпълнение на схема за зелени инвестиции (GIS Implementation) - Техническа помощ за Националния катастрофичен пул
2009	- Програмен мониторинг на бедността - Техническа помощ в енергетиката	Реализиран Реализиран Допълнителни актуални продукти: - Техническа помощ за оценка на регулаторното въздействие II – икономическо-секторна разработка - Техническа помощ в сектора на горското стопанство - Бележка по политиката в областта на железниците - Преглед на публичните разходи за селското стопанство - Актуализация на управлението на публичните финанси / Основано на резултатите бюджетирание - Техническа помощ за оценка на въздействието - Намаляване на замърсяването на крайбрежните зони - Техническа помощ в областта на регулирането на енергията от възобновяеми източници (Програма за управление на енергетиката ESMAP) - Техническа помощ - Защита на потребителите на финансови услуги
2010		Допълнителни актуални продукти: - Диалог по политиките за финансиране и развитие на частния сектор - Бележки по политиките за развитие на човешките ресурси - Комплект от 16 бележки по политиките за новото правителство - Техническа помощ за реформа на митниците - Училищна автономия - икономическо-секторна разработка (завършена в края на ФГ10) - Наблюдение на бедността и социалната политика

* Тази задача доведе до два продукта във финансовата 2009 г. – (i) Бюджетирание, основано на резултатите – техническа помощ, и (ii) Преглед на публичните разходи в селското стопанство.

Приложение 3

Кредитни операции и аналитично-консултантска програма на МФК (ФГ07-ФГ10)

Год.	№ на проекта	НАЗВАНИЕ НА ПРОЕКТА	ОТРАСЪЛ	СЪСТОЯНИЕ НА ПРОЕКТА	Всичко ангаж. нето (млн.щ.д).
2007	25325	Инвестиционен фонд Eastern Fund II	Финансови пазари	Активен	19,1
2009	26312	Дружба - Буча	Преработваща промишленост	Активен	32,5
2009	26778	Дружба (CPLP)	Преработваща промишленост	Активен	3
2008	26737	Атера	Селско стопанство	Активен	21,6
2009	26936	ВЕИ Каварна	Енергетика	Активен	126
2009	26180	Разширяване на Мелроуз II	Нефт и газ	Активен	17

Аналитична и консултантска програма на МФК

НАЗВАНИЕ НА ПРОЕКТА	ФГ НА ОДОБРЕНИЕ	ОТРАСЪЛ	СЪСТОЯНИЕ НА ПРОЕКТА
ВиК - България	2007	Инфраструктура - Воден сектор	АКТИВНО

Приложение 4:

Доклад за изпълнението на стратегията за партньорство с България (СПБ) 2007-2010 ф.г.
Матрица на резултатите*

Преживяемостта в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
ГЛАВНА ЦЕЛ: УСПЕШНО ИНТЕГРИРАНЕ И КОНВЕРГЕНЦИЯ С ЕС				
I. РЕЗУЛТАТ ЗА СТРАНАТА: УСТОЙЧИВО ПОВИШАВАНЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТТА И ЗАЕТОСТТА				
Цели на страната за развитие:				
<ul style="list-style-type: none"> • Постигане на годишни темпове на растеж от 5,5-6% годишно за 2007-13 г. • Повишаване на конкурентоспособността на икономиката • Продължаващо намаляване на средната безработица от 11,5% през 2005 г. до по-малко от 10% през 2009 г. 				
Подобряване на бизнес-средата и на динамиката на пазара на труда	<ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на гъвкавостта при назначаване и уволняване, по-гъвкаво работно време, трудови договори на непълнен работен ден 	<ul style="list-style-type: none"> • Промени в Кодекса за социално осигуряване за понижаване на вноските за пенсионно осигуряване • Промени в Кодекса на труда за въвеждане на по-голяма гъвкавост при назначаване и уволняване, по-гъвкаво работно време и трудови договори на непълнен работен ден 	<ul style="list-style-type: none"> • Вноска за пенсионно осигуряване беше намалена от 29 на 23 процента през 2006 г. Тя беше намалена отново през 2008 г. до 22% и до 18% през 2009 г. • През 2006 г. Кодексът на труда беше изменен за въвеждане на по-гъвкаво работно време и гарантиране на равни права на работниците на непълнен и пълен работен ден • Индексът за гъвкавост на заетостта спадна от 23 през 2006 г. на 19 през 2010 г., според Doing Business 2010. Индексът за трудността на назначаване също спадна от 28 през 2006 г. до 17 през 2010 година. Другите показатели (гъвкавост на работното време, затруднения при съкращаване на персонал или разходите поради съкращения) останаха стабилни през този период. • Безработицата намаляваше до проявяването на кризата. Безработицата (за безработни на възраст между 15 и 64 г.) намаля от 9% през 2006 г. до 5,7% през 2008 година. Поради икономическата криза, това число се покачи до 6,9% през 2009 година. 	<p>Кредитиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Програмни заети за развитие на политиките - институционална реформа в социалните сектори (SIR DPL) Проект за рехабилитация на пътята Инфраструктура Втори проект за улесняване на търговията и транспорта в Югоизточна Европа (TFSE2) Проект "Социални инвестиции и насърчаване на заетостта" (SIEP)

* Матрицата на резултатите и очакваното им изпълнение бяха изготвени по време на периода на икономически растеж в България. Поради това някои от показателите и резултатите, свързани с на пазара на труда, социалната закрила и бедността не постигат целевите показатели заради глобалната икономическа криза, която засегна България.

Предизвикателства в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
<p>Подобряване на човешкия капитал и уменията за икономиката на знанието</p>	<ul style="list-style-type: none"> Повишаване на процента на завършване на 7, 10 и 12 клас Намаляване със 7% на броя на учениците, напуснали задължителното образование без свидетелство; Подобряване на оценяването на качеството на образованието чрез въвеждане на тестове с външно оценяване; (количествените показатели трябва да се уточнят по време на подготовката на заемите за развитие на политиките в областта на човешкото развитие) 	<ul style="list-style-type: none"> Въвеждане на матурите Подобрени резултати от националните и международните оценки 	<ul style="list-style-type: none"> Приемът на ученици с течение на годините нараства, особено за по-големите ученици, докато отпадането от училище намалява. ✓ Ученици от 5-8 клас (на възраст 11-14 г.): броят на постъпилите намаля между 2004/05 и 2008/09 учебни години с 2,2 %, но тази низходяща тенденция бе обрната, като нетният процент на приема през 2009/10 година нарасна с 4 процентни пункта до 82,4%. Освен това, процентът на отпадането на ученици от 5-8 клас спадна незначително от 3,5% до 3,3% през същия период (след върхова стойност от 4,2% през 2006/07 г.). ✓ Ученици от 9-12 клас (на възраст 15-18 г.): броят на постъпилите нарасна от 77,3% през 2004/05 до 78,6% през 2009/10 г., докато процентът на отпадането намаля от 2,8% през 2004/05 до 1,9% през 2008/09 учебни години. ✓ Ученици на възраст над 18 г.: нетният процент на приема (в професионални училища) се увеличи от 0,3% през 2004/05 до 0,8% през 2009/10 учебни години, а процентът на отпадането намаля от 2,8 на 2,3 на сто през същия период. • Ранното напускане на училище намалява. Процентът на отпадналите от системата на образованието хора на възраст между 20 и 24 г. със завършено само основно образование е намалял от 24% през 2004 г. на 16,3% през 2009 г. (по данни на Евростат). Между 2004/5 и 2008/9 учебни години броят на отпадналите от училище намалява във всички възрастови групи: <ul style="list-style-type: none"> • за 1-4 клас това число е 2,2%; • за 5-8 клас това число е 3,3 %; • за 9-12 клас това число е 1,9 %. • Въведени бяха национални и международни тестове за оценка на успеваемостта в цялата образователна система. ✓ Матурите се прилагат на национално ниво - юни 2008 г., септември 2008 г. и май 2009 г. Данните са недостатъчни, за да се сравнят резултатите и да се посочи напредъкът. От 2007/08 учебна година, национални тестове са правени за четвърти, пети и шести класове заедно с държавните зрелостни изпити. 	<p>Аналитико-консултантска дейност (АКД):</p> <p>Втора част на Прегледа на политиката в областта на публичните финанси:</p> <p>“Ускоряване конвергенцията на България:</p> <p>Предизвикателства пред повишаване на производителността”</p> <p>Оценка на въздействието на регулаторните режими</p> <p>Оценка на инвестиционния климат</p> <p>Доклад за счетоводните и одитни практики по спазването на стандартите и кодексите</p> <p>Диагностичен преглед на защитата на потребителите на финансови услуги и повишаване на финансовата им компетентност</p>

Предизвикателства в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
<p>Повишаване на равнището на заетостта</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на равнището на заетостта от 56% през 2005 г. на 60% през 2009 г. • Намаляване на дела на продължителната безработица в общата безработица с 10 процентни пункта 	<ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на данъците върху работните заплати (виж дейността по-горе) • Ограничаване на помощите за социално подпомагане на трудоспособни бенефициенти без увреждания 	<p>✓ Национални оценки: Министерството на образованието, младежта и науката проведе базирани на преброяването национални оценки за 4-ти клас за втори път през май 2008 г., а за първи път също и базиран на преброяването тест за 5-ти клас. Тестовете определят базови линии за проследяване на напредъка. Национални доклади за тези национални тестове бяха представени през 2008 г. и 2009 г., и от МОН бяха организирани технически семинари с учители и директори в цялата страна за разглеждане и обсъждане на резултатите.</p> <p>✓ Международни оценки: България участва в PISA 2006 и 2009 г., PIRLS 2006 и TIMSS 2007. Национални доклади са издадени за всяка от трите оценки. Според PISA успеваемостта на българските ученици между 2006 г. и 2009 г. се е повишила, резултатите по математика и чегене са се подобрили съответно с 14 и 27 пункта. Нещо повече, представянето на най-бедните 20% от учениците е равностойно с това на останалата част от населението.</p>	
			<ul style="list-style-type: none"> • Коефициентът на заетост нарастваше до настъпването на икономическата криза. Коефициентът на заетост за лицата на възраст от 15 до 64 г. се повиши от 58,6% през 2006 г., до 61,7% през 2007 г. и 64% през 2008 г. В резултат на кризата коефициентът на заетост спадна до 62,6 % през 2009 година. • Дългосрочната безработица постепенно се понижаваше. Дял на дългосрочната безработица в общото ниво на безработицата бележи стабилен спад от 55,8% през 2006 г. на 43,5% през 2009 г. (макар че през 2007 г. безработицата имаше върхова стойност, достигайки до 58,9 %).* • Условията за допустимост при получаване на помощи за социално подпомагане се затягат: от юли 2006 г. правото за получаване на помощи по гарантирания минимален доход (ГМД), за физически здрави бенефициенти на трудоспособна възраст беше ограничено до максимум от 18 месеца. Продължителността на получаването на гарантирания минимален доход беше намалено още до 12 месеца, считано от юли 2008 г. 	

* Икономическата криза доведе до много нови съкращения, което доведе до увеличаване на броя на краткосрочно безработните, а броят на продължително безработните лица остава сравнително стабилен, но бавно се повишава.

Предизвикателства в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
<p>Намаляване на високите транспортни разходи, свързани с лошото качество на пълната инфраструктура</p>	<p>• Подобрено състояние на пътна мрежа в сравнение с базова линия от едва 37% от второкласните и 28% третокласните пътища в добро състояние през 2004 г. до 60% от второкласните и 50% от третокласните пътища в добро състояние в края на 2009 г.</p>	<p>• Създаване на надеждна система за финансиране на реконструкцията и поддръжката на пътищата</p>	<p>• Условиата на пътната мрежа се подобряват, което опазва директно въздействие върху разходите на автомобилния транспорт, макар и със закъснение, благодарение на Проекта за рехабилитация на пълната инфраструктура. Освен това, бяха изпълнени успешно няколко програми за рехабилитация на пътищата.</p> <p>✓ По отношение на всички категории пътища, дялът на пътищата в добро състояние се увеличава от 35% през 2004/5 г. до около 45% през 2009 г. Това подобрене се отнася най-вече към първокласните пътища (от 51% на 70%)</p> <p>✓ Качеството на второкласните пътища се подобри, макар и в по-малка степен (от 37% на 38%)</p> <p>✓ Качеството на третокласните пътища също така се подобри (от 28% на 40%).</p> <p>• Постъпленията от винетната система генерират приходи от близо 100 млн. евро годишно от участниците в пътното движение, което представлява 50% нарастване за винетка в сравнение с нивото на приходите от винетната система през 2005 г.</p>	
<p>II. РЕЗУЛТАТ ЗА СТРАНАТА: ФИСКАЛНА УСТОЙЧИВОСТ И УСВОЯВАНЕ НА СРЕДСТВАТА ОТ ФОНДОВЕТЕ НА ЕС</p> <p>Цели на страната за развитие:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Макроикономическа стабилност и процент на инфлацията от 5% (средно за периода) през 2005 г. до 3,3 % за 2007-09 г. • Запазване на дела на публичните разходи под 40% от БВП. • Подобряване на нивото на усвояване на средствата от фондовете на ЕС 				

Предизвикателства в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
<p>Реформа на финансирането на образователната система</p>	<ul style="list-style-type: none"> Поне 50% от общинските училища получават средства по формула за финансиране на обучението на ученик и имат делегирани бюджети, т.е. подобрена отчетност 	<ul style="list-style-type: none"> Приемане на закон за реформа на системата на финансирането и поощряване на децентрализацията Осъществяване на консолидацията на училищата Повишаване на средния брой на учениците в едно училище Подобрение на съотношението ученици/учител 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Със Закона за бюджета за 2007 г. беше въведено финансирането на всички общински училища по формулата за финансиране на обучението на един ученик.</i> От 2007 г. насам две последователни правителства се опитват да въведат нов закон за училищното и предучилищното образование, който да отразява всички скоростни реформи, включително финансирането на един ученик, делегираните бюджети на училищата и базираното в училищата управление. До момента няма приет проект от Народното събрание. Правната рамка се актуализира чрез приемането на нова нормативна уредба (подзаконови актове) и изменения в съществуващия Закон за народната просвета. <i>Консолидацията на училищата се ускорява.</i> Повече от 100 училища бяха закрити през 2007 г. и над 300 училища бяха закрити през 2008 г. През 2007-2009 г. броят на закритие на училища надмина значително общия брой на училищата, бяха закрити през последните 5 години. Въпреки това, 2009 г. бе отчетен значителен спад в закритие на училища, тъй като потенциалните възможности за оптимизация достигнаха границата си, а освен това бяха въведени "защитени" училища за гарантиране на достъпа до образование, който да не се нарушава от усилията на местните власти за рационализиране на училищата. <i>Броят на децата в едно училище се увеличава заедно с консолидацията на училищата.</i> Средният брой деца в училище се развиваше с постоянна негативна тенденция до 2007/08 учебна година: броят на учениците е намалял от 304 през 2004/05 на 287 през 2007/08 учебна година. След успешното реализиране на училищните програми за оптимизация, тенденцията се обърна и броят на учениците за едно училище достигна 307 през 2008/09 г. и 305 през 2009/10 година. 	<p>Кредитиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Програмни заеми за развитие на политиките - институционална реформа в социалните сектори (SIR DPL) Проект за развитие на общинската инфраструктура Проект за реформа на приходната администрация Проект за реформа в здравния сектор Проект "Социални инвестиции и насърчаване на заетостта" <p>Аналитико-консултантска дейност (АКД):</p> <ul style="list-style-type: none"> "Ускоряване на конвергенцията на България: Предиизвикателства за повишаване на производителността" Техническа помощ по управление на публичните финанси Техническа помощ по оценка на въздействието Техническа помощ по регионално развитие

Предизвикателства в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
<p>Осигуряване на финансова устойчивост на системата на здравеопазването</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Постигане на финансово равновесие на НЗОК въз основа на актюерски разчети • Намаляване с 50% на натрупаните просрочени задължения в системата на здравеопазването 	<ul style="list-style-type: none"> • Усъвършенстване на договорните механизми между НЗОК и доставчиците на здравни услуги • Консолидацията на болниците е в процес на осъществяване • Реформа на системата на заплащанията в болничния сектор • Изграждане на механизъм за контрол и осигуряване на качеството на всички нива в системата на здравеопазването 	<ul style="list-style-type: none"> • Съотношението ученици-учители в държавните училища се повишава във всички класове от 12 ученици през 2005/06 учебна година на 12,7 ученици през 2008/09 г. и 13 през 2009/10 учебна година. В разбивка по класове, съотношението между ученици и учители през 2009/10 г. се оценява на 18,1 в началните училища и 11,3 в средните училища. 	<p>Доверителни фондове:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Безвъзмездно финансиране от Фонда за институционално развитие (IDF): Изграждане на капацитет за подобряване качеството и модернизация на системата на образованието

Предизвикателства в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
			<ul style="list-style-type: none"> • <i>Потребностите от реструктуриране са идентифицирани, но консолидацията на болниците се забави по политически съображения.</i> Планът за реструктуриране на болниците беше разработен с подкрепата на Банката и правителството на ГЕРБ го използва като основа за рационализиране на болничната система, макар и при по-малко амбициозни условия. Единственото действие, предприето от НЗОК, е да се изисква от здравните заведения да бъдат акредитирани за една година, преди да сключват договор с НЗОК. През 2010 г. имаше седем договора с болници по-малко от подписаните приблизително 350 договора през 2009 година. • <i>Системите за разплащания с болниците бяха подобрени в известна степен</i> чрез разпределяне на средствата въз основа на числеността на населението в региона. • <i>Всички болници са акредитирани.</i> Въпреки това системата за осигуряване на качеството е слаба, включително акредитацията, и няма идентифицирани никакви съществени подобрения. • <i>Благодарение на новата информационна система, разработена по Проекта на Банката за здравеопазване през 2009 г. бяха постигнати икономии,</i> оценявани на около 5 до 10%, както по отношение на болничните, така и за извънболничните грижи. Това допринася за повишаване на качеството, тъй като позволява на осигурителния фонд да възпира доставчиците от издаването на ненужни рецепти и направления. 	

Президентовката в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
<p>Подобряване на ефективността на социалната защита</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Намаляване със 7 процентни пункта на броя на домакинствата, зависещи от някаква форма на парични помощи за социална защита. • Намаляване на броя на новите пенсионери по инвалидност поради общо заболяване до нивото от 2000 г. 	<ul style="list-style-type: none"> • Промяна на законодателството в областта на социалното подпомагане с цел насочване на подпомагането към основните рискови групи. • Реформа на комисионите за освидетелстване на инвалидността (ТЕЛК) 	<p>Резултати в края на периода на СПБ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Преди настъпването на икономическата криза социалните трансфери намаляваха. Броят на домакинствата, ползващи някаква форма на парични помощи за социална защита, намаля от 76,2% до 71,1 % между 2003 и 2007 г. (данни от МНД)* • В програмите за социално подпомагане бяха въведени редица промени, които спомогнаха за подобряване на насочването на две ключови програми за борба с бедността. Около 85% от средствата по основната програма се насочват към квинтилата на най-бедните, което я прави най-добре насочената програма в международен план. • През периода на СПБ Банката не участва в диалог за хората с увреждания. 	
<p>Подобряване на капацитета за усвояване на средствата от фондовете на ЕС за инфраструктура и на местно ниво</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ще бъдат програмирани най-малко 50% от средствата от европейските фондове за сектора на водоснабдяването и пречистването на отпадните води през периода на Стратегията за подпомагане на страната, които ще бъдат управлявани от Министерството на регионалното развитие и благоустройството. 	<ul style="list-style-type: none"> • Безвъзмездното финансиране от ЕС се предоставя на общините, където Банката ще подпомага изготвянето на проектите 	<p>Прогнозираната цел за усвояването на европейските фондове във ВиК сектора не се реализира. През 2009 г. правителството поиска промени в обхвата на Проекта за развитие на общинската инфраструктура. Съгласно преразглеждания обхват банкови заеми няма да се използват пряко за подготовката на проекти, приемливи за безвъзмездно финансиране фондовете на ЕС. Вместо това проектът ще подпомогне изготвянето на генерални планове за регионалните ВиК дружества в България (с изключение на София, която има концесия с частен оператор). Това ще спомогне за определяне на приоритетните инвестиции и за планиране на тяхното финансиране, включително и от безвъзмездни средства от европейските фондове.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на местен капацитет за прилагане на средствата от европейските фондове. • По проекта "Социални инвестиции и насърчване на заетостта" е предоставена подкрепа за изграждането на капацитет на местно ниво за кандидатстване за средства от европейските фондове и е създадено меню от активни програми на пазара на труда, отговарящи пряко на условията за финансиране от Европейския социален фонд. 	

* В резултат на икономическата криза банката изрази становище, че трябва се позволи повишаване на броя на бенефициентите, обслужвани от програмите за обезщетения за безработица и за социално подпомагане, за да се предостави защита на новите бедни или безработни и да се позволи на тези програми да изпълняват ролята си на икономически стабилизатори.

Президентовката в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
<p>III. РЕЗУЛТАТ ЗА СТРАНАТА: СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ</p> <p>Цели на страната за развитие:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Продължаващо намаляване на нивото на бедността • Намалена неравнопоставеност по коефициента на Джини и намаляване на разликите в жизнения стандарт между градските и селските райони 				
Подобряване на достъпа до качествени здравни услуги	<ul style="list-style-type: none"> • Намаляване с 5% на броя на лицата, отказващи се от медицинска помощ по финансови причини 	<ul style="list-style-type: none"> • Ограничаване на неформалните плащания • Реструктуриране на медицинската помощ за осигуряване на достъп и качество в районите с недостиг на здравни услуги. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Процентът на болните хора, посочващи, че се отказват от лечение по финансови причини, е нараснал от 20% на 29% между 2003 и 2007 г. (по данни от МНД).</i> • <i>Законодателството в областта на лекарствената политика, прието през 2007 г. подобрява достъпа до лекарства.</i> То позволява намаляване на процента на реимбурсиране на лекарствата, а през 2009 беше въведен нов Позитивен лекарствен списък. • <i>Първичните /добриничните/ здравни услуги се разширяват, за да обхванат необслужвани области преди</i> в рамките на Проекта за реформа в здравния сектор. Системата за спешна медицинска помощ беше подобрена, разширявайки достъпа до отдалечените райони. • <i>Плащанията без документи или под масата възлизат на повече от 75 милиона лева през 2006 година.</i> Това се основава на проучване на Институт “Отворено общество” с малка анкета, която предлага моментна снимка на един труден за измерване индикатор. Няма налични данни от последващи изследвания, които да могат да се използват за определяне на тенденциите. 	<p>Кредитиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проект за реформа в здравния сектор • Програмни заеми за развитие на политиките - институционална реформа в социалните сектори (SIR DPL) • Проект “Социални инвестиции и насърчаване на заетостта” <p>Аналитико-консултантска дейност (АКД):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Програмен мониторинг на бедността • Техническа помощ по регионално развитие

Предиизвикателства в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
<p>Стимулиране на социалното включване</p>	<ul style="list-style-type: none"> Повишаване на трудовото участие на младежите, по-възрастните безработни и инвалидите 	<ul style="list-style-type: none"> Преструктуриране на активните програми за пазара на труда в посока към мерки за постигане на по-трайни резултати при младежите и по-възрастните безработни 	<ul style="list-style-type: none"> Участието на работната сила се подобрява стабилно. Участието на младежите (15-24 г.) се запазваше постоянно на ниво от 28,9% през 2006 г. и 2007 г., а после се повиши до 30,1% през 2008 г., но през 2009 г. спадна леко до 29,5% поради кризата. Участието на по-възрастните работници се повишава стабилно от 43% през 2006 г. до 49,2% през 2009 г. Извърши се реструктуриране на активните програми на пазара на труда (АППТ) за работниците, срещани трудности с повторното си включване в пазара на труда, чрез разработването на индивидуални планове за действие. Заедно с годишния план за действие по заетостта, това засилено внимание на АППТ към обучението и преквалификацията, обучението на работното място, чиракуването, по-голямото участие на частния сектор, както и изпълнението на големи инфраструктурни проекти създава възможности за подобряване на пригодността за заетост и за доближаване до целта на ЕС за заетост от 70%. 	
<p>Намаляване на разликата между бедността в градовете и в селските райони</p>	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване на бедността в селските райони от 29% през 2004 г. до 20% през 2009 г. 	<ul style="list-style-type: none"> Действието за подобряване на местното развитие и развитието в малките общности ще бъдат доуточнени след завършване на аналитичните и консултантски дейности в областта на регионалното развитие. 	<ul style="list-style-type: none"> Нивото на бедността беше намалено наполовина между 2003 г. и 2007 г., като стигна до 10%, но разликата между селските райони и градовете се запазва. До 2007 г. България беше постигнала целта за понижаване на бедността в селските райони под 20% - от 27,8% през 2003 г. до 14,3% през 2007 г. Нивото на бедността в градовете също се понижи до 8,3% през 2007 г. от 16,5% през 2003 г. Въпреки това симулационните модели показват двупроцентно увеличаване на общата численост на бедните лица за 2009 г. от 10% до 12% поради кризата. 	

Предизвикателства в областта на развитието	Желани резултати от СПБ	Междинни показатели	Резултати в края на периода на СПБ	Инструменти на Групата на Световната банка
			<ul style="list-style-type: none"> • <i>Създадени бяха работни места по проекта "Социални инвестиции и насърчване на заетостта"</i> и бяха извършени инвестиции в социална инфраструктура и малки проекти на общности в бедните райони – 500 000 бенефициенти, 730 000 човекодни временна заетост. • <i>През август 2007 г. бяха представени бележки "Как да" в рамките на техническата помощ в областта на регионалното развитие.</i> Правителството пристъпи към подготовката на Проекта за регионално развитие (RDP), като мерките по проекта трябва да се базират отчасти на предоставената техническа помощ. През декември 2008 г. беше взето решение финансовата подкрепа, свързана с регионалното развитие, да бъде насочена чрез предетоящия заем DPL 3, а не да бъде оформена като самостоятелен инвестиционен проект. 	

АНЕКС 3: КОНСУЛТАЦИИ ПО РАЗРАБОТВАНЕТО НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ПАРТНЬОРСТВО С БЪЛГАРИЯ (СПБ)

1. СПБ беше разработена в партньорство с правителството, след консултации с национално представени заинтересовани страни и в сътрудничество с Европейската комисия (ЕК) и международни партньори. Целите, принципите и стълбовете на СПБ бяха разработени съвместно с правителството и бяха възприети от широк кръг заинтересовани страни и партньори. Процесът на подготовката на СПБ включи: (i) срещи на ръководно и техническо ниво с всички съответни ресорни министерства при координация от страна на Министерството на финансите; (ii) привличане за участие, диалог и консултации национално представени заинтересовани страни и институции, включително Народното събрание, политическите партии, частния сектор и представители на гражданското общество чрез индивидуални срещи, консултации по Интернет и обществени дискусии; и (iii) постоянен диалог с ЕК и международните партньори.

2. Стратегията за партньорство отразява приоритетите на правителството, свързани с дейностите на Групата на Световната банка в България. Обсъждането на новата СПБ започна след посещението на Президента на Групата на Световната банка в България през август 2010 година. По повод на това посещение и с цел разширяване на сътрудничеството в развитието на инфраструктурата на България, между Президента на Групата на Световната банка и Министър-председателя на България бе подписан Меморандум за разбирателство. Документът предвижда по-активна роля на Световната банка в подкрепа на България за по-доброто усвояване на средствата на Европейския съюз, както и за инвестициите в инфраструктурата. Въз основа на Меморандума за разбирателство характеристиките на СПБ бяха разработени съвместно с правителството, като се отдели особено значение на партньорството, основано на знание и иновации, а СПБ отрази Националната програма за реформи, изготвена в контекста на Стратегията „Европа 2020“.

3. Консултациите с националните заинтересовани страни се осъществиха чрез индивидуални срещи, консултации по Интернет и обществени дискусии. Развиващата се и променяща се роля на Групата на Световната банка в България беше обсъдена на срещи с представители на мозъчни тръстове, политически партии, гражданското общество, в това число, ромски организации и представителни организации от частния сектор. Някои национални заинтересовани страни изразиха общо мнение, че предимството на Групата на Световната банка се състои в нейните глобални и регионални познания и опит. Тези познания и опит би следвало да помогнат на България да постигне напредък в осъществяването на структурните реформи в ключови сектори, да повиши усвояването и да усилва ефекта на финансирането от ЕС. Докато знанията се възприемат като централен елемент в развитието на партньорството, няколко заинтересовани страни подчертаха необходимостта от допълнително финансиране от страна на Световната банка в подкрепа на разработването и прилагането на секторни реформи.

4. Общественото обсъждане на Стратегията събра повече от 40 представители от най-важните неправителствени организации в България, за да бъде дискутиран документът съвместно с представители на правителството и Световната банка. В силно интерактивна обстановка и при много голяма съпричастност, диалогът се фокусира върху начина, по който Групата на Световната банка може да добави най-голяма стойност за развитието на България. Въпреки че участниците от страна на мозъчни тръстове, асоциации от частния сектор и гражданското общество, в това число ромски организации, повдигнаха въпроси, отнасящи се към широка гама от предизвикателства пред развитието, като повтарящи се теми се обособиха следните въпроси: (i) по-добро и по-малко бюрократично усвояване на еврофондовете; (ii) наваксване на изоставането на България в областта на инфраструктурата на автомобилния и железопътния транспорт, и водния сектор, (iii) постигане на по-голям напредък в реформите в областта на образованието и в сектора на здравеопазването; (iv) по-доброто интегриране на всички етнически малцинства, включително ромите; (v) повишаване на ефикасността и ефективността на публичната администрация, както и (vi) “революция” в областта на “зеления дневен ред”, в това число, повишаване на енергийната ефективност в обществените и жилищните сгради. Основната роля на Световната банка се разглежда като източник на познания, подкрепа и експертен опит.

5. Тясното сътрудничество с ЕК и ключови партньори като ЕИБ и ЕБВР е от решаващо значение за усилване на ефекта от подкрепата на Групата на Световната банка. Процесът на подготовката

на СПБ е в основата на по-нататъшното задълбочаване на отношенията с тези партньори. Развиващата се и променящата се роля на Групата на Световната банка в България беше обсъдена на няколко срещи с ЕК, включително и с Главна дирекция „Регионална политика“, която управлява голяма част от фондовете на ЕС, както и с ЕИБ и ЕБВР. Отношенията на Световната банка с Международния валутен фонд са традиционно близки и Банката работи в тясно сътрудничество с МВФ, за да продължи да оказва подкрепа за постигането на добри макроикономически резултати в България. На секторно ниво през септември 2010 г. правителството организира и оглави поредица от срещи на работни групи по пътищата и водния сектор, събрали заедно правителството, ЕК, ЕИБ, JASPERS, ЕБВР и Световната банка, за да се обсъди начинът, по който международните партньори биха могли да осигурят - допълвайки взаимно дейностите си - най-добрата подкрепа за правителството в осъществяването на съответните секторни реформи, укрепването на институционалния капацитет и ускореното усвояване на еврофондовете.

6. По време на консултациите по разработването на СПБ и процеса на координация, беше подчертана ролята на Световната банка като важен партньор в предоставянето на знания, имайки предвид достъпа на България до значителен обем от безвъзмездни средства от европейските фондове. Това потвърждава данните, получени като обратна връзка от анкетното проучване на Групата на Световната банка “Global Poll” в България през 2008 година. Проучването показва, че Банката се възприема много положително от общественото мнение, като се подчертава, че подкрепата на Банката е била най-ефективна в областта на инфраструктурата, развитието на частния сектор и укрепването на гражданското общество. Респондентите оценяват много високо резултатите, постигнати в страната, благодарение на операциите на Групата на Световната банка. Проучването “Global Poll” освен това препотвърди нагласите за развиващата се и променяща се роля на Банката в посока на увеличено предоставяне на знания. Тази роля се оценява високо от 75% от респондентите, които са посочили, че данните, докладите, анализите и изследванията на Банката са повлияли в голяма степен дневния ред на развитието на България.

АНЕКС 4: УСЛОВИЯ НА ЖИВОТ И ДЕМОГРАФСКИ ТЕНДЕНЦИИ

Условията на живот отпреди кризата

1. Икономическата и социалната политики в България през последното десетилетие доведоха до значителни подобрения на благосъстоянието.⁹ Национално представителни и сравними данни от Многоцелевото наблюдение на домакинствата, събрани през 2003 г. и 2007 г. потвърждават, че потреблението на домакинствата се е увеличило от 339 лв. през 2003 г. на 410 лв. през 2007 г. (в цени от 2007 г.) - едно увеличение от 21% за четири години. Селските райони и най-бедните групи се радваха на относително по-голямо подобряване на благосъстоянието си. Домакинствата в най-бедния квинтил повишиха потреблението си с над 32% в сравнение с едва 13% за най-богатия квинтил. По този начин икономическият растеж голяма степен беше в полза на бедните. Неравенството в България продължава да остава ниско. Коефициентът на Джини за разходите за потребление намаля от 0.313 през 2003 г. на 0,283 през 2007 г., което представлява почти десетпроцентно намаление за четири години.¹⁰

2. В резултат от увеличаването на потреблението и доходите абсолютната бедност в България намаля съществено¹¹. През 2007 г. един от всеки десет българи беше беден в сравнение с един на всеки пет души само 4 години по-рано, което практически означава, че честотата на абсолютната бедност е била намалена наполовина. По-важното е, че данните показват още по-бързо намаляване на числеността на крайно бедните - до 4,5% през 2007 г. спрямо 11% през 2003 година.

3. Въпреки значителното подобряване на благосъстоянието в рамките на цялата страна, както и растежът, насочен преобладаващо в полза на бедните, някои групи са се възползвали повече от други от енергичния икономически ръст и поради това все още съществуват големи и значителни диспропорции. Населението в селските райони все още е изправено пред значително по-висок процент на бедност, отколкото населението в градските райони. Въпреки че само една трета от населението живее в селски общини, то съставлява почти 40% от бедните - това е съотношение, което до голяма степен е останало без изменения между 2003 и 2007 година. Фактът, че в градовете е по-вероятно равнището на безработица да бъде по-ниско, както и трудовото участие и заетостта да бъдат значително по-високи в сравнение с тези в селските райони, говори за концентрация на скорошния растеж във и около градските зони и за ролята, която може да играе това по отношение на тенденциите в бедността. Освен това ниско квалифицираните лица се сблъскват с огромни трудности в подобряването на условията си на живот. Хората с по-малко от средно образование представляват само 37% от населението над 18 годишна възраст, но съставляват близо 80% от бедните.

4. Дълбоко вкоренените структурни недостатъци не позволяват на една малка част от българите да се възползват повече от икономическия растеж и социалния прогрес. Хората в най-младите и най-старите възрастови групи са в най-голям риск от бедност. Домакинствата с голям брой деца, което е основна характеристика на ромските семейства, са изправени пред много висок риск от бедност. Независимо от значителния спад на тяхната бедност, почти половината от ромите¹² през 2007 г. продъл-

⁹ Матрицата на резултатите и очакваното им изпълнение бяха изготвени по време на периода на икономически растеж в България. Поради това някои от показателите и резултатите, свързани с на пазара на труда, социалната закрила и бедността не постигат целевите показатели заради глобалната икономическа криза, която засегна България.

¹⁰ Индексът на Джини е мерило за статистическа дисперсия и най-вече се използва като мярка за неравномерното разпределение на потреблението или доходите. Той се определя като съотношение със стойности между 0 и 100. Нисък коефициент на Джини показва по-равномерна консумация или разпределение на доходите, докато висок коефициент на Джини показва по-неравномерно разпределение. Например коефициент 0 отговаря на идеално равенство (всички имат точно същата консумация или доходи), а коефициент от 100 съответства на пълно неравенство (когато едно лице притежава цялото богатство, докато всички останали имат нулево богатство).

¹¹ Индексът на Джини е мерило за статистическа дисперсия и най-вече се използва като мярка за неравномерното разпределение на потреблението или доходите. Той се определя като съотношение със стойности между 0 и 100. Нисък коефициент на Джини показва по-равномерна консумация или разпределение на доходите, докато висок коефициент на Джини показва по-неравномерно разпределение. Например коефициент 0 отговаря на идеално равенство (всички имат точно същата консумация или доходи), а коефициент от 100 съответства на пълно неравенство (когато едно лице притежава цялото богатство, докато всички останали имат нулево богатство).

¹² Като всички държави-членки на ЕС, България също така наблюдава бедността с помощта на общо договорена методология, въз основа на проучвания на относителната бедност и специализирано проучване на домакинствата (EU-SILC). Един от най-широко използваните показатели е делът на населението, живеещо под 60% от националния годишен доход в еквивалент на възрастно лице. При използване на този показател, числеността на бедните е по-висока, но стабилна (което говори за малки

жиха да живеят под прага на бедността - едно спадане в сравнение с трите четвърти през 2003 година. Докато концентрацията на бедност сред тези групи показва, че насочването на интервенции за борба с бедността ще бъде по-лесно, големите джобове на хронична бедност остават устойчиви и трудни за преодоляване. По тази причина те представляват сигнал за необходимостта от политики, които да се обърнат към решаването на проблемите с фундаменталните структурни недостатъци (а не към интервенции с нетрайни резултати), и да инвестират в човешки капитал, за да разкъсат затворения цикъл на предаването на бедността и социалното изключване между поколенията.

Въздействие на кризата върху условията на живот

5. Напредъкът в намаляването на бедността през 2009 г. беше спрян в резултат на глобалната икономическа криза. В отсъствието на антициклична политика за социална закрила, бедността изглежда се е повишила с 2 процентни пункта (от 9,7% през 2008 г. до 11,3% през 2009 г.).¹³ Увеличаването на щедростта на пенсиите и на някои програми за социално подпомагане през 2009 г. спомогна за частичното смекчаване на този ефект.¹⁴

6. Въпреки че не разполагаме със съпоставима информация за бедността на абсолютното потребление, може да се предположи, че се очаква увеличение, тъй като кризата понижи рязко средното потребление на домакинствата, докато неравенството се запази постоянно. Оценка на относителната бедност, базирани на Наблюдението за мониторинг на кризата от 2010 година (CMS) са много близки до числата от 2008 година, което показва, че относителната бедност и неравенство са стабилни.¹⁵ Домакинствата усетиха кризата основно чрез загуба на работни места и намаляване на заплатите. Рецесията доведе до увеличаване на безработицата и непълна заетост, обръщайки в обратна посока една десетилетна тенденция. Наблюдава се същото и намаляване на приходите в сивия сектор.

Таблица 1. Увеличение на щедростта на трансферите за социална защита през 2009 г.

Приход / Плащане	Увеличение	Към (дата)
Минимална работна заплата	9,1%	1.01.2009
Гарантиран минимален доход	18,2%	1.01.2009
Месечни помощи за отглеждане на дете	40,0%	1.01.2009
Месечен подоходен праг за получаване на семейни обезщетения	16,7%	1.01.2009
Минимален и максимален размер на обезщетението за безработица	20,0%	1.01.2009
Родителско обезщетението за отглеждане на дете до 2-годишна възраст	9,1%	1.01.2009
Пенсии:	19,9%	1.01.2009 (10,0%)
• Минимална пенсия за осигурителен стаж и възраст		1.07.2009 (9,0%)
• Пенсии без осигурителен стаж	19,9%	1.01.2009 (10,0%)
		1.07.2009 (9,0%)
• Пенсии за осигурителен стаж (без минималната)	19,9%	1.04.2009 (прибл. 10,0%)
		1.07.2009 (9,0%)

Източник: Отговор на българското правителство на въпросника на ЕС за социалното въздействие на кризата, 09/2009 г.

промени в неравенството през този период): 22% през 2006 г., 21,4% през 2007 г. и 21,8 през 2008 г. (източник: сайт на НСИ и Евростат). Поради ограниченията за събиране и обработка на данните, показатели за относителните бедност са достъпни само със значително закъснение; последните налични данни за България са за 2008 г.

¹³ Класификацията на етническите групи се основава на самоидентификация на респондентите.

¹⁴ Доклад № 47792-BG, България: Отражения на световната финансова криза върху бедността, май 2009 г.

¹⁵ Политиката за социална закрила е основният политически инструмент, използван от българското правителство за противодействие на понижаването на жизнения стандарт и лошите условия на пазара на труда. Въпреки разгръщането на кризата през 2009 г., правителствата предприеха съществени стъпки за смекчаване на последствията от кризата и за защита на приходите чрез антициклична политика за социална закрила. От началото на 2009 г. българските правителства използват системата за социална закрила с оглед защитаване на най-бедните и най-уязвимите от въздействието на икономическата рецесия. През януари 2009 г. правителството разшири достъпа и щедростта на своята система за социално подпомагане, като увеличи прага за допустимост и размера на помощите по редица програми за социално подпомагане, както и на минималното ниво на някои обезщетения от социалното осигуряване. Много социални минимума бяха увеличени съответно между 10% и 40 % (виж таблица 1), тоест, значително над нивото на инфлацията от около 8%.

7. Кой и как беше засегнат? Според Наблюдението за мониторинг на кризата (CMS) от март 2010 година път около една трета от домакинствата са били засегнати от безработицата (5%) или намаляване на заплатите или на намаляване на продължителността на заетостта (други 30%)¹⁶. Работниците от най-уязвимите групи - тези с основно или по-малко образование и ромите - е най-вероятно да са пострадали от най-тежките сътресения на пазара на труда, особено от безработицата. Другите възможни канали за предаване на кризата - като намаляване на паричните преводи от чужбина, забавянето на изплащането на трансферите за социална закрила, ограничаване на достъпа до кредити, или до публични услуги като образование и здравеопазване - не бяха толкова съществени в България в сравнение с други страни в Европа и Централна Азия.

8. Как се справяха хората? Повечето домакинства се опитаха да се справят с намаляването на доходите като изпратиха неработещите членове на семейството да търсят работа или чрез търсене на допълнителна работа с непълно работно време, но само по-образованите и по-богатите лица успяват да намерят допълнителна работа. От домакинствата, които са засегнати от кризата и са бедни, 60 процента търсят допълнителна работа, и не успяват да открият такава. Основните програми за социално подпомагане (детски надбавки, помощи за отопление, както и програмата за гарантирания минимален доход) отговарят на кризата – 60 процента от домакинствата от най-бедния квинтил, които пострадаха шоково от спадане на доходите, получават най-малко един вид помощ от трите програми, посочени по-горе.

9. Как се отрази кризата върху благосъстоянието на домакинствата? Домакинства отговориха на свиването на икономиката чрез намаляване на разходите за стоки от първа необходимост: 41 процента съобщават за намаляване на използването на основни комунални услуги, 29 процента - за намаляване на потреблението на основни храни, а 8 процента съобщават за лишаване от храна. Както и в другите засегнати от кризата страни от Централна и Източна Европа, домакинствата намалиха значително разходите си за здравеопазване, включително спиране на използването на предписани лекарства за редовен прием, и се отказват от посещения при лекар. Засегнатите от кризата домакинства са по-склонни да спрат да плащат вноските за социално и здравно осигуряване, повишавайки своята уязвимост, ако бъдат изложени на допълнителен удар (заболявания или безработица). По този начин домакинствата, които са засегнати от шокове на пазара на труда и намаляване на доходите по време на икономическа криза, ще страдат от трайно по-ниски доходи и по-лоши резултати на човешкото развитие.

10. След като кризата стигна до дъното през първото тримесечие на 2010 г. жизнените стандарти на домакинствата показват признаци на подобряване през втората част на 2010 година. Доходите на групата от домакинства, проследена през март и октомври 2010 г.¹⁷ от Наблюдението за мониторинг на кризата, леко са се подобрили (от 516 лв. на 521 лв. или с 1%). За домакинствата в най-бедния квинтил увеличението е почти 5 процента, което показва, че възстановяването е в полза на бедните. Абсолютната бедност, която се беше задържала около 10 процента през март, спадна до 9,1 процента през октомври 2010 година. Най-голямото намаляване на бедността се прояви по отношение на безработните, на многодетните семейства и на ромите. Домакинствата също така съобщават за подобряване на условията на трудовия пазар през октомври в сравнение с март 2010 г.: средният доход се е увеличил с 5 процента, а равнището на безработица намалява от 13,9 процента на 11,8 процента. Разпределението на трансферите за социална закрила не се е променило съществено през периода. Като се има предвид точността на насочването на програмите за социално подпомагане в България преди кризата, тази стабилност посочва, че реакцията на властите спрямо кризата чрез трансфери за социално подпомагане продължава да бъде ефективна.

¹⁶ Около 30% от домакинствата отчитат спад в доходите между март 2009 г. и февруари 2010 година. Тези шокове за приходите засягат домакинствата предимно чрез изгубена или намалена заетост или намаляване на заплатите; приблизително 34% от работещите отчитат намаляване на приходите от основната си работа. Загубата на работни места, която в резултат води до безработица, е най-тежкото последствие от шоковете на пазара на труда и е засегнала 5% от работещите. Намаляването на заплатите и на работното време е по-поносим удар, и е по-разпространено, като засяга близо 30% от работещите.

¹⁷ Около 30% от домакинствата отчитат спад в доходите между март 2009 г. и февруари 2010 година. Тези шокове за приходите засягат домакинствата предимно чрез изгубена или намалена заетост или намаляване на заплатите; приблизително 34% от работещите отчитат намаляване на приходите от основната си работа. Загубата на работни места, която в резултат води до безработица, е най-тежкото последствие от шоковете на пазара на труда и е засегнала 5% от работещите. Намаляването на заплатите и на работното време е по-поносим удар, и е по-разпространено, като засяга близо 30% от работещите.

АНЕКС 5: СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И КОХЕЗИОННИЯТ ФОНД НА ЕС

1. Политиката за сближаване в рамките на Европейския съюз („кохезионната политика“) има за цел да постигне по-голямо икономическо и социално сближаване в рамките на ЕС. Макар че това е политика за развитие, обхващаща цялата територия на Съюза, най-голямата част от средствата за финансиране е насочена към по-слабо развитите райони на ЕС. Докато в по-богатите страни на Съюза повечето от програмирането се осъществява на регионално равнище (оттам произлиза и названието „Регионална политика“), по-бедните държави-членки (предимно новите такива) имат най-вече национални оперативни програми, управлявани на централно ниво от министерства.

2. Политиката на сближаване има на свое разположение мощни инструменти за финансиране - Структурните фондове и Кохезионния фонд (КФ). Структурните фондове включват Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейския социален фонд (ЕСФ). Структурните фондове и Кохезионният фонд представляват над 40 процента от бюджета на Европейския съюз. Дейността на ЕФРР и Кохезионният фонд се осъществява чрез Главна дирекция „Регионална политика“, а ЕСФ се ръководи и наблюдава от Главна дирекция „Заетост и социални въпроси“.

3. Финансовите инструменти предоставят финансиране в подкрепа на изпълнението на трите цели - сближаване, регионална конкурентоспособност и заетост, и европейско териториално сътрудничество. ЕФРР е най-големият от трите фонда и финансира инфраструктурни и производствени инвестиции, създаващи работни места. ЕСФ подкрепя програмите за активни мерки на пазара на труда и инициативи за обучение на уязвимите групи, включително и на безработните. Кохезионният фонд е предназначен за страни, чиито БВП на глава от населението е под 90 процента от средния за ЕС; той финансира инфраструктурни проекти в областта на транспорта и опазването на околната среда при спазване на специфични критерии.

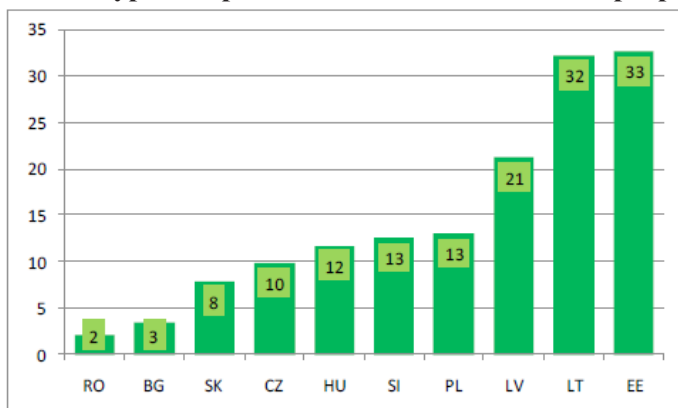
4. Критериите за разпределението на средствата между държавите-членки включват допустимото население, националното богатство, регионалното благосъстояние и равнището на заетостта. Всяка държава-членка решава по какъв начин следва да се разделят средствата между регионите, като се вземе предвид географската допустимост. Общият бюджет за текущия програмен цикъл за 2007-2013 години е 347 млрд. евро: 201 млрд. евро за ЕФРР, 76 млрд. евро за ЕСФ, както и 70 млрд. евро за Кохезионния фонд.

5. Общата заделена за България сума за периода на програмния цикъл 2007-2013 г. е 6,7 млрд. евро - значителна сума, която представлява около една пета от нейния БВП.¹⁸ Това изключва средствата, които все още са използвани по предоставената предприежинителна помощ. Тези безвъзмездни средства от фондовете на ЕС се допълват от национално съфинансиране и съфинансиране от други източници като Европейската инвестиционна банка, и са предназначени за финансиране на дейностите по седемте оперативни програми на България, които отразяват националните приоритети. Седемте оперативни програми обхващат транспорта, околната среда, регионалното развитие, развитието на човешките ресурси, конкурентоспособността на икономиката, административния капацитет и техническата помощ. Таблица 1 по-долу обобщава предоставените безвъзмездни средства от ЕС, определени за всяка оперативна програма, финансовите инструменти и усвоените суми, т.е. плащанията, направени към България от отпуснатата сума към 28 февруари 2011 година.

6. Реалното използване на средствата от фондовете на ЕС зависи от капацитета за усвояване на всяка страна, а в случая с България той е особено слаб. Укрепването на капацитета за усвояване беше възпрепятствано от ограничения административен капацитет на България за контрол и оценяване на проектите, за осигуряване на ефективно изпълнение на проектите, за осигуряване на съфинансиране, както и за обработката на искания за възстановяване на разходи от Европейската комисия. Към настоящия момент едва около 11 процента от общия размер на заделените средства от Структурните фондове са изплатени на България от 2007 г. насам, като това число включва авансовите плащания, извършени в началото на оперативните програми. Реалният процент на изпълнението, който изключва авансовите плащания и взема под внимание само плащанията, свързани с конкретни проекти, е по-нисък.

¹⁸ Това число не включва 200 млн. евро ресурси за европейско териториално сътрудничество.

Фигура 1: Процент на изпълнението по Програмния цикъл 2007-2013 към м. юни 2010 г.

Източник: Европейска комисия, изчисления на експерти от Световната банка

Финансово изпълнение на Структурните фондове (ЕФРР и ЕСФ) и Кохезионния фонд
(млн. евро)

ОП / ФОНД	Коефициент на усвояване	Финансирани от бюджета на ОП - ЕО	Финансирани от бюджета на ОП - национално съфинансирани	Получени трансове от ЕО към 28.02.2011	Платено до 28.02.2011		Всичко платено до 28.02.2011
					Част на ЕО	Национално съфинансирани	
1	2=3/6	3	4	5	6	7	8=6+7
1. ОП "Транспорт" / ЕФРР и КФ	7%	1,625 €	380 €	238 €	114 €	23 €	137 €
ЕФРР	22%	369 €	66 €	101 €	81 €	15 €	95 €
КФ	3%	1,256 €	314 €	137 €	34 €	9 €	43 €
2. ОП "Околна среда" / ЕФРР и КФ	7%	1,467 €	335 €	149 €	108 €	27 €	134 €
ЕФРР	2%	440 €	78 €	41 €	10 €	2 €	12 €
КФ	9%	1,028 €	257 €	108 €	98 €	25 €	123 €
3. ОП "Регионално развитие" / ЕФРР	13%	1,362 €	241 €	230 €	172 €	31 €	202 €
4. ОП "Развитие на човешките ресурси" / ЕСФ	9%	1,032 €	183 €	137 €	96 €	17 €	113 €
5. ОП "Конкурентоспособност на българската икономика" / ЕФРР	20%	988 €	175 €	261 €	198 €	35 €	233 €
6. ОП "Административен капацитет" / ЕСФ	25%	154 €	28 €	41 €	39 €	7 €	46 €
7. ОП "Техническа помощ" / ЕФРР	10%	49 €	9 €	7 €	6 €	1 €	7 €
Всичко	10.9%	6,674 €	1,346 €	1,060 €	731 €	139 €	870 €

Източник: Министерство на финансите на Република България

АНЕКС 6: СТАНДАРТНИ АНЕКСИ НА СПБ

A2: България с един поглед

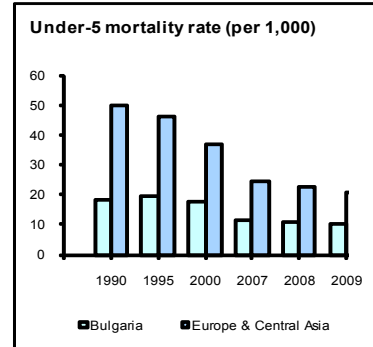
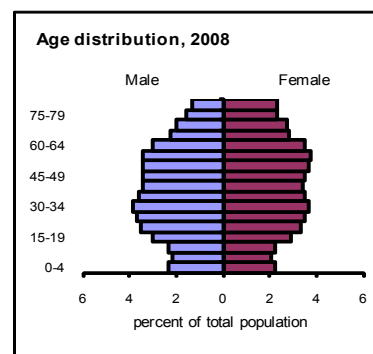
Bulgaria at a glance

3/7/11

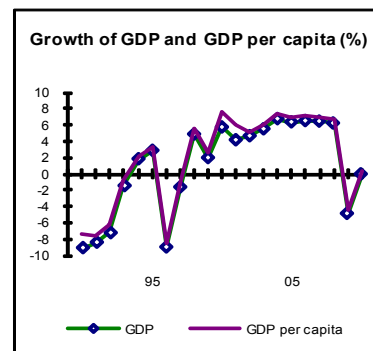
Key Development Indicators	Bulgaria	Europe & Central Asia	Upper middle income
		Asia	
(2010)			
Population, mid-year (millions)	7.6	404.2	1001.74
Surface area (thousand sq. km)	111	23,549	48,659
Population growth (%)	-0.3	0.3	0.8
Urban population (% of total population)	71	64	75
GNI (Atlas method, US\$ billions)	45.9	2,746	7,508
GNI per capita (Atlas method, US\$)	6,050	6,793	7,495
GNI per capita (PPP, international \$)	12,888	12,633	12,466
GDP growth (%)	0.0	-5.8	-2.5
GDP per capita growth (%)	0.3	-6.1	-3.3

(most recent estimate, 2003–2009)

Poverty headcount ratio at \$1.25 a day (PPP, %)	<2	4	..
Poverty headcount ratio at \$2.00 a day (PPP, %)	2	9	..
Life expectancy at birth (years)	73	69	71
Infant mortality (per 1,000 live births)	8	19	19
Child malnutrition (% of children under 5)	2	..	..
Adult literacy, male (% of ages 15 and older)	99	99	95
Adult literacy, female (% of ages 15 and older)	98	97	92
Gross primary enrollment, male (% of age group)	101	99	112
Gross primary enrollment, female (% of age group)	101	99	110
Access to an improved water source (% of population)	100	95	95
Access to improved sanitation facilities (% of population)	100	89	84

Long-Term Economic Trends

Consumer prices (annual % change)	..	64.0	10.3	3.0
GDP implicit deflator (annual % change)	2.8	26.2	6.6	3.0
Exchange rate (annual average, local per US\$)	0.0	0.0	2.1	1.5
Terms of trade index (2000 = 100)	253	173	100	59

	1980-90	1990-2000	2000-10
Population, mid-year (millions)	8.9	8.7	8.1
GDP (US\$ millions)	20,040	20,726	12,904
	(average annual growth %)		
Agriculture	14.6	17.0	13.6
Industry	54.5	49.2	25.9
Manufacturing	..	..	17.6
Services	30.9	33.8	60.6
Household final consumption expenditure	47.3	59.9	68.4
General gov't final consumption expenditure	13.7	18.2	19.0
Gross capital formation	34.0	25.6	18.0
Exports of goods and services	35.7	33.1	50.5
Imports of goods and services	30.7	36.7	55.8
Gross savings	..	..	..
	3.4	-1.1	4.8
	-2.1	-3.9	-2.1
	5.2	-19.5	5.4
	..	..	5.8
	4.7	1.0	5.5
	3.1	-2.6	5.5
	5.1	-8.0	1.6
	2.2	-5.3	10.3
	-3.5	4.3	7.3
	-3.3	2.9	8.8

Note: Figures in italics are for years other than those specified. 2010 data are preliminary. Group data are through 2008. .. indicates data are not available.
a. Aid data are for 2007.

Development Economics, Development Data Group (DECDG).

Balance of Payments and Trade

	2000	2010
<i>(US\$ millions)</i>		
Total merchandise exports (fob)	4,825	20,592
Total merchandise imports (cif)	6,000	25,084
Net trade in goods and services	-670	-673

Current account balance	-704	-374
as a % of GDP	-5.5	-0.8

Workers' remittances and compensation of employees (receipts)	280	1,217
Reserves, including gold	3,460	17,233

Central Government Finance

	2000	2010
<i>(% of GDP)</i>		
Current revenue (including grants)	37.2	33.9
Tax revenue	31.8	26.9
Current expenditure	35.2	31.4

Overall surplus/deficit	-0.3	-3.9
-------------------------	------	------

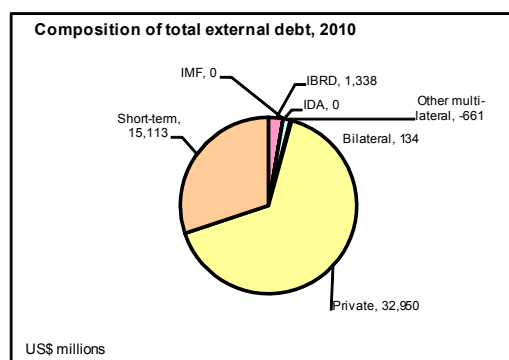
Highest marginal tax rate (%)		
Individual	38	10
Corporate	20	10

External Debt and Resource Flows

	2000	2010
<i>(US\$ millions)</i>		
Total debt outstanding and disbursed	11,212	48,874
Total debt service	1,296	5,567
Debt relief (HIPC, MDR)		

Total debt (% of GDP)	86.9	102.3
Total debt service (% of exports)	17.1	19.1

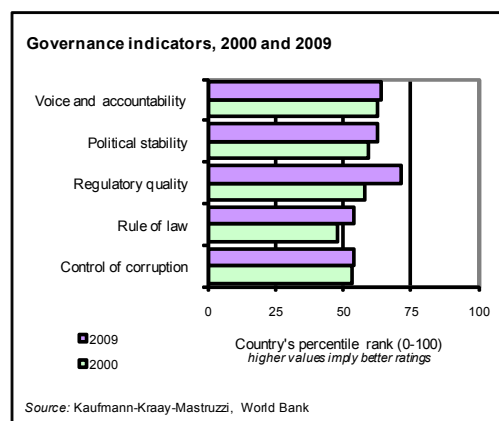
Foreign direct investment (net inflows)	998	1,601
Portfolio equity (net inflows)	5	-214

Private Sector Development

Time required to start a business (days)		18.0
Cost to start a business (% of GNI per capita)		2.0
Time required to register property (days)		15.0

Ranked as a major constraint to business (% of managers surveyed who agreed)	2000	2010
Access to/cost of financing	..	31.1
Economic and regulatory policy uncertainty	..	27.4

Stock market capitalization (% of GDP)	4.8	17.1
Bank capital to asset ratio (%)	15.3	8.5

Technology and Infrastructure

Paved roads (% of total)	92.1	98.4
Fixed line and mobile phone subscribers (per 100 people)	45	169
High technology exports (% of manufactured exports)	2.8	7.0

Environment

Agricultural land (% of land area)	50	48
Forest area (% of land area)	30.5	34.3
Nationally protected areas (% of land area)	..	..

Freshwater resources per capita (cu. meters)	2,669	2,742
Freshwater withdrawal (billion cubic meters)	10.5	..

CO2 emissions per capita (mt)	5.3	5.7
-------------------------------	-----	-----

GDP per unit of energy use (2005 PPP \$ per kg of oil equivalent)	2.9	3.7
---	-----	-----

Energy use per capita (kg of oil equivalent)	2,325	2,688
--	-------	-------

World Bank Group portfolio

(US\$ millions)

IBRD		
Total debt outstanding and disbursed	824	1,338
Disbursements	71	20
Principal repayments	27	90
Interest payments	49	17
IDA		
Total debt outstanding and disbursed	-	0
Disbursements	-	0
Total debt service	-	0

IFC (fiscal year)		
Total disbursed and outstanding portfolio	82	250
of which IFC own account	70	194
Disbursements for IFC own account	53	0
Portfolio sales, prepayments and repayments for IFC own account	1	31

MIGA		
Gross exposure	14	142
New guarantees	0	0

Note: Figures in italics are for years other than those specified. 2010 data are preliminary. .. indicates data are not available. . indicates observation is not applicable.

3/7/11

Development Economics, Development Data Group (DECDG).

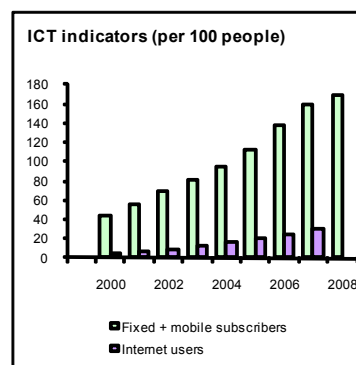
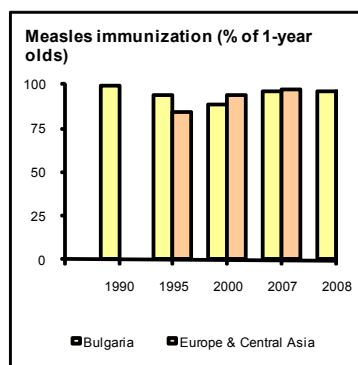
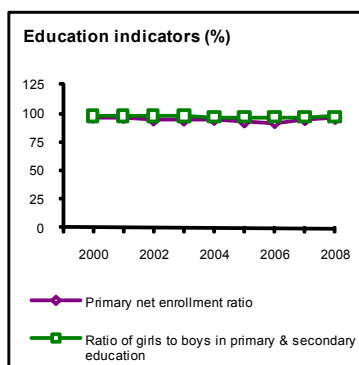
Millennium Development Goals

Bulgaria

With selected targets to achieve between 1990 and 2015

(estimate closest to date shown, +/- 2 years)

	Bulgaria			
	1990	1995	2000	2008
Goal 1: halve the rates for extreme poverty and malnutrition				
Poverty headcount ratio at \$1.25 a day (PPP, % of population)	<2	<2	2.6	<2
Poverty headcount ratio at national poverty line (% of population)	..	36.0	12.8	..
Share of income or consumption to the poorest quintile (%)	10.4	6.9	6.5	8.7
Prevalence of malnutrition (% of children under 5)	..	..	..	1.6
Goal 2: ensure that children are able to complete primary schooling				
Primary school enrollment (net, %)	..	94	97	96
Primary completion rate (% of relevant age group)	101	91	99	98
Secondary school enrollment (gross, %)	87	81	92	106
Youth literacy rate (% of people ages 15-24)	..	..	98	97
Goal 3: eliminate gender disparity in education and empower women				
Ratio of girls to boys in primary and secondary education (%)	99	99	98	97
Women employed in the nonagricultural sector (% of nonagricultural employment)	..	52	53	52
Proportion of seats held by women in national parliament (%)	21	13	11	22
Goal 4: reduce under-5 mortality by two-thirds				
Under-5 mortality rate (per 1,000)	18	19	18	11
Infant mortality rate (per 1,000 live births)	14	16	14	9
Measles immunization (proportion of one-year olds immunized, %)	99	94	89	96
Goal 5: reduce maternal mortality by three-fourths				
Maternal mortality ratio (modeled estimate, per 100,000 live births)	24	23	28	13
Births attended by skilled health staff (% of total)	..	..	99	99
Contraceptive prevalence (% of women ages 15-49)	..	86	..	..
Goal 6: halt and begin to reverse the spread of HIV/AIDS and other major diseases				
Prevalence of HIV (% of population ages 15-49)	..	..	..	..
Incidence of tuberculosis (per 100,000 people)	46	46	46	43
Tuberculosis cases detected under DOTS (%)	..	..	..	..
Goal 7: halve the proportion of people without sustainable access to basic needs				
Access to an improved water source (% of population)	100	100	100	100
Access to improved sanitation facilities (% of population)	99	100	100	100
Forest area (% of total land area)	30.1	30.3	30.5	34.3
Nationally protected areas (% of total land area)	..	..	..	..
CO2 emissions (metric tons per capita)	8.6	6.7	5.3	5.7
GDP per unit of energy use (constant 2005 PPP \$ per kg of oil equivalent)	2.3	2.5	2.9	3.7
Goal 8: develop a global partnership for development				
Telephone mainlines (per 100 people)	25.0	30.5	35.8	29.6
Mobile phone subscribers (per 100 people)	0.0	0.2	9.2	139.5
Internet users (per 100 people)	0.0	0.1	5.3	35.0
Personal computers (per 100 people)	1.1	1.7	4.5	8.9

Note: Figures in italics are for years other than those specified. .. indicates data are not available.

3/7/11

Development Economics, Development Data Group (DECDG).

**В2: Избрани показатели от изпълнението и управлението на портфейла
на Световната банка**

Indicator	2008	2009	2010	2011
Portfolio Assessment				
Number of Projects Under Implementation ^a	8	5	4	4
Average Implementation Period (years) ^b	4.7	3.2	2.1	2.8
Percent of Problem Projects by Number ^{a, c}	0.0	0.0	50.0	50.0
Percent of Problem Projects by Amount ^{a, c}	0.0	0.0	51.4	68.3
Percent of Projects at Risk by Number ^{a, d}	0.0	0.0	50.0	50.0
Percent of Projects at Risk by Amount ^{a, d}	0.0	0.0	51.4	68.3
Disbursement Ratio (%) ^e	17.9	20.4	9.7	6.6
Portfolio Management				
CPPR during the year (yes/no)				
Supervision Resources (total US\$)				
Average Supervision (US\$/project)				

Memorandum Item	Since FY 80	Last Five FYs
Proj Eval by OED by Number	32	4
Proj Eval by OED by Amt (US\$ millions)	1,804.6	169.0
% of OED Projects Rated U or HU by Number	15.6	0.0
% of OED Projects Rated U or HU by Amt	3.1	0.0

- a. As shown in the Annual Report on Portfolio Performance (except for current FY).
- b. Average age of projects in the Bank's country portfolio.
- c. Percent of projects rated U or HU on development objectives (DO) and/or implementation progress (IP).
- d. As defined under the Portfolio Improvement Program.
- e. Ratio of disbursements during the year to the undisbursed balance of the Bank's portfolio at the beginning of the year: Investment projects only.
- * All indicators are for projects active in the Portfolio, with the exception of Disbursement Ratio, which includes all active projects as well as projects which exited during the fiscal year.

В3: Инвестиционни програми на МБВР и МФК

<i>Fiscal year</i>	<i>Proj ID</i>	<i>US\$(M)</i>	<i>Strategic Rewards b (H/ML)</i>	<i>Implementation b Risks (H/ML)</i>
2011	RAILWAY SECTOR DPL	105.0		
	Railway Infrastructure Rehabilitation	92.0		
	Result	197.0		
2012	RAILWAY SECTOR DPL	105.0		
	Result	105.0		
2013	RAILWAY SECTOR DPL	105.0		
	Result	105.0		
Overall Result		407.0		

Annex B3**Bulgaria: IFC Investment Operations Program**

	2008	2009	2010	2011*
Original Commitments (US\$m)				
IFC and Participants	60.88	105.23	61.77	0.00
IFC's Own Accounts only	60.88	63.79	47.37	0.00
Original Commitments by Sector (%)- IFC Accounts only				
AGRICULTURE AND FORESTRY	35.52			
ELECTRIC POWER		81.21		
FINANCE & INSURANCE				100
INDUSTRIAL & CONSUMER PRODUCTS			52.4	
NONMETALLIC MINERAL PRODUCT MANUFACTURING	64.48	18.79		
WHOLESALE AND RETAIL TRADE			47.6	
Total	100	100	100	100
Original Commitments by Investment Instrument (%)- IFC Accounts only				
Equity	35.52			
Guarantee				100
Loan	64.48	100	100	
Total	100	100	100	100

* Data as of February 01,2011

В4: Обобщение на аналитичната и консултантска дейност

As Of Date 2/21/2011

<i>Product</i>	<i>Completion FY</i>	<i>Cost (US\$000)</i>	<i>Audience^a</i>	<i>Objective^b</i>
Recent completions				
Institutional Fiduciary Assessment	2007	67.3	G/B	KG
PFPR II / Accelerating Bulgaria's Convergence	2007	255.1	G/B/PD	KG/PD/PS
Regional Development TA	2007	182.1	G/B	KG/PS
Regulatory Impact Assessment	2007	171.1	G/B/PD	KG/PD/PS
Support for Justice Sector Reform	2007	99.9	G/B/D	KG/PS
Energy Sector Advisory TA	2007-2008	113.1	G/B	KG/PS
Catastrophe Insurance Pool Feasibility Study	2008	175.8	G/B/PD	KG/PD/PS
GIS Implementation TA	2008	50.6	G/B	KG
ICA Productivity Study	2008	400.6	G/B/PD	KG/PD/PS
ROSC	2008	101.6	G/B/PD	KG/PD/PS
Judicial Public Expenditure & Institutional Review	2008	302.2	G/B/D/PD	KG/PD/PS
Black Sea Coastal Pollution Reduction Study	2009	64.9	G/B	KG
Programmatic Poverty Monitoring	2007-2009	218.4	G/B/PD	KG/PD/PS
Monitoring and Evaluation TA	2009	130.8	G/B	KG/PS
Forestry Policy Notes	2009	88.3	G/B/PD	KG/PD/PS
Railways Policy Notes	2009	94.9	G/B	KG/PS
Performance Based Budgeting	2009	122.2	G/B	KG/PS
PFM Update	2009	266.5	G/B	KG/PS
PF Policy Notes	2010	50	G/B	KG/PS
Policy notes	2010	95.1	G/B	KG/PS
PER Update	2010	11.5	G/B	KG/PS
HD Policy Notes	2010	266.5	G/B	KG/PS
Customs Reform TA	2010	52	G/B	KG/PS
Regulation of Renewable Energy (ESMAP)	2010	51.2	G/B	KG/PS
Regulatory Reform	2009-2010	111.6	G/B/PD	KG/PD/PS
Schools Autonomy ESW	2010	184.8	G/B/PD	KG/PS
Underway				
Poverty and Social Policy Monitoring	2010-2011	96.4	G/B/PD	KG/PS
Competitiveness through Innovation TA	2011	160.2	G/B	KG/PS
Better Regulation	2011-2012	50	G/B/PD	KG/PS
Security of Gas Supply Study	2011	97	G/B	KG/PS
Water Sector Strategy	2011	48.5	G/B	KG/PS
Public Expenditure Policies for Growth and Competitiveness	2011	100	G/B	KG/PS
Education Sector	2011	70	G/B	KG/PS
Higher Education (regional program)	2011-2012	25*	G/B	KG/PS/PD
Roma Inclusion	2011	50	G/B	KG/PS/PD
Planned^c				
Competitiveness through Innovation KA (including FBS)	2012-2014	tbd	G/B	KG/PS/PD
Regulatory KA (including FBS)	2012-2014	tbd	G/B	KG/PS/PD
Education	2011-2013	tbd	G/B	KG/PS
Higher Education (regional program)	2011-2012	tbd	G/B	KG/PS/PD
Public Finance Policy Review KA	2011-2012	tbd	G/B	KG/PS
Green Economy and Climate Action KA (including FBS)	2012-2015	tbd	G/B	KG/PS
Improving Roads Sector Performance, Capacity and EU Funds Absorption KA (including FBS)	2012-2015	tbd	G/B	KG/PS
Railway Sector Improving EU Funds Absorption FBS	2012-2015	tbd	G/B	KG/PS
Water Sector Strategy, Capacity and EU Funds Absorption KA (including FBS)	2012-2015	tbd	G/B	KG/PS
Roma Inclusion: Strategy, Institutions and EU Funds Absorption KA (including FBS)	2012-2015	tbd	G/B	KG/PS

a. Government, donor, Bank, public dissemination.

b. Knowledge generation, public debate, problem-solving.

c. Knowledge and Advisory Services (including Fee Based arrangements)

* Allocation for Bulgaria only.

B5: Социални показатели

Bulgaria Social Indicators

	Latest single year			Same region/income group	
	1980-85	1990-95	2003-09	Europe & Central Asia	Upper-middle-income
POPULATION					
Total population, mid-year (<i>millions</i>)	8.9	8.4	7.6	404.2	1,001.7
Growth rate (% <i>annual average for period</i>)	0.2	-0.7	-0.5	0.3	0.8
Urban population (% <i>of population</i>)	64.6	67.8	71.4	64.0	75.0
Total fertility rate (<i>births per woman</i>)	2.0	1.2	1.5	1.8	2.0
POVERTY					
<i>(% of population)</i>					
National headcount index	..	..	..	..	..
Urban headcount index	..	..	..	..	..
Rural headcount index	..	..	..	..	..
INCOME					
GNI per capita (<i>US\$</i>)	1,980	1,360	6,050	6,793	7,495
Consumer price index (<i>2005=100</i>)	..	2	133	141	127
Food price index (<i>2002=100</i>)	..	..	..	..	..
INCOME/CONSUMPTION DISTRIBUTION					
Gini index	..	31.1	29.2	..	..
Low est quintile (% <i>of income or consumption</i>)	..	6.9	8.7	..	..
Highest quintile (% <i>of income or consumption</i>)	..	38.1	38.1	..	..
SOCIAL INDICATORS					
Public expenditure					
Health (% <i>of GDP</i>)	..	..	4.2	3.5	3.4
Education (% <i>of GNI</i>)	..	..	4.1	4.4	4.5
Net primary school enrollment rate					
<i>(% of age group)</i>					
Total	..	..	96	92	93
Male	..	..	96	93	93
Female	..	..	96	92	92
Access to an improved water source					
<i>(% of population)</i>					
Total	..	100	100	96	95
Urban	..	100	100	98	98
Rural	..	100	100	89	86
Immunization rate					
<i>(% of children ages 12-23 months)</i>					
Measles	99	94	96	96	93
DPT	99	96	94	95	92
Child malnutrition (% <i>under 5 years</i>)	..	..	2	..	..
Life expectancy at birth					
<i>(years)</i>					
Total	71	71	73	69	71
Male	68	67	70	65	68
Female	74	75	77	74	75
Mortality					
Infant (<i>per 1,000 live births</i>)	16	16	8	19	19
Under 5 (<i>per 1,000</i>)	20	19	10	21	23
Adult (15-59)					
Male (<i>per 1,000 population</i>)	211	245	213	314	203
Female (<i>per 1,000 population</i>)	98	100	91	130	124
Maternal (<i>per 100,000 live births</i>)	..	23	13	32	82
Births attended by skilled health staff (%)	..	..	99	97	95

CAS Annex B5. This table was produced from the CMU LDB system.

03/07/11

Note: 0 or 0.0 means zero or less than half the unit shown. Net enrollment rate: break in series between 1997 and 1998 due to change from ISCED76 to ISCED97. Immunization: refers to children ages 12-23 months who received vaccinations before one year of age or at any time before the survey.

В6: България – основни икономически показатели

Bulgaria - Key Economic Indicators

Indicator	Actual				Estimate			Projected			
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
National accounts (as % of GDP)											
Gross domestic product ^a	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Agriculture	9	8	6	7	6	6	5	5	5	5	5
Industry	29	31	32	30	30	30	31	31	31	31	30
Services	62	62	62	63	64	64	64	64	64	65	65
Total Consumption	88	85	86	83	82	78	80	81	82	83	83
Gross domestic fixed investment	26	28	29	34	24	22	22	22	21	20	21
Government investment	4	5	6	6	5	5	5	5	5	5	5
Private investment	21	22	23	27	19	17	17	17	16	15	16
Exports (GNFS) ^b	41	61	59	58	48	57	58	58	59	57	57
Imports (GNFS)	56	79	79	79	56	58	61	62	63	62	62
Gross domestic savings	12	15	14	17	18	22	20	19	18	17	17
Gross national savings ^c	16	15	9	14	16	22	20	19	18	17	18
<i>Memorandum items</i>											
Gross domestic product (US\$ million at current prices)	28895	33209	42114	51825	48722	47766	48126	50660	53639	58293	63349
GNI per capita (US\$, Atlas method)	3640	4080	4530	5700	6030	6300	6410	6640	7020	7500	8080
Real annual growth rates (% , calculated from 02 prices)											
Gross domestic product at market prices	6.4	6.5	6.5	6.2	-4.9	0.0	2.5	3.0	3.5	5.0	5.0
Gross Domestic Income	5.9	9.7	6.4	6.2	-4.3	2.0	1.3	3.7	4.9	4.2	4.5
Real annual per capita growth rates (% , calculated from 02 prices)											
Gross domestic product at market prices	6.9	7.1	7.0	6.7	-4.4	0.3	3.2	3.7	4.2	6.1	6.1
Total consumption	5.9	8.1	7.7	3.0	-3.6	-1.5	1.8	3.2	4.8	5.9	6.3
Private consumption	7.3	9.2	9.6	3.9	-3.0	-2.7	3.0	4.1	4.7	6.3	6.5
Balance of Payments (US\$ millions)											
Exports (GNFS) ^b	16190	20318	25007	30099	23099	27151	27830	29548	31466	33494	36207
Merchandise FOB	11762	15067	18493	22237	16266	20592	20903	22139	23581	25023	26878
Imports (GNFS) ^b	20651	26137	33318	40729	27098	27824	29172	31406	33759	36337	39431
Merchandise FOB	17241	22044	28409	34812	22069	23770	24565	26360	28300	30467	32940
Resource balance	-4461	-5819	-8310	-10630	-3999	-673	-1343	-1857	-2293	-2843	-3224
Net current transfers	1016	832	854	1138	1362	2055	1502	1571	1647	1885	2169
Current account balance	-3362	-5838	-10692	-12058	-4767	-374	-1511	-1839	-2061	-2370	-2566
Net private foreign direct investment	4411	7627	12086	9073	4688	1601	1641	2419	2645	2740	2977
Long-term loans (net)	572	1282	2551	1717	763	-795	3597	771	161	502	-972
Official	128	-320	42	8	316	10	411	158	167	139	-229
Private	444	1602	2508	1708	447	-805	3186	613	-6	363	-743
Other capital (net, incl. errors & omissions)	-769	-831	385	2255	-1588	-941	-2648	-366	27	11	1886
Change in reserves ^d	-852	-2240	-4330	-986	904	508	-1079	-985	-772	-882	-1325
<i>Memorandum items</i>											
Resource balance (% of GDP)	-15.4	-17.5	-19.7	-20.5	-8.2	-1.4	-2.8	-3.7	-4.3	-4.9	-5.1
Real annual growth rates (YR02 prices)											
Merchandise exports (FOB)	4.9	5.3	11.1	12.5	-9.0	9.7	6.3	6.2	6.1	6.0	6.0
Primary	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Manufactures	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Merchandise imports (CIF)	12.5	5.1	14.9	13.0	-23.1	-1.7	6.6	6.2	6.0	5.9	5.6

(Continued)

**Bulgaria - Key Economic Indicators
(Continued)**

Indicator	Actual			Estimate			Projected				
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Public finance (as % of GDP at market prices)^e											
Current revenues	38.7	37.9	38.8	38.2	35.8	34.8	33.9	33.7	36.5	36.0	35.3
Current expenditures	32.9	31.0	31.0	30.5	34.3	33.5	31.7	31.2	32.4	32.8	33.2
Current account surplus (+) or deficit (-)	5.8	6.9	7.8	7.7	1.5	1.3	2.2	2.5	4.1	3.2	2.1
Capital expenditure	2.9	3.5	4.6	4.9	5.1	5.0	5.1	5.3	5.3	5.3	5.3
Foreign financing	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Monetary indicators											
M2/GDP	55.5	61.8	69.9	65.9	69.5	71.6	71.4	72.3	73.0	71.5	70.2
Growth of M2 (%)	24.3	26.9	31.3	8.7	4.3	6.1	5.3	6.6	6.9	6.5	6.7
Private sector credit growth / total credit growth (%)	103.5	157.3	115.9	105.3	56.4	25.6	113.8	102.8	102.8	91.7	94.6
Price indices (YR02 =100)											
Merchandise export price index	180.4	219.6	242.6	259.3	208.4	240.5	229.7	229.1	229.9	246.5	232.5
Merchandise import price index	164.6	200.3	224.7	243.7	200.9	211.1	213.4	215.6	198.5	199.8	189.2
Merchandise terms of trade index	109.6	109.6	108.0	106.4	103.8	113.9	107.6	106.2	115.8	123.4	122.9
Real exchange rate (US\$/LCU) ^f	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Real interest rates											
Consumer price index (% change)	6.0	7.4	7.6	12.0	2.5	3.0	3.7	3.0	3.0	3.0	3.0
GDP deflator (% change)	7.4	6.9	9.2	8.4	4.0	3.0	3.1	2.2	2.3	2.4	2.5

a. GDP at factor cost

b. "GNFS" denotes "goods and nonfactor services."

c. Includes net unrequited transfers excluding official capital grants.

d. Includes use of IMF resources.

e. Consolidated central government.

f. "LCU" denotes "local currency units." An increase in US\$/LCU denotes appreciation.

B7: Основни показатели на експозицията

Bulgaria - Key Exposure Indicators

Indicator	Actual			Estimated			Projected				
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Total debt outstanding and disbursed (TDO) (US\$m) ^a	17897	26668	41861	50470	53196	48874	47131	47495	47622	48598	49898
Net disbursements (US\$m) ^a	444	3791	7246	9882	820	-413	752	877	911	1694	946
Total debt service (TDS) (US\$m) ^a	5776	3929	6047	6711	7012	5622	7173	6420	7247	6889	8873
Debt and debt service indicators (%)											
TDO/XGS ^b	95.0	117.1	152.8	153.0	208.1	167.4	154.6	146.2	137.7	132.0	125.8
TDO/GDP	55.1	72.2	94.3	104.7	107.9	102.3	97.9	93.8	88.8	83.4	78.8
TDS/XGS	30.7	17.2	22.1	20.3	27.4	19.3	23.5	19.8	21.0	18.7	22.4
Concessional/TDO	2.7	2.2	1.5	1.5	1.4	1.5	1.5	1.3	1.2	1.0	0.8
IBRD exposure indicators (%)											
IBRD DS/public DS	4.9	25.6	9.2	29.4	24.4	18.2	21.5	19.6	7.1	23.6	7.5
Preferred creditor DS/public DS (%) ^c	30.0	71.4	51.8	44.8	34.8	24.3	44.5	43.4	18.3	55.4	19.6
IBRD DS/XGS	0.7	1.4	0.5	1.6	0.5	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4
IBRD TDO (US\$m) ^d	1453	1331	1604	1207	1510	1338	1582	1536	1479	1376	1267
Of which present value of guarantees (US\$m)											
Share of IBRD portfolio (%)	1.4	1.3	1.6	1.2	1.3	1.0	1.1	1.0	0.9	0.8	0.7
IDA TDO (US\$m) ^d	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IFC (US\$m)											
Loans											
Equity and quasi-equity /c											
MIGA											
MIGA guarantees (US\$m)											

a. Includes public and publicly guaranteed debt, private nonguaranteed, use of IMF credits and net short-term capital.

b. "XGS" denotes exports of goods and services, including workers' remittances.

c. Preferred creditors are defined as IBRD, IDA, the regional multilateral development banks, the IMF, and the Bank for International Settlements.

d. Includes present value of guarantees.

e. Includes equity and quasi-equity types of both loan and equity instruments.

В8: Портфейл на МБВР

Annex B8: Operations Portfolio (IBRD)
As Of Date 2/21/2011

Closed Projects 39

IBRD/IDA *	
Total Disbursed (Active)	47.37
of which has been repaid	0.00
Total Disbursed (Closed)	1,243.19
of which has been repaid	1,212.66
Total Disbursed (Active + Closed)	1,290.55
of which has been repaid	1,212.66
Total Undisbursed (Active)	301.82
Total Undisbursed (Closed)	0.00
Total Undisbursed (Active + Closed)	301.82

Active Projects

Project ID	Project Name	Supervision Rating		Fiscal Year	Original Amount in US\$ Millions			Undisb.	Difference Between Expected and Actual Disbursements ^{a/}
		Development Objectives	Implementation Progress		IBRD	GRANT	Cancel.		
P099895	MUNICIPAL INFRASTRUCT DEVT	MS	MU	2010	118.7		118.4	3.9	
P099894	ROAD INFRASTRUCT REHAB	MS	MU	2007	122.5		86.4	76.1	
P100657	SOCIAL INCLUSION PROJECT	S	MS	2009	59		58.8	32.3	
P094018	TTFSE 2	S	MS	2007	52.8		38.2	35.1	
Overall Result					353		301.8	147.4	

B9: Инвестиционен портфейл на МФК

Annex 9: Operations Portfolio (IFC)
Committed and Disbursed Outstanding Investment Portfolio
As of 1/31/2011
(In USD Millions)

FY Approval	Company	Committed				Disbursed Outstanding			
		Loan	Equity	**Quasi Equity	Participant	Loan	Equity	**Quasi Equity	Participant
				*GT/RM			*GT/RM		
2009	Aes geo energy	51.37	0	0	41.1	51.37	0	0	41.1
2008	Atera	0	22.17	0	0	0	22.17	0	0
2001	Bulbank	0	17.06	0	0	0	17.06	0	0
0/08	Drujba	10.48	0	0	0	10.48	0	0	0
2006	Epiq nv	0	0	1.16	0	0	0	1.16	0
1/10/2000	Kronospan eood	31.89	0	0	0	31.89	0	0	0
0	Schwarz group	47.36	0	0	11.23	47.36	0	0	11.23
2004/06	Stomana	21.22	0	0	0	21.22	0	0	0
0/04	Trakya bulgaria	21.54	7.5	0	0	21.54	0	0	0
2005	Unionbank ad	2.62	0	0	0	2.62	0	0	0
Total Portfolio:		186.48	46.73	1.16	52.33	186.48	39.23	1.16	52.33

* Denotes Guarantee and Risk Management Products.

** Quasi Equity includes both loan and equity types.

